

Bìa: Trần Vũ

Chịu trách nhiệm xuất bản

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Hội đồng biên tập

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt
(Chủ tịch)

ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)

ThS Dương Thị Kim Anh
TS Nguyễn Hoàng Tú Anh
TS Nguyễn Khắc Cảnh

PGS.TS Nguyễn Ngọc Điện

TS Nguyễn Kim Quang
ThS Võ Tấn Thông

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Phạm Hữu Nghĩa

Trình bày

Đặng Đức Lợi

Thư Tòa soạn

Bạn đọc thân mến,

Năm 2016 đi qua với nhiều ấn tượng và xúc cảm mạnh trong lòng người dân Việt. Xót xa khi mãi đến những ngày tắt niên dương lịch, đồng bào miền Trung và Nam bộ vẫn còn chật vật vượt qua những khắc nghiệt và cực đoan trong cuộc sống. Bồi hồi khi lá cờ Tổ quốc lần đầu tiên được kéo lên thượng đỉnh ở Rio de Janeiro cùng nhà vô địch bắn súng Hoàng Xuân Vinh trong Thê vận hội mùa hè. Tin tưởng vào nội các đầy tâm huyết trong việc xây dựng một chính phủ kiên tạo, liêm chính và hành động, mở ra trang sử phát triển mới cho đất nước...

Năm 2016 dù phải đối mặt với nhiều khó khăn và thách thức, ĐHQG-HCM vẫn giữ vững vị thế là một trong những đơn vị tiên phong về đổi mới giáo dục đại học, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, chuyển giao công nghệ, gắn kết cộng đồng, hội nhập quốc tế; có những đóng góp hiệu quả vào quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa TP.HCM và cả nước. Thành quả và mô hình của ĐHQG-HCM đã tác động tích cực đến tư duy, tầm nhìn của xã hội về vấn đề cải cách và phát triển hệ thống giáo dục đại học Việt Nam trong tương lai.

Giai phẩm Xuân này ghi lại góc nhìn và cảm nhận của giảng viên và sinh viên ĐHQG-HCM về một năm cũ đã qua và một năm mới đang về với quê hương, dân tộc. Ký ức, hoài niệm là một phần trong cuộc sống mỗi người, nhưng ở người trưởng thành và có khát vọng, từ ký ức, hoài niệm người ta luôn biết hướng đến những chân trời mới, vươn lên những đỉnh cao mới và làm ra những giá trị mới.

Kính chúc bạn đọc xuân mới Đinh Dậu vạn sự an khang, thịnh vượng! ■

M ụ c l ụ c

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

- * Thư Tòa soạn; **3**
- * Thông điệp năm mới của lãnh đạo ĐHQG-HCM; **6**
- * ĐHQG-HCM năm 2016: Những dấu ấn khó quên; **9**
- * ĐHQG-HCM không chỉ đứng tốp đầu các ĐH châu Á; **14**
 - * Tri thức có tính đa chiều; **19**
 - * Công bố khoa học và đổi mới sáng tạo; **24**
- * ĐHQG-HCM 2017: Hội nhập chất lượng giáo dục; **26**

14

9

19

KHOA HỌC - GIÁO DỤC

- * Chuẩn giá trị giáo dục đại học và tự chủ đại học; **28**
- * GS Phạm Phú: Tự chủ ĐH không chỉ là tự chủ về tài chính; **31**
 - * Vì sao nên dạy chữ Hán cho học sinh phổ thông?; **34**
 - * Các tân giáo sư: Một lòng nhiệt huyết với nghề; **41**
- * TS Lê Xuân Thuyên: Cái xấu nhất vẫn ở thì tương lai; **43**
 - * Thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH KHXH&NV: Để mỗi ngày nhìn lại thấy mình tiến bộ hơn; **45**

VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

- * CCCN: Năm Dậu, nói chuyện gà; **48**
 - * Việt nhân kê bốc; **50**
 - * Nổi oan con gà; **53**
- * Điện ảnh Việt qua những mùa Tết; **56**
 - * Đùng im lặng trong thất bại; **58**
 - * Tản văn ngày Tết; **61**
- * Thơ: Tết này/ Chạm ngõ mùa xuân; **68**

34

61

53

NHIP SỐNG TRẺ

- * Đột phá Jamme, giành "cú đúp" giải thưởng; **69**
- * Một phần mười thanh xuân ở đất nước vạn đảo; **71**
- * Ngọc Hoài Nhân: Viết đã trở thành một phần con người mình; **74**
 - * Có hẹn cùng Vĩnh Hy; **76**
- * Nhà Công vụ ĐHQG-HCM: Nơi an cư của trí thức trẻ; **78**
- * Trong mắt giới trẻ: Top 10 sự kiện nổi bật năm 2016; **80**
 - * Bí quyết giữ thân hình thon gọn sau Tết; **84**
 - * Cẩm Xuân, nghỉ Tết; **86**
 - * Đòi người áo xanh; **92**
- * Sinh viên ĐHQG-HCM: Chào năm mới 2017; **94**
 - * Truyện ngắn: Tình Xuân; **96**

Thông điệp năm mới

CỦA LÃNH ĐẠO ĐHQG - HCM

Giáo dục đại học Việt Nam đang từng bước khẳng định vị trí, vai trò của mình trong hệ thống giáo dục đại học khu vực và quốc tế. Lần đầu tiên, các đại học Việt Nam (ĐHQG Hà Nội và ĐHQG-HCM) đứng vào top 150 đại học tốt nhất châu Á năm 2016, trong đó ĐHQG-HCM đứng thứ 147 trong bảng xếp hạng.

Kết quả này là minh chứng cho sự cố gắng, bứt phá của cả một hệ thống, hứa hẹn một tương lai với nhiều triển vọng. Đây cũng là động lực, bệ phóng để ĐHQG-HCM tiếp tục hướng đến xây dựng một hệ thống đại học trong top đầu châu Á.

Nhìn lại năm 2016

Năm 2016 vừa khép lại. Một năm với rất nhiều sự cố gắng của tập thể cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên và sinh viên trong việc thực hiện nhiệm vụ chung toàn ĐHQG-HCM.

Với Kế hoạch Chiến lược ĐHQG-HCM giai đoạn (2016-2020), sự tương tác và hoạt động toàn hệ thống tiếp tục được duy trì theo một quy trình đã được xác lập, từ quản lý chiến lược chung đến chiến lược từng đơn vị, từ chiến lược giai đoạn đến kế hoạch năm nhằm tạo điều kiện để đơn vị phát huy tốt nhất thế mạnh của mình trên một nền tảng giá trị chung.

Chất lượng giáo dục là vấn đề cốt lõi của

một đại học, là tổng hòa các mối tương tác của từng đơn vị trong toàn ĐHQG-HCM. Đây cũng là kết quả của sự phấn đấu toàn hệ thống từ giảng dạy đến nghiên cứu khoa học, từ phương thức quản trị đến quản lý, từ phục vụ đến môi trường sống. Chất lượng sẽ tạo ra giá trị khi chúng ta nhận thức và thực hiện nó một cách tự nguyện.

Năm 2016 với chủ đề “Chương trình đào tạo: Hiện đại - Liên thông - Hội nhập”, ĐHQG-HCM đã triển khai một chuỗi các hoạt động nhằm hoàn thiện hệ thống đào tạo trong ĐHQG-HCM, từ việc chủ động xây dựng các quy chế, quy định về đào tạo theo mô hình của các trường đại học tiên tiến, triển khai phương pháp dạy hiện đại CDIO, xây dựng đề án và đánh giá giảng dạy môn tiếng Anh đến việc đầu tư các phòng thí nghiệm... Trong đó, quan trọng nhất là ĐHQG-HCM đã tổ chức đào tạo theo những chuẩn mực tiên tiến phù hợp với điều kiện Việt Nam, đẩy mạnh liên thông đào tạo để phát huy sức mạnh của hệ thống với các chương trình tiêu biểu: chương trình liên kết với các đối tác mạnh trong hệ thống giáo

dục đại học thế giới (UCB - nghiên cứu vật liệu nano, UCLA - nghiên cứu quản trị giáo dục, nghiên cứu về ung thư...); các chương trình tiên tiến, chương trình đào tạo kỹ sư, cử nhân tài năng, chương trình đào tạo kỹ sư chất lượng cao (PFIEV), chương trình đào tạo chất lượng cao học phí tương ứng.

Thành quả của quá trình không ngừng đổi mới, nâng cao chất lượng đào tạo chính là việc ĐHQG-HCM tiếp tục giữ vững vị trí đứng đầu cả nước về số lượng các chương trình đánh giá và kiểm định quốc tế (2 chương trình đạt chuẩn kiểm định ABET, 7 chương trình chất lượng cao Việt Pháp (PFIEV) được công nhận đạt tiêu chuẩn Ủy ban Bằng Kỹ sư Pháp và 30 chương trình đạt chuẩn AUN-QA).

Kế hoạch chiến lược ĐHQG-HCM không chỉ yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo mà còn đặt ra vấn đề nghiên cứu khoa học đỉnh cao và phục vụ xã hội, do đó ĐHQG-HCM luôn ưu tiên đầu tư theo hướng chuẩn hóa về chất lượng, hình thành các đơn vị nghiên cứu mạnh trên cơ sở hợp tác với nước ngoài như INOMAR, JVN, WACC và bước đầu hình thành một số nhóm nghiên cứu trọng điểm có hợp tác quốc tế với UCB, UCLA (Mỹ), NICHE (Hà Lan), JAIST (Nhật Bản), Hải quân Hoa Kỳ (ORNG).

Bên cạnh đó, với mạng lưới đối tác chiến lược rộng khắp thế giới từ châu Á (Nhật Bản, Hàn Quốc...), châu Âu (Pháp), đến Bắc Mỹ (Hoa Kỳ), ĐHQG-HCM đã có cơ hội, điều kiện để chuẩn hóa các hoạt động, nâng cao chất lượng quản trị đại học cũng như từng bước hội nhập khu vực và quốc tế.

Chức năng của một đại học không chỉ là hành trình chuyển giao và sáng tạo tri thức mà còn là con đường đưa những đóng góp trí tuệ

của thầy cô từ giảng đường, phòng thí nghiệm đến với cuộc sống, xã hội. Với nhận thức đó, ĐHQG-HCM luôn xem quan hệ hợp tác với địa phương, phục vụ cộng đồng là nét văn hóa truyền thống, là thế mạnh và cũng là niềm tự hào của các thế hệ thầy cô. ĐHQG-HCM xác định 4 mũi quan hệ hợp tác địa phương trọng tâm: Duyên hải miền Trung (trọng điểm là tỉnh Quảng Ngãi, tỉnh Bình Định), khu vực Tây nguyên (trọng điểm là tỉnh Lâm Đồng, tỉnh Đắk Nông), khu vực Đông Nam bộ (trọng điểm là TP.HCM, tỉnh Bình Dương); Đồng bằng sông Cửu Long (trọng điểm tỉnh Bến Tre).

Từ mong muốn hỗ trợ, giải quyết nhu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao tại tỉnh Bến Tre nói riêng và khu vực Đồng bằng sông Cửu Long nói chung, ĐHQG-HCM và tỉnh Bến Tre đã thành lập Trung tâm Đào tạo ĐHQG-HCM tại tỉnh Bến Tre (6/2016). Trên cơ sở Trung tâm này, Hội đồng ĐHQG-HCM khóa IV (họp ngày 25/11/2016), đã đồng ý chủ trương thành lập Phân hiệu ĐHQG-HCM tại tỉnh Bến Tre.

ĐHQG-HCM 2016 có những thay đổi về cơ cấu nhân sự trong ban lãnh đạo, khi Giám đốc ĐHQG-HCM được tin nhiệm ở vị trí mới với trọng trách mới. Trong bối cảnh có nhiều thay đổi, ĐHQG-HCM vẫn tiếp nối cơ chế quản lý, điều hành theo phương thức hiện đại nhằm đem lại hiệu quả hoạt động cao nhất. Tất cả nhằm mục đích phát triển hệ thống giáo dục đại học, thúc đẩy sự tiến bộ xã hội.

Những kết quả của ĐHQG-HCM đã được Đảng, Nhà nước, bộ ngành, tỉnh, thành phố ghi nhận bằng những phần thưởng cao quý dành cho những đơn vị, cá nhân có thành tích

xuất sắc trong hoạt động giáo dục. (Về tập thể: 1 Huân chương Lao động hạng Nhì, 1 Huân chương Lao động hạng Ba; Về cá nhân: 2 Huân chương Lao động hạng Nhất; 5 Huân chương Lao động hạng Nhì, 1 Huân chương Lao động hạng Ba, 1 Giáo sư đạt giải thưởng Phụ nữ Việt Nam năm 2016).

Bước sang năm 2017

Toàn cầu hóa và sự bùng nổ của công nghệ trong cuộc cách mạng công nghiệp lần IV đã tạo ra cơ hội cũng như nhiều thách thức lớn cho Việt Nam, đặc biệt là giáo dục và đào tạo. Hội nhập sâu rộng trong khu vực và trên thế giới là một nhu cầu tất yếu của đất nước, của hệ thống giáo dục đại học nói chung và ĐHQG-HCM nói riêng.

Để quá trình hội nhập được thành công, chúng ta cần hoàn thiện và tăng cường cơ chế quản lý, phát huy tính chủ động và sáng tạo của các đơn vị thành viên và trực thuộc trên một chuẩn mực giá trị và văn hóa chung của cả hệ thống. Trong đó, công tác đảm bảo chất lượng phải được xem là nhiệm vụ trọng tâm.

Trong chiến lược phát triển giai đoạn mới, ĐHQG-HCM xác định sứ mạng của mình là nơi tập trung giảng viên, sinh viên tài năng, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng và là nơi đi đầu trong đổi mới, đóng góp quan trọng trong công cuộc phát triển đất nước, thúc đẩy tiến bộ xã hội.

Trên tinh thần đó, ĐHQG-HCM xác định chủ đề năm 2017 là: **“Hội nhập chất lượng giáo dục”**.

Chủ đề hướng tới xác lập vị trí, vai trò của ĐHQG-HCM trong hệ thống giáo dục đại học khu vực và quốc tế đồng thời là sự cam kết của tập thể cán bộ quản lý, thầy cô giáo trong

việc đào tạo các thế hệ sinh viên trở thành những công dân toàn cầu trong tương lai.

Với chủ đề này, ĐHQG-HCM sẽ triển khai các hoạt động trọng tâm, hướng đến 3 mảng lớn về khoa học công nghệ, đào tạo và quản trị đại học.

Về khoa học công nghệ: Nâng cao năng lực nghiên cứu của đội ngũ nhà khoa học, giảng viên; hình thành và phát triển các nhóm nghiên cứu trẻ, nhóm nghiên cứu tiềm năng; gắn kết hợp tác nghiên cứu khoa học, tạo môi trường thuận lợi để cán bộ nghiên cứu phát triển tài năng.

Về đào tạo: Triển khai công tác cải tiến tuyển sinh đại học và sau đại học; tiếp tục áp dụng quản lý theo phương pháp kiểm soát chất lượng đầu ra và hiệu quả sử dụng nguồn lực.

Về quản trị đại học: Hoàn thiện Đề án vị trí việc làm trong toàn hệ thống; nâng cao năng lực sử dụng tiếng Anh cho đội ngũ cán bộ quản lý và kỹ năng tiếp cận, giải quyết các vấn đề quản trị đại học hiện đại; hoàn thiện các quy định về đánh giá, quy hoạch, tuyển dụng, bổ nhiệm, các chế độ chính sách đãi ngộ đặc thù ĐHQG-HCM.

Hội nhập chất lượng giáo dục là yêu cầu tất yếu của sự phát triển, đòi hỏi mỗi đơn vị đào tạo phải chủ động, quyết tâm và xây dựng một lộ trình cụ thể.

Năm 2017 ĐHQG-HCM phải có một bước tiến vững chắc với cam kết về chất lượng giáo dục đạt chuẩn khu vực, nơi cung cấp cho sinh viên những kiến thức, kỹ năng và điều kiện học tập tốt nhất.

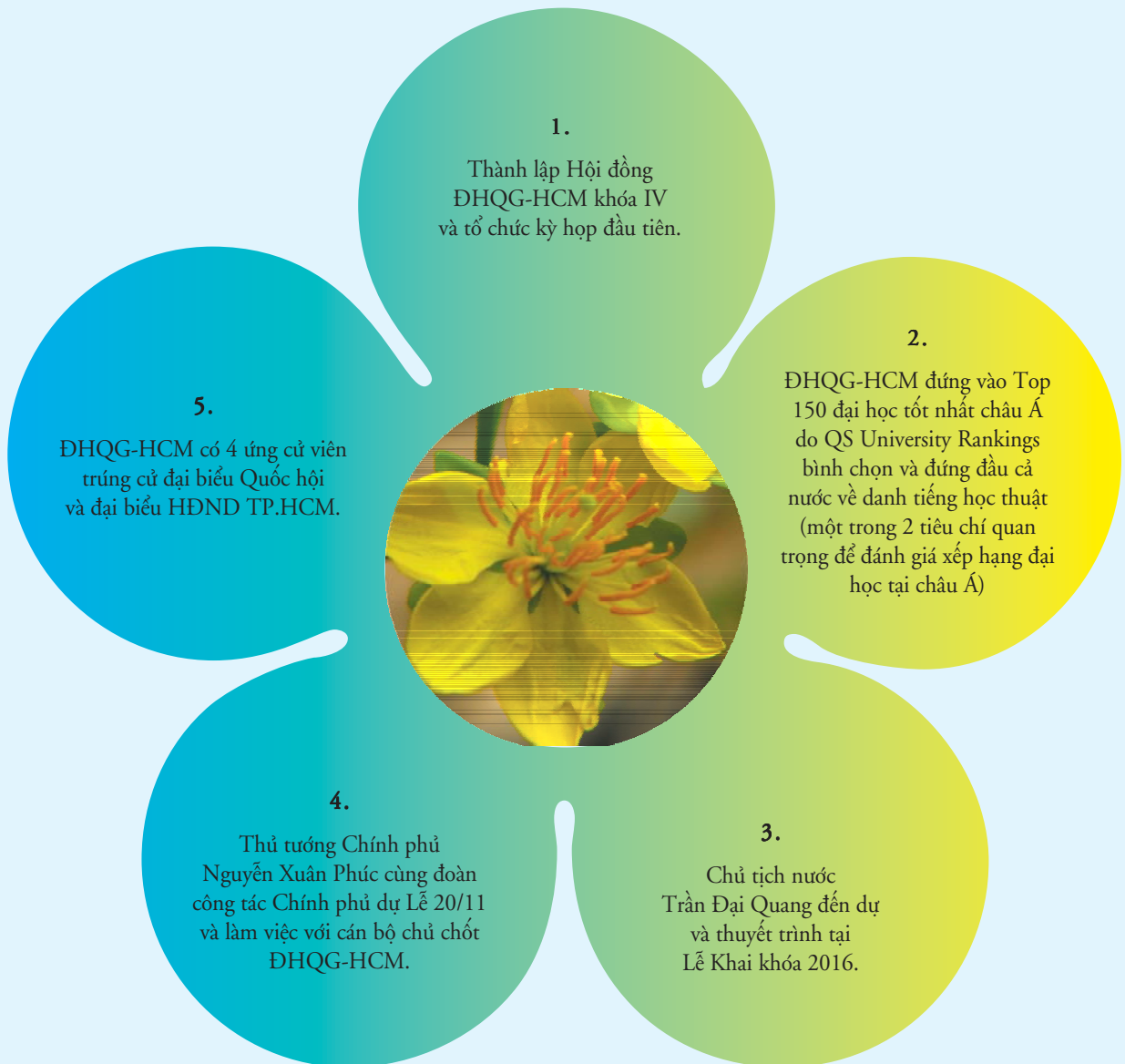
Một mùa xuân mới lại về, kính chúc thầy cô, cán bộ viên chức và các em sinh viên một năm mới nhiều sức khỏe - an khang - thịnh vượng ■

ĐHQG-HCM NĂM 2016:

Những dấu ấn khó quên

10 sự kiện quan trọng

Overall Score	Search for universities	Country	Show only
7.39 / 100	Vietnam National University, Hanoi	VN	
7.47 / 100	Vietnam National University - Ho Chi Minh City (VNU-HCM)	VN	
7.51 / 100	Can Tho University	VN	
7.61 / 100	Hue University	VN	
7.67 / 100	Hanoi University of Science and Technology	VN	

1	2	3
5	4	

6.
 Bí thư Thành ủy Đinh La Thăng
 và Chủ tịch UBND TP.HCM
 Nguyễn Thành Phong cùng đoàn
 công tác làm việc với ĐHQG-HCM.

10.
 Vinh danh các cá nhân xuất sắc:
 GS.TS Nguyễn Thị Cảnh được
 trao giải thưởng Phụ nữ Việt Nam
 năm 2016, GS.TS Phan Thị Tươi
 và PGS.TS Dương Ái Phương
 nhận Huân chương Lao động hạng
 Nhất, TS Nguyễn Thị Hiệp nhận
 giải thưởng Nhà nghiên cứu khoa
 học trẻ tài năng.

7.
 Thành lập Trung tâm Đào tạo
 ĐHQG-HCM tại tỉnh Bến Tre,
 Trung tâm Phát triển Nông thôn -
 Saemaul Undong; Khánh thành
 Thư viện Trung tâm chi nhánh
 KTX B.

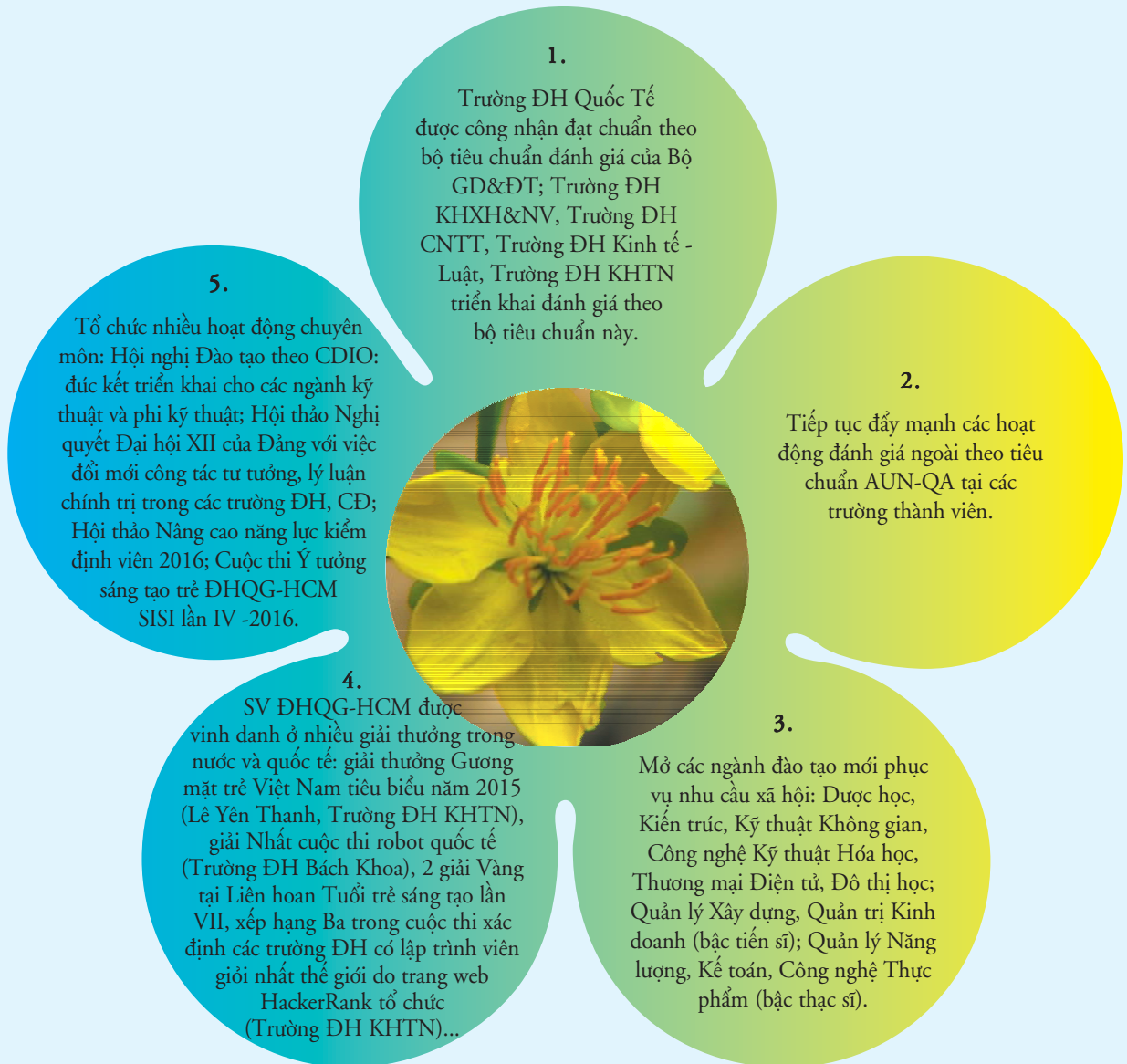
9.
 Hội đồng chức danh Nhà nước
 công nhận đạt chuẩn thêm
 3 Giáo sư và 31 Phó Giáo sư.

8.
 Kỷ niệm 10 năm thành lập
 Trường ĐH Công nghệ Thông tin và
 đón nhận Huân chương Lao động
 hạng Ba, 20 năm thành lập Viện Môi
 trường và Tài nguyên, 20 năm thành
 lập Trường Phổ thông Năng Khiếu,
 10 năm thành lập Trung tâm Đại học
 Pháp, 60 năm thành lập khoa
 Cơ khí - Trường
 ĐH Bách Khoa.

6	7	8
10	9	

10 hoạt động nổi bật

1	2	3
5	4	

6.
 Tổ chức các hội thảo khoa học quốc tế tại các trường thành viên;
 Diễn đàn Khoa học Sinh viên Quốc tế lần I-2016.

7.
 Tiếp tục đẩy mạnh hợp tác với địa phương Đồng bằng sông Cửu Long, tỉnh Lâm Đồng, tỉnh Quảng Ngãi...

10.
 ĐHQG-HCM vì cộng đồng:
 Hỗ trợ tỉnh Bến Tre chống hạn, xâm nhập mặn.

9.
 Các hoạt động công tác sinh viên:
 Chương trình kỹ năng sinh viên "Hòa nhập môi trường đại học";
 Tọa đàm về "Giáo dục đạo đức cho sinh viên"; Hội nghị "Nguồn nhân lực hội nhập quốc tế: Thực trạng và giải pháp"; Lễ tốt nghiệp Khóa đào tạo bác sĩ đầu tiên của Khoa Y ĐHQG-HCM.

8.
 Ký kết với các đơn vị, doanh nghiệp: Tập đoàn Hoa Sen, Mobifone, Đài Truyền hình TP.HCM.

Ban Biên tập

6	7	8
10	9	

Đến trường. Ảnh: Trần Thanh Thông

ĐHQG-HCM KHÔNG CHỈ ĐỨNG TỐP ĐẦU CÁC ĐẠI HỌC CHÂU Á

Đó là lời kêu gọi của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc trong buổi làm việc với cán bộ chủ chốt ĐHQG-HCM, nhân dịp Thủ tướng tới chúc mừng Lễ kỷ niệm 34 năm Ngày Nhà giáo Việt Nam tại Nhà Điều hành ĐHQG, ngày 20/11.

Cùng tham dự buổi làm việc có ông Phan Thanh Bình, UVTVQH khóa XIV, Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên, Thiếu niên và Nhi đồng, nguyên Giám đốc ĐHQG-HCM. Về phía lãnh đạo các bộ có ông Mai Tiến Dũng, Bộ trưởng, Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ; ông Phùng Xuân Nhạ, Bộ trưởng Bộ GD&ĐT; và các Bộ trưởng Bộ TN&MT; Bộ KH&ĐT, Bộ Tài Chính, Bộ KH&CN, Bộ Xây Dựng;

lãnh đạo TP.HCM, tỉnh Bình Dương; các vị nguyên là lãnh đạo ĐHQG-HCM, lãnh đạo các trường, đơn vị thành viên, trực thuộc và hơn 1.000 cán bộ, giảng viên và sinh viên ĐHQG-HCM.

Mô hình đô thị ĐH đầu tiên của Việt Nam

Bày tỏ sự xúc động khi đến thăm ĐHQG-HCM vào đúng dịp kỷ niệm Ngày Nhà giáo Việt Nam, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc cho rằng đây là ngày hội lớn không chỉ của ngành giáo dục, của thầy giáo, cô giáo và sinh viên mà còn là ngày hội của trái tim, của truyền thống hiếu học, tôn sư trọng đạo, uống nước nhớ nguồn trong suốt chiều dài lịch sử của dân tộc.

Theo Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc, trong 21 năm xây dựng và phát triển, ĐHQG-HCM đã luôn đi đầu cả nước về nghiên cứu và ứng dụng khoa học với việc hình thành hệ thống hơn 70 phòng thí nghiệm và hơn 30 tổ chức khoa học công nghệ phục vụ hoạt động nghiên cứu khoa học; hình thành các nhóm nghiên cứu mạnh trong hầu hết lĩnh vực khoa học trọng điểm với trung bình mỗi năm công bố từ 180 đến 200 bài báo ISI, hơn 200 đối tượng sở hữu trí tuệ đã được đăng ký.

ĐHQG-HCM cũng hình thành mạng lưới hợp tác quốc tế rộng khắp từ châu Á, châu Âu đến Bắc Mỹ với những trường đại học và viện nghiên cứu hàng đầu như MINATEC (Pháp), UCLA, UCB (Hoa Kỳ), các tập đoàn công nghiệp lớn như Intel, Qualcomm, Toshiba, Mentor Graphics... Nhiều dự án hợp tác khoa học công nghệ đã và đang được triển khai, điển hình là Tổng công ty Công nghiệp Sài Gòn, Tổng công ty Bảo đảm An toàn Hàng hải, Công ty cổ phần Viễn thông di động Toàn Cầu, Công ty May Tada, Ngân hàng Eximbank, Công ty Trường Hải...

Đặc biệt ĐHQG-HCM đã triển khai bước đầu rất thành công dự án đô thị đại học đầu tiên ở Việt Nam.

Đánh giá cao về những thành tựu này, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc nhấn mạnh: "Tôi kêu gọi các thầy cô giáo, các nhà khoa học và sinh viên vì danh dự và trách nhiệm của ĐHQG-HCM trước sự phát triển và hội nhập quốc tế của đất nước, phát huy hết tài năng và trí tuệ, niềm đam mê khoa học, những khát khao khám phá để làm tốt vai trò đầu tàu, nòng cốt trong quá trình đổi

Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc thăm Trường ĐH Quốc Tế. Ảnh: Đức Lộc

mới giáo dục góp phần vào sự nghiệp phát triển của đất nước, nâng tầm tri thức và giá trị Việt Nam sánh ngang cùng với các nước phát triển trong khu vực và thế giới".

Chia sẻ với các sinh viên ĐHQG-HCM, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc nêu rõ sinh viên hiện nay có trong tay những điều kiện kết nối, học tập và phát triển tốt nhất, vấn đề là tận dụng và phát huy những điều kiện đó.

"Sinh viên phải là người có trách nhiệm cao nhất với quyết định của mình, là người gánh chịu nhiều thiệt hại nhất nếu để lãng phí thời gian, tiền của trong quá trình học ĐH. Phải chủ động nghiên cứu, tăng cường trao đổi với bạn bè, với thầy cô giáo, tham gia hoạt động cộng đồng, thực tập ở doanh nghiệp để tích lũy kinh nghiệm, trao đổi kiến thức, kỹ năng qua khảo sát thực tiễn và hãy nhớ học thật tốt ngoại ngữ vì đó chính là chìa khóa không giới hạn" - Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc nhấn nhủ.

Kết thúc bài phát biểu, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc dành tặng 100 cuốn sách *Kính chào thể hệ thủ tư* của cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt cho Ban Giám đốc ĐHQG-HCM. Đồng thời, đại diện lãnh đạo ĐHQG-HCM đã nhận hoa và quà chúc mừng của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT Phùng Xuân Nhạ tại buổi lễ.

Phát biểu đáp từ, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt, Phó Giám đốc Thường trực ĐHQG-HCM gửi lời cảm ơn chân thành tới Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc, lãnh đạo các bộ, ban, ngành và chúc mừng toàn thể cán bộ, công chức, giảng viên ĐHQG-HCM nhân dịp kỷ niệm 34 năm Ngày Nhà giáo Việt Nam.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt cho biết: "Trong những năm qua, hai ĐHQG đã từng bước trở thành trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ đa ngành, đa lĩnh vực hàng đầu của Việt Nam. Hiện nay, riêng ĐHQG-HCM đang dẫn đầu cả nước về số lượng chương trình đào tạo đạt chuẩn khu vực và quốc tế, về số lượng và chất lượng công bố quốc tế cả về các chương trình liên kết, hợp tác quốc tế. ĐHQG-HCM cũng là đơn vị đi đầu trong cả nước trong việc hình thành một khu đô thị đại học khang trang, thông minh, hiện đại, thân thiện với môi trường tại cửa ngõ đông bắc của TP.HCM - trung tâm của vùng kinh tế trọng điểm phía Nam".

Dịp này, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã trao Huân chương Lao động hạng Nhất cho NGND.GS.TS Phan Thị Tươi - nguyên Hiệu trưởng Trường ĐH Bách Khoa và NGUT.PGS.TS Dương Ái Phương - nguyên Hiệu trưởng Trường ĐH KHTN.

Đẩy nhanh thực hiện quyền tự chủ toàn diện

Trong phiên làm việc cùng ngày với cán bộ chủ chốt của ĐHQG-HCM, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc lưu ý rằng ĐHQG-HCM sẽ thành công khi và chỉ khi từng trường thành viên thành công. Mỗi trường đều cần những có chiến lược chương trình hành động cụ thể để có thể phát huy tốt nhất đặc thù, lợi thế của từng trường, có như vậy ĐHQG-HCM mới phát triển vững mạnh.

"Chiến lược tổng thể của ĐHQG-HCM là gì? Chiến lược của từng trường thành viên thuộc ĐHQG-HCM là gì? Nếu trả lời chính xác những câu hỏi này, tôi tin ĐHQG-HCM không chỉ đứng tốp đầu châu Á mà có thể của thế giới trong tương lai. Uy tín, danh tiếng của các trường tạo ra trên trường quốc tế cũng chính là hình ảnh và vị thế các đồng chí tạo ra cho đất nước chúng ta" - Thủ tướng nhấn mạnh.

Báo cáo với Thủ tướng Chính phủ, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt cho biết, ĐHQG-HCM xây dựng theo mô hình đô thị khoa học hiện đại đầu tiên cả nước trên diện tích 643,7 ha nằm ở cửa ngõ đông bắc TP.HCM. Tuy nhiên, từ năm 1995 đến nay, diện tích đất được giải phóng mặt

bằng mới chỉ đạt 73% và hiện công tác này còn gặp rất nhiều khó khăn do chưa hoàn thành khu tái định cư, chính sách và giá đền bù không ổn định, giá đất ngày càng tăng dẫn đến khiếu kiện ngày càng nhiều. ĐHQG-HCM mong chờ vào sự chỉ đạo, hỗ trợ mạnh mẽ của Chính phủ và các bộ ngành để thúc đẩy xây dựng khu đô thị này.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt kiến nghị ĐHQG-HCM sẽ được vay vốn hai địa phương TP.HCM và Bình Dương, bố trí nguồn trái phiếu Chính phủ để hoàn thành công tác bồi thường giải phóng mặt bằng và bàn giao đất sạch đến hết năm 2018.

Trước những khó khăn nêu trên, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc yêu cầu các bộ, ngành giải đáp trực tiếp từng vấn đề ĐHQG-HCM kiến nghị. Có mặt tại buổi làm việc, đại diện Bộ KH&ĐT, Bộ Xây dựng và Bộ Tài chính đều thống nhất ủng hộ đề xuất của ĐHQG-HCM về ứng vốn trung hạn, vay vốn kích cầu địa phương để giải phóng mặt bằng.

Bộ trưởng Bộ GD&ĐT Phùng Xuân Nhạ cũng đề nghị ĐHQG-HCM cần có cách tiếp cận theo hướng đầu tư vun cao. Ông cho rằng cùng một lúc không nên đầu tư dàn trải, mà cần tập trung đầu tư vào những ngành mũi nhọn để đi lên.

"Tôi đề nghị rà soát các ngành, chuyên ngành có tiềm lực cao gắn với nhu cầu cấp bách của địa

phương để đào tạo, có như vậy mới có thể có nguồn lực xã hội hóa" - Bộ trưởng Phùng Xuân Nhạ cho biết.

Chốt lại vấn đề, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc chỉ đạo thực hiện sớm, dứt khoát và quyết liệt để giao đất sạch cho ĐHQG-HCM. Đề nghị bố trí 2.000 tỷ đồng trong 5 năm theo đề nghị của ĐHQG-HCM, ưu tiên ứng trước đồng thời đề nghị hai địa phương thành lập ban chỉ đạo và tạo điều kiện tốt nhất để thực hiện.

Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc nhấn mạnh: "Chúng ta không có một đại học 'ra hồn' thì đất nước Việt Nam một trăm triệu dân này cũng không ra sao cả. Do đó, cần phải tập trung nguồn lực xây dựng ở đây thành một đô thị đại học và Hà Nội cũng vậy. Chính vì vậy, tôi giao các bộ ngành liên quan, đặc biệt là Bộ GD&ĐT cần tháo gỡ nhanh các vướng mắc để ĐHQG-HCM phát triển. Nhất là rà soát tháo gỡ vướng mắc thúc đẩy thực hiện quyền tự chủ toàn diện".

Tại buổi làm việc, ông Phan Thanh Bình, Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên, Thiếu niên và Nhi đồng của Quốc hội cho rằng, đã đến lúc Việt Nam cần thương hiệu ĐHQG thực sự và cần phải giao lại nhiệm vụ này cho ĐHQG. Muốn như vậy, trước hết phải xây dựng cơ sở vật chất của một ĐH xứng tầm thương hiệu.

Theo ông Bình, về cơ chế tài chính đặc thù, đề nghị được thu học phí theo hướng chuyển từ phí sang giá theo cách tính đúng tính đủ nhưng vẫn cần có được sự đầu tư nhất định về cơ sở vật chất. Việc chi trả lương cho giảng viên cũng cần được thực hiện theo sự đánh giá của nhà trường, chứ không theo quy định tối đa gấp 3 lần lương cơ bản như hiện nay.

Nhân dịp này, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc cho biết với những đề tài khoa học thuộc danh sách ISI được đánh giá tốt, Chính phủ sẽ tài trợ 500USD/bài và tài trợ ít nhất 20 ý tưởng khởi nghiệp sinh viên cung cấp sản phẩm ra thị trường. Ngoài ra, Chính phủ sẽ tìm nguồn hỗ trợ thành lập một trung tâm văn hóa cho ĐHQG-HCM như cách làm ĐHQG Hà Nội, với kinh phí 1 triệu USD (tương đương 22 tỷ đồng).

Thủ tướng cũng đặt hàng, từ nay đến năm 2020, ĐHQG-HCM phải tăng số lượng công bố quốc tế gấp đôi so với hiện nay. Bên cạnh đó, cần tăng cường hợp tác với thế giới, tiếp tục thu hút giảng viên nước ngoài có uy tín về làm việc.

"Tôi đồng ý mở rộng cơ chế để ĐHQG-HCM là nơi thí điểm thu hút giảng viên giỏi nước ngoài về làm việc, với mức lương 2.000-3.000USD, thậm chí 5.000USD/tháng", Thủ tướng cho biết thêm ■

Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc phát biểu tại ĐHQG-HCM. Ảnh: Đức Lộc

TRI THỨC CÓ TÍNH ĐA CHIỀU*

Nguyễn Xuân Phúc

(Thủ tướng Chính phủ nước CHXHCN Việt Nam)

Hôm nay, cho phép tôi được thay mặt Đảng, Nhà nước bày tỏ tấm lòng tri ân sâu sắc đến toàn thể thầy giáo, cô giáo trên cả nước, đặc biệt những thầy giáo, cô giáo ở vùng sâu, vùng xa, biên cương, hải đảo của Tổ quốc. Chính phủ và nhân dân ta luôn trân trọng, ghi nhớ, biết ơn tấm lòng, sự hy sinh và cống hiến thầm lặng, không mệt mỏi của các thầy giáo, cô giáo.

**Thành quả đầy tự hào
của ĐHQG-HCM**

Trong 21 năm xây dựng và phát triển, ĐHQG-HCM đã luôn đi đầu cả nước về nghiên cứu và ứng dụng khoa học với việc hình thành hệ thống hơn 70 phòng thí nghiệm và hơn 30 tổ chức khoa học công nghệ phục vụ hoạt động nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ và đào tạo theo các chương trình nghiên cứu trọng điểm; hình thành các nhóm nghiên cứu mạnh

trong hầu hết lĩnh vực khoa học trọng điểm với trung bình mỗi năm công bố từ 180 đến 200 bài báo ISI, là những tạp chí danh tiếng quốc tế, hơn 200 đối tượng sở hữu trí tuệ đã được đăng ký. ĐHQG-HCM cũng hình thành mạng lưới hợp tác quốc tế rộng khắp từ châu Á, châu Âu đến Bắc Mỹ với những trường đại học và viện nghiên cứu hàng đầu như MINATEC (Pháp), UCLA, UCB (Hoa Kỳ), các tập đoàn công nghiệp lớn như Intel, Qualcomm, Toshiba, Mentor Graphics...

Nhiều dự án hợp tác khoa học công nghệ đã và đang được triển khai, điển hình là Tổng công ty Công nghiệp Sài Gòn, Tổng công ty Bảo đảm An toàn Hàng hải, Công ty cổ phần Viễn thông di động Toàn Cầu, Công ty May Tada, Ngân hàng Eximbank, Công ty Trường Hải...

Đặc biệt ĐHQG-HCM đã triển khai bước đầu rất thành công dự án đô thị đại học đầu tiên ở Việt Nam.

Gần đây nhất, tôi đã tiếp ông Thống đốc tỉnh

Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc chào các cán bộ, giảng viên ĐHQG-HCM. Ảnh: MC

Nagano, Nhật Bản và rất phấn khởi khi được biết ngay sau đó, họ đã đến tìm hiểu, học tập cách vận hành của một trung tâm công nghệ Việt Nam chuyên về nghiên cứu và đào tạo thiết kế vi mạch TP.HCM (ICDREC) trực thuộc ĐHQG-HCM. ICDREC không chỉ là trung tâm nghiên cứu mà còn làm thương mại các sản phẩm từ chip đến thiết bị đầu cuối.

Đây là điều cần được khuyến khích, nhân rộng trong hệ thống giáo dục và đào tạo của Việt Nam bởi nghiên cứu phải gắn liền với thực tế, phải đi vào đời sống, phục vụ người dân, doanh nghiệp; từ đó, đem lại nguồn lực và nâng cao thương hiệu cho nhà trường.

Thay mặt Đảng và Nhà nước, tôi nhiệt liệt biểu dương những thành quả đầy tự hào của các thế hệ thầy giáo và sinh viên ĐHQG-HCM. Với tất cả những gì đạt được ngày hôm nay, có thể nói ĐHQG-HCM cùng với ĐHQG Hà Nội đã thực hiện rất tốt tầm nhìn và kỳ vọng của cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt năm xưa, người đã có công sáng lập ĐHQG Hà Nội và ĐHQG-HCM.

Khởi nghiệp là mệnh lệnh của cách mạng công nghiệp

Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã đặt ra nhiều thách thức đối với hệ thống đại học nói chung và ĐHQG-HCM nói riêng. Nó đòi

hỏi sự thay đổi mạnh mẽ từ nội dung đào tạo đến phương thức dạy và học, cách thức mà ở đó thầy và trò tương tác với nhau, cách thức mà tri thức được tạo ra cho đến sự tiếp cận và lĩnh hội tri thức cũng thay đổi đáng kể từ cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư này.

Tri thức không phải từ một phía mà có tính đa chiều. Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư chính là tận dụng được tính đa chiều của thông tin và tri thức, dựa trên nền tảng của khoa học công nghệ mà ngay ở trong nó cũng là một sản phẩm của thông tin và tri thức. Hệ quả của cuộc cách mạng công nghiệp là sự phủ nhận nhiều mô hình kinh doanh cũ và khai sáng những phương thức kinh doanh hoàn toàn mới. Sau các cuộc cách mạng công nghiệp đều tạo ra những thế hệ doanh nhân và doanh nghiệp mới, chẳng hạn Bill Gates của Microsoft, Zuckerberg của Facebook... những người không xuất hiện ở các cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ nhất, lần thứ hai. Tương tự, câu chuyện thành công của FPT hay ứng dụng trò chơi của Nguyễn Hà Đông ở Việt Nam không xuất hiện ở cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ nhất, lần thứ hai.

Cách mạng công nghiệp đồng nghĩa với sự duy khởi nghiệp và sản sinh ra những thế hệ khởi nghiệp mới. Do vậy, khởi nghiệp là mệnh lệnh của cách mạng công nghiệp. Nếu Việt Nam từng làm cả thế giới ngửa mặt vì khả năng tổng

Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc bắt tay với PGS.TS Huỳnh Thành Đạt. Ảnh: ĐL

“ Là một trường đại học hàng đầu của cả nước, ĐHQG-HCM phải chú trọng xây dựng những kỹ năng cần thiết, ươm trồng những tài năng, những ước mơ khởi nghiệp. ”

động viên sức mạnh, ý chí toàn dân tộc khi đất nước lâm nguy thì ngày nay, chúng ta hoàn toàn có thể động viên người dân khởi nghiệp sáng tạo, làm kinh tế, xây dựng đất nước, chinh phục thị trường thế giới và xác lập chỗ đứng vững chắc trên sân chơi toàn cầu hóa.

Khởi nghiệp là một động lực phát triển quan trọng. Khởi nghiệp càng nhiều thì tiềm năng của nhân dân được phát huy, mọi nguồn lực xã hội được đưa vào khai thác toàn dụng. Khởi nghiệp không chỉ là thiết lập một mô hình hay một ý tưởng kinh doanh. Đó có thể là khởi sự và hành động trong các lĩnh vực khác nhau, hướng tới phục vụ cộng đồng, xã hội; giải quyết những bài toán về con người và sự phát triển bền vững. Do vậy, giá trị của khởi nghiệp không chỉ là thành công tài chính của một dự án kinh doanh mà còn là giá trị xã hội về tính nhân bản, đem lại sự khác biệt và được xã hội tôn trọng.

Là một trường đại học hàng đầu của cả nước, ĐHQG-HCM phải chú trọng xây dựng những kỹ năng cần thiết, ươm trồng những tài năng, những ước mơ khởi nghiệp. Những hoạt động nghiên cứu khoa học có sự tham gia của sinh viên, các hoạt động tình nguyện vì cộng đồng, các đề án, ý tưởng do sinh viên đề xuất nhằm đem đến những thay đổi tích cực cho nhà trường...; nếu chúng ta khuyến khích những điều này chính là khuyến khích tinh thần khởi nghiệp, tinh thần đổi mới sáng tạo của thế hệ trẻ ngày hôm nay.

Trên cương vị là người đứng đầu Chính phủ, một lần nữa tôi khẳng định khởi nghiệp chính là một trong những thước đo thành công của chính phủ kiến tạo. Người dân, đặc biệt là lớp trẻ khởi nghiệp càng nhiều thì nền kinh tế càng năng động, chất lượng nguồn nhân lực được thử thách, rèn luyện, nâng cao. Chưa bao giờ khởi nghiệp được sự quan tâm của Chính phủ và toàn bộ hệ thống chính trị như lúc này. Chưa bao giờ khởi nghiệp có được điều kiện thuận lợi về vật chất, tinh thần và thể chế như lúc này.

Sinh viên hãy làm chủ sự học của mình

Những năm 1970, khi thế hệ của chúng tôi ở cùng độ tuổi với các em sinh viên hôm nay,

Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc thăm Trường ĐH Quốc Tế. Ảnh: ĐL

nhieu người chưa bao giờ nhìn thấy một chiếc điện thoại vì năm 1973, hãng Motorola mới chính thức phát minh chiếc điện thoại di động đầu tiên trên thế giới. Ngày nay, mỗi sinh viên đều cầm trên tay một chiếc điện thoại di động, thậm chí, với chiếc điện thoại đó, các em có thể xem tin tức, học tập, tương tác với bạn bè trong và ngoài nước hoặc có thể kinh doanh, kiếm tiền và khởi nghiệp. Ví dụ trường hợp của Nguyễn Hà Đông và các mô hình kinh doanh vận tải như Uber, Grab, dựa trên những ứng dụng công nghệ mới. Vì thế, các em là thế hệ có trong tay những điều kiện kết nối, học tập và phát triển tốt nhất. Vấn đề là các em tận dụng và phát huy những điều kiện đó như thế nào.

Nhân đây, tôi có đôi lời muốn chia sẻ với các em sinh viên. Trong bài phát biểu đầu tiên ngay khi được Đảng và nhân dân giao phó trách nhiệm làm Thủ tướng, tôi đã nói rõ quyết tâm của mình là chúng ta phải làm sao để con cháu của nông dân, công nhân, người nghèo đều có cơ hội học tập, tiến thân, có cơ hội trở thành lãnh đạo của đất nước trong tương lai. Đối với cá nhân tôi, không có ý nghĩa gì hơn là được trò chuyện với thế hệ tài năng trẻ của đất nước. Các em không chỉ là tiềm năng, là tương lai mà còn là động lực quyết định đến vận mệnh phát triển của dân tộc Việt Nam.

Tôi kêu gọi các em hãy mạnh dạn hơn nữa, hãy làm chủ sự học của chính mình. Học đại học chính là một quyết định đầu tư không chỉ là của các em mà còn là của cả gia đình các em trong tương lai. Thế nên, các em phải là người có trách nhiệm cao nhất với quyết định của mình đồng thời cũng sẽ là người gánh chịu nhiều thiệt hại nhất nếu để lãng phí thời gian, tiền của trong

quãng thời gian ở trường đại học. Hãy chủ động nghiên cứu, tăng cường trao đổi với bạn bè, thầy cô; tham gia các hoạt động cộng đồng, thực tập ở doanh nghiệp để tích lũy kinh nghiệm, trau dồi kiến thức, kỹ năng qua cọ xát thực tiễn; và hãy nhớ học thật tốt ngoại ngữ vì đó chính là chìa khóa không giới hạn mọi kiến thức mà mình cần, xã hội cần với chi phí thấp nhất nhờ cuộc cách mạng giáo dục vĩ đại hiện nay trên thế giới.

Từ văn hóa, do văn hóa

Cách đây tròn một năm, trong bài diễn văn chúc mừng Ngày Nhà giáo Việt Nam của Giám đốc ĐHQG-HCM, đồng chí có nói: "Phải chăng mọi việc cuối cùng lại là từ văn hóa, do văn hóa mà ra". Tôi rất chia sẻ quan điểm này với các đồng chí. Tôi đã đọc các giá trị cốt lõi mà các đồng chí thể hiện trên Website ĐHQG-HCM: "Vì sự phát triển toàn diện của con người, lấy người học làm trung tâm; chất lượng giáo dục là yếu tố quan tâm hàng đầu cho mọi hoạt động; đề cao tính độc lập, sáng tạo trong nghiên cứu, sáng tạo khoa học; sự liên thông, hợp tác quốc tế là nòng cốt cho sự phát triển; đề cao tính chuyên nghiệp và hiệu quả trong công tác quản lý; gắn kết và phục vụ cộng đồng", là những giá trị mà tôi rất tâm đắc. Các đồng chí hãy luôn ghi nhớ chừng nào xã hội, các bậc phụ huynh, đối tác và sinh viên của các đồng chí còn tin vào những giá trị hay nguyên tắc này thì chứng tỏ ĐHQG-HCM còn phát triển mạnh hơn nữa; và chừng nào những giá trị đó thấm nhuần trong toàn thể đội ngũ giảng viên, được chuyển hóa thành những hành động cụ thể dù rất nhỏ trong mỗi người thì lúc đó ĐHQG-HCM sẽ thực sự khác biệt. Các đồng chí cũng cần lưu ý rằng, ĐHQG-HCM sẽ thành công khi và chỉ khi từng trường thành viên thành công. Mỗi trường đều cần có chiến lược, chương trình hành động cụ thể để có thể phát huy tốt nhất đặc thù, lợi thế của từng trường. Chỉ có như vậy ĐHQG-HCM mới vững mạnh và phát triển.

Tôi xin chia sẻ với các đồng chí lời Công sứ Nagai của Nhật vừa nói với tôi, Đại học Việt-Nhật sẽ thành công, trở thành đại học hàng đầu ở châu Á, dù mới tuyển sinh khóa đầu tiên năm 2016, vì từng khoa của Đại học Việt - Nhật sẽ hợp tác với từng trường, có thể mạnh tương ứng với Nhật Bản. Các giáo sư hàng đầu ở Nhật sẽ sang giảng dạy, tham vấn kinh nghiệm cho Đại

học Việt - Nhật... Như vậy, các đồng chí thấy chiến lược đối tác, chiến lược hội nhập hệ thống giáo dục đại học Nhật Bản sẽ làm nên thành công của Đại học Việt - Nhật trong tương lai. Vì vậy, chiến lược tổng thể của ĐHQG-HCM là gì, chiến lược thành công của từng trường thành viên trực thuộc ĐHQG-HCM là gì? Nếu trả lời xuất sắc những câu hỏi này, tôi tin các đồng chí sẽ không chỉ đứng vào tốp đầu của châu Á mà biết đâu có thể của thế giới trong tương lai. Tại sao lại không?

Tôi muốn nhấn mạnh rằng uy tín mà các đồng chí tạo ra với xã hội, danh tiếng mà các đồng chí tạo ra trên trường quốc tế cũng chính là hình ảnh và vị thế mà các đồng chí tạo ra cho đất nước chúng ta.

Cuối cùng, tôi xin nhắc lại lời phát biểu của cố Giáo sư Nguyễn Văn Huyền, nguyên Giám đốc Học vụ của Bộ Giáo dục, sau đó được bổ nhiệm làm Giám đốc Trường đại học Việt Nam, tiền thân của Đại học Quốc gia ngày nay, trong bài phát biểu khai giảng Đại học Quốc gia Việt Nam ngày 15/11/1945, dưới sự chủ tọa của Chủ tịch Hồ Chí Minh: "Nền đại học mới này là một lực lượng mạnh trong những lực lượng chiến đấu của dân tộc Việt Nam. Chúng tôi muốn nó là một thành lũy để trường kỳ kháng chiến phục hồi hoàn toàn lãnh thổ và giải phóng tinh thần cho dân tộc chúng tôi là một dân tộc văn hiến có ngoài nghìn năm lịch sử độc lập và đã tự gây nên được một nền văn minh đặc sắc trên ven bể Thái Bình Dương này".

Một trong những lực lượng chiến đấu của dân tộc ngày nay chính là các nhà khởi nghiệp

Việt Nam, chính là thế hệ trẻ đầy tâm huyết, sáng tạo của ĐHQG-HCM cũng như ở các trường đại học trên khắp cả nước, kể cả du học sinh ở nước ngoài. Với vị thế là một trường trực thuộc Chính phủ, có sự quản lý nhà nước của Bộ GD&ĐT, ĐHQG-HCM phải luôn không ngừng đổi mới để thực hiện tốt nhất vai trò và sứ mệnh trong việc xây dựng, phát triển lực lượng khởi nghiệp cho quốc gia hiện tại và tương lai, nhằm góp phần hiện thực hóa mục tiêu xây dựng Việt Nam trở thành một quốc gia khởi nghiệp để đất nước ta đàng hoàng hơn, to đẹp hơn, sánh vai với các cường quốc năm châu như Bác Hồ từng dạy bảo.

Chính vì vậy, trong bối cảnh tự chủ đại học được thực hiện, tôi cũng đề nghị ĐHQG-HCM tạo điều kiện tốt nhất cho các em sinh viên học tập, nghiên cứu khoa học, quan tâm các em sinh viên dân tộc thiểu số, những sinh viên nghèo, sinh viên vùng sâu, vùng xa, có hoàn cảnh khó khăn nhưng vẫn phấn đấu vươn lên trong học tập. Nhà trường cũng cần lắng nghe ý kiến, ý tưởng của các em và phụ huynh để hoàn thiện môi trường dạy và học ngày càng tốt hơn.

Hôm nay, nhân kỷ niệm Ngày Nhà giáo Việt Nam, về đây cùng với các em và các đồng chí, đặc biệt là các giáo sư, nguyên là hiệu trưởng của trường, tôi xin gửi tặng món quà đặc biệt về cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt, người đã ký quyết định thành lập Đại học Quốc gia, 100 cuốn sách mang tên *Kính chào thế hệ thứ tư* như sự tri ân đến cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt; đồng thời cũng chính là kỳ vọng của Chính phủ và Thủ tướng Chính phủ muốn gửi đến thế hệ sinh viên ĐHQG-HCM hôm nay, thế hệ của niềm tin mới, của tinh thần sáng tạo, khởi nghiệp, ý thức không ngừng đổi mới vươn lên trong kỷ nguyên của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Một lần nữa, tôi xin nhiệt liệt chào mừng và kính chúc các thầy giáo, cô giáo, các em học sinh, sinh viên của ĐHQG-HCM và ở tất cả trường học trên cả nước, những thầy giáo, cô giáo đã nghỉ hưu sức khỏe, hạnh phúc, giữ mãi niềm tin, không ngừng phấn đấu vì nền giáo dục nước nhà, vì tương lai tươi sáng của thế hệ trẻ, vì đất nước, dân tộc chúng ta.

Chúng ta tin tưởng rằng ĐHQG-HCM và ĐHQG Hà Nội sẽ là những hải đăng của đại học Việt Nam ■

.....

* Titre và các intertitre do BBT đặt.

Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc tặng sách cho đại diện BGD ĐHQG-HCM.
Ảnh: Đức Lộc

CÔNG BỐ KHOA HỌC VÀ ĐỔI MỚI SÁNG TẠO

Trong những năm qua, ĐHQG-HCM luôn là một trong những đơn vị đứng đầu cả nước về công bố khoa học, đặc biệt là công bố trên các tạp chí quốc tế uy tín được công nhận bởi ISI (Institute for Scientific Information).

Đi đầu trong công bố quốc tế

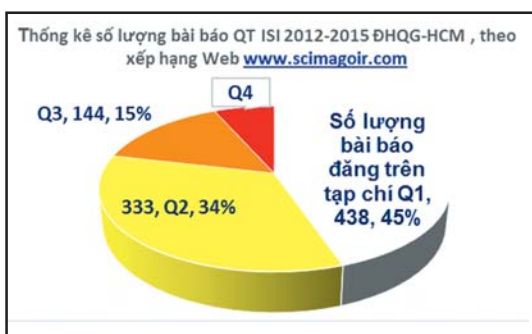
Tính đến tháng 9/2016, ĐHQG-HCM có 268 bài báo khoa học thuộc danh sách ISI, trong đó, 85% số bài báo có tác giả chính là cán bộ thuộc ĐHQG-HCM. Điều này cho thấy ĐHQG-HCM ngày càng phát huy nội lực của mình trong nghiên cứu khoa học.

Bên cạnh đó, theo thống kê của SCImago¹, trong giai đoạn 2012-2015, trên 45% số bài báo của ĐHQG-HCM có chỉ số trích dẫn và ảnh

hưởng xã hội thuộc loại Q1.

Đặc biệt trong năm học 2015-2016, ĐHQG-HCM có một công trình công bố trên tạp chí *Nature* về sinh thái môi trường vùng rừng ngập mặn khu vực Đông Dương - Thái Bình Dương với chỉ số ảnh hưởng IF là 38,138. Ngoài số lượng công bố quốc tế với chỉ số trích dẫn và ảnh hưởng xã hội, ĐHQG-HCM còn đẩy mạnh chất lượng công bố quốc tế. Năm qua, một số tập thể nghiên cứu mạnh như Phòng thí nghiệm Nghiên cứu Cấu trúc Vật liệu (Trường ĐH Bách Khoa), Bộ môn Kỹ thuật Y sinh (Trường ĐH Quốc Tế), Trung tâm INOMAR, Nhóm Sinh thái Môi trường (Trường ĐH Khoa học Tự nhiên) đạt kết quả công bố quốc tế nổi bật với số bài báo và chỉ số ảnh hưởng lần lượt là 11 (tổng IF 49,47), 13 (tổng IF 28,94), 5 (tổng IF 39,70) và 3 (tổng IF 43,90).

Những công bố của các nhà khoa học và các nhóm nghiên cứu đã góp phần quan trọng vào

Bảng 1: Thống kê công bố khoa học của ĐHQG-HCM giai đoạn 2012-9/2016

Năm	2012	2013	2014	2015	9/2016
1. Tạp chí quốc tế	300	412	566	619	420
1.1. Thuộc danh sách ISI	179	267	341	372	268
% Tỷ lệ số bài ISI/ Tổng số tạp chí QT	60	65	60	60	64
1.2. Ngoài danh sách ISI, nhưng có ISSN	121	145	225	247	152
2. Tạp chí trong nước	415	566	579	722	401
3. Kỷ yếu hội nghị, hội thảo quốc tế	612	768	965	1287	688
4. Kỷ yếu hội nghị trong nước	500	672	928	1325	597
5. Số bài tạp chí QT/tiến sĩ	0,30	0,38	0,54	0,54	-
6. Điểm IF trung bình /năm	1,88	2,02	2,21	2,28	-
TỔNG CỘNG	1827	2418	3038	3953	2106

Bảng 2: Bảng xếp hạng tiêu chí và thứ hạng các tổ chức KH&CN của Việt Nam

Đơn vị	Tiêu chí	Xếp hạng			Hạng trong nước
		Khoa học	Sáng tạo	Tác động xã hội	
Viện Hàn lâm KH&CN Việt Nam		2	3	3	3
ĐHQG-HCM		1	2	3	2
ĐHQG-HN		4	2	1	4
Trường ĐH BK Hà Nội		3	1	2	1

việc nâng cao thứ bậc của ĐHQG-HCM trong các bảng xếp hạng quốc tế. Tổ chức chuyên xếp hạng các đơn vị nghiên cứu khoa học SCImago đã xếp ĐHQG-HCM là đơn vị đứng đầu Việt Nam về mặt khoa học và đứng thứ hai về đổi mới sáng tạo².

Theo Tổ chức xếp hạng các trường đại học châu Á (QS University Rankings Asia), năm 2016, ĐHQG-HCM đứng thứ 147, xếp vào Top 150 trường đại học hàng đầu châu Á³.

Ưu tiên chuyển giao công nghệ phục vụ cộng đồng

ĐHQG-HCM còn thể hiện vai trò là một

trung tâm chuyển giao công nghệ lớn ở khu vực phía Nam.

Trong tình hình kinh tế Việt Nam phục hồi chậm từ năm 2014 đến nay, các tổ chức KH&CN trong đó có các tổ chức thuộc ĐHQG-HCM bị sụt giảm về doanh thu. Tuy nhiên, theo thống kê chưa đầy đủ, từ đầu năm đến hết tháng 9/2016, các đơn vị của ĐHQG-HCM đã thực hiện hơn 712 hợp đồng chuyển giao công nghệ và dịch vụ KH&CN với tổng doanh thu đạt 140,7 tỷ đồng.

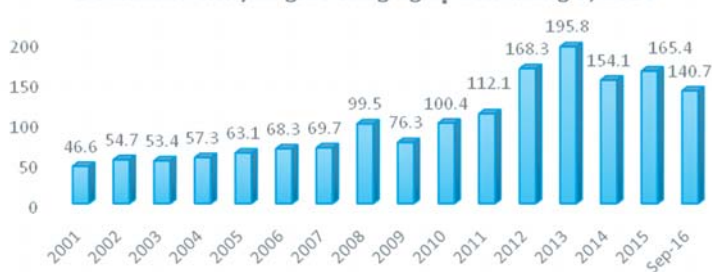
Trong đó, các hợp đồng cung cấp dịch vụ KH&CN/dịch vụ kỹ thuật cho công nghiệp với tỷ trọng chiếm hơn 71% tổng doanh thu, các hợp đồng chuyển giao công nghệ và tư vấn KH&CN chiếm 25% doanh thu.

ĐHQG-HCM sẽ tiếp tục ưu tiên thực hiện các dự án triển khai sản phẩm nghiên cứu có tiềm năng thương mại, chú trọng đầu tư vào hướng nghiên cứu có thể mạnh, ưu tiên phục vụ cộng đồng và phối hợp chặt chẽ với doanh nghiệp trong việc đặt hàng nghiên cứu phát triển KH&CN, yếu tố đầu ra của kết quả nghiên cứu để tăng hàm lượng khoa học trong các hợp đồng chuyển giao công nghệ ■

1. www.scimagoir.com
2. <http://www.scimagoir.com/rankings.php?country=VNM>
3. <http://www.topuniversities.com/university-rankings/asian-university-rankings>

# RANK	UNIVERSITY	LOCATION	QS STARS
Overall Score	Search for universities...	Vietnam	Show only
139	Vietnam National University, Hanoi		★
147	Vietnam National University - Ho Chi Minh City (VNU-HCM)		★
251-300	Can Tho University		★
301-350	Hue University		★
301-350	Hanoi University of Science and Technology		★

Doanh thu chuyển giao công nghệ đến tháng 9/2016

Đính chính

"TS Phan Bảo Ngọc được phong Phó Giáo sư năm 2013 chứ không phải năm 2016 như thể hiện trên trang bìa Bản tin số 176. BBT Bản tin xin chân thành cáo lỗi PGS.TS Phan Bảo Ngọc và độc giả".

ĐHQG - HCM 2017 : HỘI NHẬP CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC

Toàn cảnh HNTN tại ĐHQG-HCM sáng 29/12. Ảnh: Đức Lộc

Ngày 29/12, ĐHQG-HCM tổ chức Hội nghị Thường niên 2016 để tổng kết hoạt động của ĐHQG-HCM trong năm qua và triển khai kế hoạch hoạt động năm 2017. Tham dự hội nghị có đại diện của Bộ Y Tế, Ban Giám đốc ĐHQG-HCM các thời kỳ cùng hơn 1.000 cán bộ, giảng viên của ĐHQG-HCM.

Anh Vũ - Đức Lộc

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt -
Phó Giám đốc Thường trực ĐHQG-HCM
phát biểu khai mạc. Ảnh: Đức Lộc

Mở đầu hội nghị, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Phó Giám đốc Thường trực ĐHQG-HCM tuyên bố thông điệp của lãnh đạo ĐHQG-HCM. Theo đó, ĐHQG-HCM xác định chủ đề năm 2017 là Hội nhập chất lượng giáo dục.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt cho biết để thực hiện chủ đề này, trong năm 2017 và các năm tiếp theo, ĐHQG-HCM sẽ tập trung chủ yếu vào 3 trụ cột hoạt động: quản trị đại học - đào tạo - khoa học công nghệ. Ông nhấn mạnh: "Đây cũng là những nội hàm quan trọng của các nhóm chiến lược thuộc Kế hoạch chiến lược xây dựng và phát triển ĐHQG-HCM giai đoạn 2016-2020".

Báo cáo tổng kết hoạt động năm 2016,

PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM đã khái quát những thành tựu nổi bật của ĐHQG-HCM trong triển khai các mô hình đào tạo, ứng dụng công nghệ mới; hoạt động chuyển giao công nghệ, nghiên cứu khoa học; hợp tác quốc tế; công bố khoa học và xếp hạng đại học.

Thông qua kế hoạch hoạt động năm 2017, PGS.TS Dương Anh Đức đề ra 6 hoạt động trọng tâm của ĐHQG-HCM. Trong đó gồm: Nâng cao năng lực nghiên cứu của các nhà khoa học, giảng viên; Hình thành các nhóm nghiên cứu trẻ, nhóm nghiên cứu tiềm năng có thể giải quyết những nhiệm vụ trọng điểm; Gắn kết hợp tác, liên kết NCKH trong ĐHQG-HCM nhằm khai thác hiệu quả các nguồn lực; Hoàn thiện đề án vị trí việc làm trong toàn hệ thống; Triển khai công tác cải tiến tuyển sinh đại học và sau đại học; Tiếp tục áp dụng quản lý theo phương pháp kiểm soát chất lượng đầu ra và hiệu quả sử dụng nguồn lực.

Trong dịp này, ĐHQG-HCM đã vinh danh 1 tập thể và 5 cá nhân thầy cô đạt Huân chương Lao động hạng Nhì, 1 tập thể và 3 cá nhân thầy cô đạt Huân chương Lao động hạng Ba, và 34 tân giáo sư, phó giáo sư năm 2016. PGS.TS Huỳnh Thành Đạt trao cờ ĐHQG và bằng khen của Giám đốc cho 21 đơn vị đạt Danh hiệu Tập thể Lao động Xuất sắc 5 năm liên tục trong giai đoạn 2011-2016; tuyên dương 7 tập thể và 9 cá nhân có thành tích công bố khoa học xuất sắc ■

7 tập thể nhận giải thưởng KH&CN thường niên năm học 2015-2016.
Ảnh: Đức Lộc

CHUẨN GIÁ TRỊ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VÀ TỰ CHỦ ĐẠI HỌC

Giá trị và triết lý về giáo dục đương đại và tương lai cần phải đúc kết và chuyển hóa thành các chương trình giáo dục cho mọi cấp độ và đặc biệt cần xác lập chuẩn giá trị của giáo dục đại học.

PGS.TS Nguyễn Tấn Phát

Ảnh: Thái Tôn Hòa

Kinh nghiệm phát triển nền giáo dục của nhiều nước trên thế giới cho thấy, chính giáo dục sẽ là lối thoát cho tình trạng nghèo đói, lạc hậu. Đồng thời, giáo dục sẽ hình thành tri thức và nhân cách con người, định ra các chuẩn mực về hành vi cá nhân, phân biệt được điều tốt và xấu, đúng và sai trong xã hội.

Chất lượng giáo dục đào tạo thực chất

Triết lý giáo dục của UNESCO là "học để biết, để làm; học để tồn tại, và học để chung sống". Do vậy, học không chỉ để nhớ những kiến thức, sự kiện mà quan trọng hơn hết là biết tư duy để áp dụng chúng vào cuộc sống, như Albert Einstein nhà vật lý nổi tiếng của thế giới đã đúc kết về giáo dục trong câu nói ngắn gọn: "Giáo dục không phải là học thuộc những điều hiển nhiên, giáo dục là huấn luyện khả năng tư duy".

Chuẩn giá trị giáo dục đại học chính là chất lượng giáo dục đào tạo thực chất với đội ngũ thầy cô giáo, đội ngũ nhà khoa học có kiến thức chuyên môn sâu rộng và tài năng; chương trình giáo dục và đào tạo phải được kiểm định, đảm bảo các tiêu chí, tiêu chuẩn đạt tầm khu vực và thế giới. Chuẩn giá trị giáo dục đại học sẽ là điểm nhấn thu hút và hội tụ các sinh viên xuất sắc, từ đó đào tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu của xã hội và cạnh tranh trong thời đại toàn cầu hóa.

Trong nền kinh tế thị trường, giáo dục nhiều lúc bị thương mại hóa và chuẩn thị trường trong giáo dục được khuếch tán làm ảnh hưởng đến chuẩn giá trị của giáo dục. Tuy nhiên, thị trường cũng sẽ sàng lọc và có câu trả lời chuẩn xác, công bằng nhất về chuẩn giá trị của giáo dục đại học.

Trên thực tế, các cơ sở giáo dục với chất lượng thực chất vẫn là niềm tin và là lựa chọn của các thế hệ phụ huynh học sinh và sinh viên. Các thầy cô giáo và các nhà khoa học tài năng ở các cơ sở giáo dục đại học có chất lượng thực chất cũng luôn chiếm trọn tình cảm và sự tin tưởng của mọi người.

Trong thời đại toàn cầu hóa và hội nhập, đòi hỏi giáo dục đại học hiện đại tập trung đào tạo

những người đóng góp hiệu quả vào công cuộc xây dựng, phát triển đất nước, đáp ứng yêu cầu của một chính phủ năng động, kiến tạo. Theo đó, giáo dục đại học cần phải thích nghi với xu hướng đào tạo giảm bớt lý luận, chú trọng kỹ năng làm việc, tăng cường chuyên môn, kích thích tư duy sáng tạo và khả năng hội nhập cho sinh viên.

Tự chủ đại học cần cơ chế đặc thù

Sự nghiệp đổi mới giáo dục là vấn đề hệ trọng, ảnh hưởng đến chất lượng phát triển và quá trình hội nhập thế giới của đất nước. Ngày 26/5/2014, Thủ tướng Chính phủ đã thành lập Ủy ban Quốc gia Đổi mới giáo dục và Đào tạo do Thủ tướng làm chủ tịch và các bộ trưởng liên quan làm thành viên. Ủy ban là tổ chức phối hợp liên ngành giúp Thủ tướng Chính phủ nghiên cứu, chỉ đạo thực hiện thành công đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo.

Trong những bước đầu tiên của quá trình đổi mới, chúng ta đã tập trung vào hai vấn đề có tính mấu chốt đó là đánh giá chất lượng giáo dục phổ thông và tính tự chủ của các trường đại học.

Đổi mới việc đánh giá chất lượng giáo dục phổ thông và tuyển sinh đại học được triển khai trên các nguyên tắc khoa học, công khai, công bằng và không làm nặng nề tâm lý xã hội. Để triển khai nội dung này Bộ GD&ĐT đã tổ chức kỳ thi THPT Quốc gia nhằm tạo cơ sở đánh giá tốt nghiệp phổ thông và tạo cơ sở cho các trường đại học xét tuyển. Đổi mới luôn là vấn đề khó, tuy nhiên chúng ta tin rằng đây là một phương thức phù hợp với thông lệ các nước và sẽ tạo một nề nếp chuẩn mực trong học tập và đánh giá học sinh phổ thông, xét tuyển đại học một cách nghiêm túc, hiệu quả, công bằng.

Đẩy mạnh quyền tự chủ của các trường đại học gắn liền với trách nhiệm giải trình trước xã hội là bước đột phá trong quá trình đổi mới giáo dục ở nước ta. Chúng ta lấy tự chủ đại học làm đòn bẩy để đổi mới và phát triển giáo dục đại học. Trong đó hội đồng các trường đại học giữ vai trò rất quan trọng trong việc định hướng phát triển và giám sát hoạt động của các đơn vị.

Việc phát huy tự chủ đại học, trong đó có tự

Trường ĐH Quốc Tế (ĐHQG-HCM) tự chủ từ năm 2008. Trong ảnh: Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc thăm sinh viên tại Trường ĐH Quốc Tế. Ảnh: Đức Lộc

“ Đẩy mạnh quyền tự chủ của các trường đại học gắn liền với trách nhiệm giải trình trước xã hội là bước đột phá trong quá trình đổi mới giáo dục ở nước ta. Chúng ta lấy tự chủ đại học làm đòn bẩy để đổi mới và phát triển giáo dục đại học. ”

chủ tài chính, gắn với trách nhiệm giải trình đòi hỏi các trường đại học phải đảm bảo chất lượng đào tạo, đổi mới mô hình quản trị, lấy hiệu quả làm thước đo, lấy sự đánh giá của xã hội làm tiêu chuẩn và lấy tinh thần đại học với danh dự, trách nhiệm của nhà giáo, nhà khoa học làm giá trị cốt lõi. Nói một cách ngắn gọn tự chủ đại học gắn với chuẩn giá trị của giáo dục đại học.

Tuy nhiên, vấn đề tự chủ đại học chưa được nhận thức đầy đủ và sâu sắc ngay từ các trường đại học và cả hệ thống quản lý giáo dục các cấp. Hơn nữa, hệ thống văn bản pháp luật vẫn chưa hoàn toàn phù hợp với thực tế để có thể phát huy tự chủ đại học. Do đó, cũng khó xác định một cách rõ ràng trách nhiệm của các trường đại học trong việc tiên phong thực hiện tự chủ.

Tự chủ đại học và đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục cần có cơ chế đặc thù để tháo gỡ những vướng mắc về pháp lý liên quan đến chương trình đào tạo, tài chính, đầu tư khoa học công

nghệ, tổ chức bộ máy của các trường đại học.

Từ lý luận và thực tiễn, tự chủ đại học ở Việt Nam và các nước trên thế giới, có thể thấy vài điều đáng quan tâm:

Thứ nhất, tự chủ đại học là tự chủ toàn diện chứ không chỉ là tự chủ tài chính. Tự chủ tài chính chỉ là điều kiện hỗ trợ tốt nhất cho tự chủ đại học. Tự chủ đại học không đồng nghĩa nhà nước phó mặc cho các trường đại học tự bươn chải. Nhà nước vẫn phải đầu tư chiều sâu cho các trường đại học gắn với các chương trình, đề án phát triển giáo dục và khoa học công nghệ, chỉ có điều là thay vì đầu tư dàn trải, cào bằng thì nên đầu tư có trọng tâm, trọng điểm gắn với sự năng động và trách nhiệm của các trường.

Thứ hai, tự chủ đại học gắn liền với trách nhiệm giải trình trước xã hội và cộng đồng về chất lượng đào tạo.

Thứ ba, tự chủ đại học ở Việt Nam đang triển khai thí điểm và đã có các kết quả khả quan. Do vậy cần tiếp tục đẩy mạnh tự chủ đại học trong những năm tiếp theo.

Tên cơ sở đó, các trường đại học sẽ có đủ độ rộng để phấn đấu đáp ứng yêu cầu của xã hội và hội nhập quốc tế. Không nên phân biệt trường công lập hay trường tư thục mà quan trọng là chất lượng đào tạo, đóng góp cho xã hội.

Mặc dù bước đầu còn nhiều khó khăn nhưng chúng ta tin rằng với quan điểm đúng đắn phù hợp với xu thế thời đại, việc phát huy quyền tự chủ gắn với trách nhiệm xã hội của các trường đại học sẽ tạo nên sự phát triển mạnh mẽ của giáo dục đại học nước nhà ■

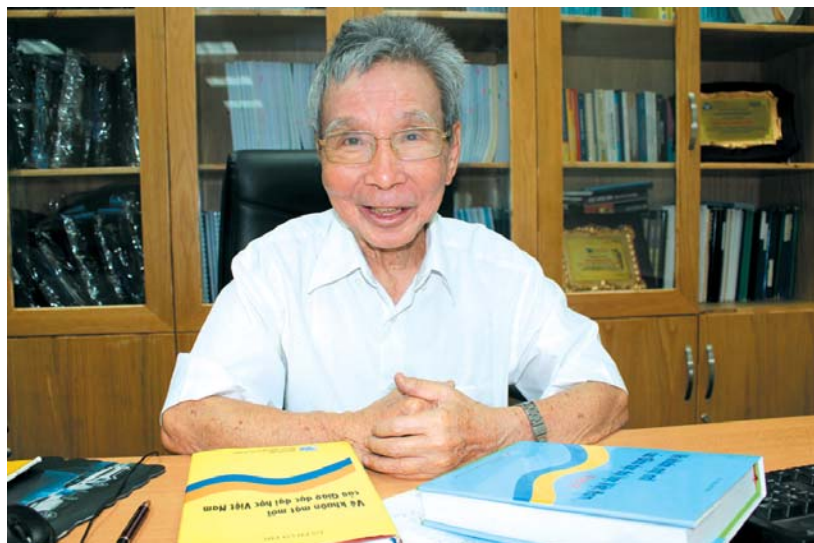
GS Phạm Phú: TỰ CHỦ ĐH KHÔNG CHỈ LÀ TỰ CHỦ VỀ TÀI CHÍNH

Ảnh: Trần Thanh Thông

Tự chủ đại học (TCDH) đang là một trong những vấn đề nóng của giáo dục đại học (GDĐH) Việt Nam. Vậy TCDH nên hiểu chính xác như thế nào? Mức độ tự chủ ở các loại ĐH có khác nhau? Và vì sao TCDH đến nay vẫn chưa trở thành hiện thực? *Bản tin ĐHQG-HCM* xin giới thiệu nội dung trao đổi với GS Phạm Phú - một chuyên gia GDĐH hàng đầu của Việt Nam - về các vấn đề trên.

Minh Châu thực hiện

Giáo sư Phạm Phú. Ảnh: Minh Châu

****Thưa Giáo sư, hiện nay không chỉ các trường ĐH mong muốn TCDH mà Thủ tướng, Bộ GD&ĐT... đều rất ủng hộ việc giao tự chủ cho các trường. Thế nhưng về cơ bản vẫn chưa có TCDH đúng nghĩa. Vậy căn nguyên của vấn đề đang nằm ở đâu?***

- Đang nằm ở Bộ GD&ĐT và ở cả chính từ các trường ĐH. Nghe có vẻ hơi lạ một chút nhưng thực sự là như vậy.

**** Xin Giáo sư có thể nói rõ hơn?***

- Trước hết cần nói, TCDH là thuộc tính vốn có của GDDH, có tự chủ thì GDDH mới phát triển được. Vì vậy nó là vấn đề phổ biến trên thế giới và ai ai cũng ủng hộ TCDH cả. Nhưng việc chuyển giao quyền tự chủ lại là vấn đề chuyển giao quyền lực. Mà quyền lực thì, nói thực, ai cũng ham muốn cả. Đó là trở ngại trước tiên nếu nhìn về một phía. Nhưng cũng cần nhìn về phía khác, phía các trường ĐH.

TCDH có nội dung rất rộng, một số nghiên cứu trên thế giới chia thành đến 7 nội dung: (1) Tự chủ về nghiên cứu và công bố (R&Pu), (2) Tự chủ về nhân sự (Staff), (3) Tự chủ về chương trình và giảng dạy (C&T), (4) Tự chủ về chuẩn mực học thuật (Ac.S), (5) Tự chủ về sinh viên (Stud), (6) Tự chủ về quản trị trường (Gov.), (7) Tự chủ về hành chính và tài chính (A&F).

Ở Việt Nam, khởi đầu về vấn đề tự chủ, lại là vấn đề tài chính. Các trường có chi phí đào tạo thấp nên có thể không nhận kinh phí chi thường xuyên từ ngân sách nhà nước (có quyền tăng học phí cao hơn), lại là những trường được tự chủ

đầu tiên. Bạn có thấy không? Bắt đầu là các ĐH kinh tế, quản trị kinh doanh, ngoại ngữ... Và cũng vì vậy, ở Việt Nam, nói TCDH nhiều người nghĩ, chủ yếu là vấn đề “tự chủ tài chính”(!).

Nhưng như tôi đã nói, nội dung TCDH rất rộng, nhiều vấn đề không kém quan trọng so với tài chính. Cũng chính vì vậy, người ta giao tự chủ cho trường ĐH thực chất là giao cho hội đồng trường (HĐT) với trách nhiệm xã hội rõ ràng chứ không phải là giao cho hiệu trưởng. Cho nên trở ngại lớn tiếp theo là nhiều trường ĐH vẫn chưa có HĐT đúng nghĩa.

Cũng cần nói thêm một tí. Có thể nói Bộ GD&ĐT là nơi rất thụ động trong việc tổ chức HĐT ở các trường ĐH nên chưa có những chế tài rõ ràng trong vấn đề HĐT. Mà đây lại là điều kiện có thể gọi là tiên quyết trong việc giao tự chủ cho các trường ĐH.

**** Theo Giáo sư, đâu là bản chất của HĐT để có thể xem nó là điều kiện tiên quyết cho việc giao quyền tự chủ? Và thế nào là một HĐT đúng nghĩa?***

- Đây là một câu hỏi hay nhưng rất khó trả lời trong phạm vi một bài phỏng vấn. Nhưng tôi sẽ cố gắng trả lời theo một cách đơn giản nhất.

Ở nhiều tổ chức trong xã hội hiện đại như một nhà nước, một doanh nghiệp nhà nước, một công ty lớn, một tổ chức không vì lợi nhuận... thường có vấn đề tách rời quyền sở hữu (QSH) và quyền sử dụng (QSD).

QSH bao gồm: quyền hưởng và định đoạt lợi ích; quyền chuyển nhượng và quyền sử dụng, khai thác. Chủ sở hữu ở những tổ chức này thường có dạng “chủ sở hữu mờ” hoặc “chủ sở hữu cộng đồng”, họ thường giao QSD cho người khác thực hiện, được gọi là “người được ủy thác” (Trustee). Do đó, ở đây cũng thường có hai cơ chế trong một tổ chức. Thứ nhất là cơ chế hội đồng (Board, Council), lập ra theo cách bầu chọn, là đại diện của các “nhóm lợi ích có liên quan” (Stakeholders), làm việc theo cách “ra quyết định” là những nghị quyết của tập thể hội đồng. Công việc chính của họ là “quản trị” (governance), là chọn việc đúng (doing the right things). Thứ hai là cơ chế thực thi (Executive), lập ra theo kiểu cử, tuyển; cách “ra quyết định” là những quyết định cá nhân, công việc chính của họ là “quản lý” (management), thực hiện một cách hiệu quả những việc lớn đã được hội đồng ra quyết định (doing the things right).

Ví dụ trong một quốc gia, cơ chế thứ nhất là quốc hội, cơ chế thứ hai là chính phủ, ở một tỉnh là HĐND và UBND, ở một công ty lớn, công ty cổ phần là hội đồng quản trị (Governance Board) và trưởng cơ quan thực thi (Chief Executive Officers - CEO). Tương tự như vậy, ở trường ĐH là HĐT và hiệu trưởng. Như vậy, bản chất của HĐT là hội đồng ủy thác (Board of Trustees) và công việc chính của nó là “quản trị”, khác với “quản lý”. Trên thế giới có rất nhiều mô hình với nhiều tên gọi khác nhau về HĐT như: Board of Trustees, Board of Regents, Board of Governors, University Board, University Council, University Court... Nhưng tất cả đều có bản chất là hội đồng ủy thác hay “hội đồng cai quản” (Governance).

Một HĐT đúng nghĩa phải là một hội đồng đại diện được cho các “nhóm lợi ích có liên quan”, đại diện chẳng những cho nhà nước, cho chủ sở hữu, cho thầy cô giáo mà còn cho sinh viên, cho phụ huynh, cho chính quyền địa phương, cho các học giả, cho khách hàng, người tài trợ, trường ĐH bạn, người đóng thuế, nhân dân, cộng đồng dân cư trong vùng... Và, hội đồng thường có số thành viên bên ngoài trường nhiều hơn số thành viên bên trong trường.

***Thưa Giáo sư, vậy Hội đồng quản trị ở các ĐH tư thục hiện nay thực chất cũng là một HĐT?**

- Tôi nghĩ là như vậy. Nhưng ở Việt Nam vẫn còn có “truyền thống” xem “đồng tiền là liên khúc ruột” và quy chế của Bộ GD&ĐT cũng quy định, ai góp vốn nhiều nhất là chủ tịch hội đồng quản trị (!). Vì vậy hội đồng quản trị ở đây thường chỉ bao gồm đại diện những chủ sở hữu.

Xin lưu ý có nhiều công ty lớn trên thế giới, vốn các thành viên hội đồng quản trị và cả ban giám đốc có khi chỉ chiếm trên 10%, hơn 80% còn lại là của “bà con thiên hạ”, nhiều người mua cổ phiếu của công ty nhưng có khi không biết trụ sở chính của công ty ở đâu trên thế giới này và cũng chưa bao giờ đi họp đại hội cổ đông.

*** Nhưng hội đồng quản trị ở các ĐH ngoài công lập cũng như HĐT ở một số ĐH công lập hiện nay vẫn hoạt động chưa có hiệu quả, vẫn chưa được giao quyền tự chủ một cách toàn diện như Giáo sư đã nói ở trên?**

- Sở dĩ có tình trạng trên, có thể là do mấy nguyên nhân: (1) Trở ngại trong việc chuyển giao quyền lực, (2) Hiểu TCDH còn phiến diện, (3) HĐT chưa đúng nghĩa, (4) HĐT và hiệu trưởng chưa biết cách phối hợp làm việc, (5) Một số vấn đề mang tính truyền thống, không dễ gì thay đổi trong một thời gian 5, 7 năm... Tôi xin lấy một ví dụ. Cách đây mấy năm tôi có tham gia với Quốc hội đi giám sát các trường ĐH. Ở ĐH Tây Nguyên đã có HĐT nhưng hoạt động không hiệu quả. Nhà trường nói, trong HĐT có vị đại diện của UBND tỉnh, nhưng khi được mời thì vị này không đi họp. Ở các nước người ta xem việc được tham gia HĐT là một niềm vinh dự rất lớn, dù không có lương. Ở Mỹ năm 1987, có đến 46.000 người là thành viên hội đồng (Trusteeships) của các trường ĐH khác nhau, còn tính đến ở các tổ chức khác nữa thì có cả hàng triệu người giữ vai trò đó.

Cuối cùng điều tôi muốn nói là, triết lý của HĐT là “tạo ra sự thay đổi” (make a change), còn triết lý của hiệu trưởng là “giữ trong trật tự” (keep in order). Nếu không có HĐT đúng nghĩa thì GDĐH Việt Nam không đổi mới được. Và tất nhiên, mức độ tự chủ có một “phổ” rất rộng, không phải ĐH nào cũng có đầy đủ quyền tự chủ và mức độ ở các nội dung tự chủ cũng khác nhau. Ở Úc, các chuyên gia cho rằng, chính phủ có thẩm quyền pháp lý để can thiệp vào nội dung tự chủ hành chính và tài chính, tỷ lệ cao nhất đến 63%. Và, đổi mới càng cơ bản thì càng phải bài bản và có lộ trình.

*** Xin cảm ơn Giáo sư về những trao đổi rất căn cơ và thẳng thắn. TCDH, rõ ràng là vấn đề không đơn giản ■**

Vì sao nên dạy chữ HÁN CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG?

Trong thời gian gần đây trên các phương tiện truyền thông đại chúng đã diễn ra cuộc trao đổi sôi nổi về việc dạy chữ Hán ở bậc học phổ thông với nhiều ý kiến khác biệt; trong đó không ít ý kiến ngộ nhận giữa chữ Hán với tiếng Trung, giữa dạy chữ Hán với dạy một ngoại ngữ. Với mong muốn giới thiệu một cái nhìn hệ thống, khách quan về vấn đề này, *Bản tin ĐHQG-HCM* xin ghi lại ý kiến của các nhà chuyên môn về văn học, Hán Nôm, ngôn ngữ và báo chí xung quanh hai khía cạnh chính yếu: *Vì sao nên dạy chữ Hán cho học sinh phổ thông; và nên dạy như thế nào?*

Phiên An thực hiện

Học giả An Chi

► **Học giả An Chi** - Nhà nghiên cứu ngôn ngữ học:

Văn hóa tiền nhân bỏ đi sao được

Tiếng Trung (hay tiếng Hoa), thực ra là tiếng Bắc Kinh hay tiếng Quan thoại, dùng làm tiếng phổ thông cho cả nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa. Sở dĩ nhà cầm quyền Trung Quốc phải dùng biện pháp này là vì Trung Quốc có nhiều phương ngữ lớn, khác nhau khá xa, đến độ người của phương ngữ này khó có thể hiểu được người của phương ngữ kia. Ngay như tại Chợ Lớn, trung tâm thuộc Q.5, TP.HCM hiện nay, người Quảng Đông, người Phước Kiến, người Triều Châu (thường gọi là người Tiều), người Hẹ (tức Khách Gia) và người Hải Nam (thường gọi là Hải Nam), cũng khó hiểu được tiếng nói của nhau. Ở bên Trung Quốc thì chuyện lại càng rắc rối hơn.

Quyển *Hán ngữ phương âm tự hội* (汉语方音字汇) của Ngữ ngôn học giáo nghiên thất thuộc Bắc Kinh Đại học Trung Quốc ngữ ngôn văn tự hệ (Ngữ văn xuất bản xã, Bắc Kinh, 2003) đã thu thập cách đọc của 20 phương ngữ! Chính vì cần một tiếng nói chung nên họ mới lấy tiếng Bắc Kinh làm tiếng phổ thông. Có một điều thú vị là Tưởng Giới Thạch, người Giang Tô và Mao Trạch Đông, người Hồ Nam, hai kẻ thù không đội trời chung, đều không nói được thứ tiếng này.

Về vấn đề “Hán Việt”, trước nhất xin nói rằng “từ Hán Việt” là một khái niệm hẹp nằm trong một khái niệm rộng hơn. Đó là “yếu tố Hán Việt”, bao gồm cả những hình vị Hán Việt không độc lập, như *hà* (sông), *giang* (cùng nghĩa), *son* (núi), *thủy* (nước)... Yếu tố Hán Việt là những tiếng (âm tiết) Việt gốc Hán mà

người Việt đã đọc theo hệ thống ngữ âm của tiếng Hán đời Đường, và chúng ta vẫn giữ nguyên như thế sau khi giành được độc lập ở thế kỷ X. Trong khi tại Trung Quốc, hệ thống đó vẫn tiếp tục phát triển, dẫn đến sự cách biệt khá xa so với âm Hán Việt. Chẳng hạn, âm Hán Việt của chữ (學) là **học** còn âm Bắc Kinh của nó là **xué** (ghi theo pīnyīn), âm Hán Việt của chữ (校) là **hiệu** còn âm Bắc Kinh của nó là **xiào**. Vậy “học hiệu” (學校) đọc theo âm Bắc Kinh là “xuéxiào”; khác âm Hán Việt rất xa. Dĩ nhiên, cũng có những trường hợp mà hai bên còn gần nhau, như âm Hán Việt của chữ (安) là **an** (cũng đọc là “yên”) còn âm Bắc Kinh của nó là **an** (cũng ghi theo pīnyīn) nhưng nói chung, hiện nay, âm Hán Việt và âm Bắc Kinh là hai hệ thống khác hẳn nhau.

Tuy chưa có con số tuyệt đối chính xác nhưng người ta thường cho rằng có khoảng 70% vốn từ vựng tiếng Việt là Hán Việt. Thậm chí có người còn đẩy con số lên đến 80%. Vai trò của các yếu tố Hán Việt rất quan trọng, không thể bỏ qua được, đặc biệt là về phương diện tạo từ. Với các hình thức chú âm chữ Hán bằng biện pháp thiết âm (cũng gọi là phiên thiết) - theo âm đời Đường - về nguyên tắc, mọi chữ Hán đều có thể được đọc bằng âm Hán Việt. Đây là một lợi thế rất lớn của tiếng Việt. Và với lợi thế này, ta có thể tạo ra nhiều từ, ngữ mới cho mình, nhưng với những cái đã có sẵn trong tiếng Hán chỉ bằng cách đọc những từ, ngữ hữu quan theo âm Hán Việt. Tuy nhiên, trên đây chỉ xét về nguyên tắc, còn trong thực tiễn ta phải có so sánh, lựa chọn, cân nhắc... sao cho có lợi nhất cho tiếng mẹ đẻ của mình.

Với âm Hán Việt, ta còn có thể đọc những thuật ngữ mới, bằng chữ Hán nhưng do người Nhật đặt ra, như *cộng sản*, *kinh tế*, *phạm trù*... Và dĩ nhiên, tự ta cũng còn có thể tạo ra những từ, ngữ mới, không có sẵn trong tiếng Hán, với các yếu tố Hán Việt cần thiết. Xin nêu một số thí dụ tiêu biểu liên quan đến lĩnh vực ngữ học. Đó là những thuật ngữ được tạo ra với hình vị “vị” - mà chữ Hán là (位) (trong “đơn vị”) - tương ứng với hậu tố “eme” của tiếng Anh, như: âm vị - phoneme; hình vị - morpheme; kết vị - tagmeme; nghĩa vị - sememe; ngữ vị - glosseme; thanh vị - toneme; từ vị - lexeme; tự vị - grapheme. Những thuật ngữ bằng tiếng Việt kể trên đều không có trong *Ngữ ngôn văn tự bách khoa toàn thư* (语言文字百科全书) (Trung Quốc đại bách khoa toàn thư xuất bản xã, Bắc

Kinh, 1994) của Trung Quốc.

Việc hiểu đúng nghĩa của các yếu tố Hán Việt, trong đó có từ Hán Việt, có thể giúp việc sử dụng tiếng Việt bớt đi hoặc dứt đi những cái sai đáng tiếc mà điển hình là chuyện dùng *yếu điểm* thay vì *nhược điểm* với nghĩa là “chỗ yếu”. Thực ra, *yếu điểm* lại là điểm quan trọng.

Tiến thêm một bước, việc hiểu đúng nghĩa của các yếu tố Hán Việt, nếu được hỗ trợ bằng một sự thông hiểu về ngữ pháp của tiếng Hán cổ, sẽ giúp ta có thể đọc được các tác phẩm viết bằng chữ Hán của tiền nhân, đọc được câu đối ở đền chùa, miếu mạo, đọc được các bài văn bia người xưa để lại... nghĩa là để tìm hiểu mảng văn hóa của người Việt xưa liên quan đến chữ Hán.

Hiện nay, học sinh và ngay cả người lớn đi vào đền miếu, chùa chiền, trừ những nhà nghiên cứu và những người đã có sẵn vốn chữ Hán, thì không ai đọc được. Vậy đó là những thứ bỏ đi chăng? Bỏ đi sao được.

Về việc dạy chữ Hán, tôi cho rằng ngay từ cấp tiểu học hoặc trẻ nhất là đầu cấp trung học cơ sở, chúng ta nên dạy cho học sinh những yếu tố Hán Việt, trong đó dĩ nhiên có hình vị Hán Việt không độc lập và từ Hán Việt. Từ Hán Việt có thể hành chức độc lập trong câu văn. Chẳng hạn, trong câu *Tôi là một người dân, nước lấy dân làm gốc* thì chữ *dân* vừa là một yếu tố Hán Việt vừa là một từ. Nhưng có những yếu tố Hán Việt không trở thành một từ được. Tỷ như *son* trong *son thủy*, chúng ta không bao giờ dùng *son* theo nghĩa “núi”, dùng *thủy* theo nghĩa “nước” trong giao tiếp hằng ngày. Ta chỉ có thể nói *Tôi uống nước* chứ không thể nói *Tôi uống thủy*; *Chim bay về núi tôi rồi* chứ không thể *Chim bay về son...* được. *Thủy, son* đều là những yếu tố Hán Việt nhưng là những hình vị phụ thuộc, không độc lập. Còn *dân* vừa là một yếu tố Hán Việt, vừa là một từ.

Vì vậy, tôi cho rằng, chúng ta không chỉ dạy học sinh từ Hán Việt mà còn dạy cả những hình vị không độc lập như tôi vừa phân tích. Do đó,

tôi gọi chung là dạy cho học sinh những yếu tố Hán Việt. Ở đây, tôi muốn nói là dạy về nghĩa, tức chúng ta vẫn dùng chữ quốc ngữ để dạy. Còn nếu dạy cả chữ Hán, tức chữ vuông (phương khối tự) thì phải ở lớp cao hơn. Việc dạy này sẽ được lồng ghép vào chương trình môn ngữ văn. Còn việc lồng như thế nào thì tùy ở thẩm quyền của các nhà tu thư.

Theo tôi, năm cuối của bậc THPT, tức lớp 12, chúng ta nên dạy chữ Hán. Chúng ta không phải dạy những khái niệm sơ đẳng về Nho học mà quan trọng là để cho học sinh có được những kiến thức bước đầu về chữ Hán. Vì nếu chọn ngành Hán Nôm ở bậc đại học thì họ đã có cơ sở từ trước. Nếu không tiếp tục học ở bậc chuyên sâu, họ cũng có ý thức về thứ chữ mà tổ tiên từng dùng làm quốc gia văn tự.

Hiện nay, học sinh và ngay cả người lớn đi vào đền miếu, chùa chiền, trừ những nhà nghiên cứu và những người đã có sẵn vốn chữ Hán, thì không ai đọc được. Vậy đó là những thứ bỏ đi chăng? Bỏ đi sao được.

▶ **NGUT Nguyễn Khuê** (*Giảng viên ban Hán văn ĐH Văn Khoa Sài Gòn, nguyên Trưởng bộ môn Hán Nôm ĐH KHXH&NV*):

Học chữ Hán như học chữ của nước mình

Năm 1945, GS Hoàng Xuân Hãn khi trở thành Bộ trưởng Bộ Giáo dục đã xây dựng chương trình giáo dục cho cả nước mà người ta vẫn thường gọi là chương trình Hoàng Xuân Hãn. Trong chương trình này, ở bậc trung học (tức THCS ngày nay), ban A mỗi tuần học 4 giờ chữ Hán, ban B mỗi tuần học 1 giờ. Ở ban Hán văn bậc chuyên khoa (tức THPT hiện nay), mỗi tuần học 6 giờ, ban Sinh ngữ, mỗi tuần học 1 giờ. Còn các ban Khoa học, họ phải học hai sinh ngữ Anh và Pháp. Nhưng nếu chỉ học một trong hai sinh ngữ này thì phải học thêm Hán văn. Có thể thấy, chương trình Hoàng Xuân Hãn đã đặt nặng vấn đề dạy chữ Hán, dành cho chữ Hán một vị trí rất quan trọng thông qua số giờ giảng dạy hằng tuần tại các bậc học.

Đến năm 1954, chương trình giáo dục của miền Nam được thiết kế và phát triển dựa trên tinh thần của chương trình Hoàng Xuân Hãn. Ở bậc trung học đệ nhất cấp, từ lớp đệ thất đến lớp đệ tứ (lớp 6 đến lớp 9), mỗi tuần đều có một giờ chữ Hán. Khi lên tới trung học đệ nhị cấp (lớp 10 đến lớp 12), chương trình giáo dục được chia thành bốn ban: ban A (Lý-Hóa-Vật), ban B

NGUYỄN KHUÊ

(Toán-Lý-Hóa), ban C (sinh ngữ, có thể là Anh văn chính, Pháp văn phụ hoặc ngược lại) và ban D (cổ ngữ, gồm Hán văn và tiếng Latin). Chọn học một trong hai ngành này đều phải học thêm một sinh ngữ Anh văn hoặc Pháp văn.

Về thi cử, mỗi năm học chia thành hai học kỳ là đệ nhất lục cá nguyệt và đệ nhị lục cá nguyệt. Đối với trung học đệ nhất cấp, cuối mỗi học kỳ đều có một bài thi về chữ Hán, nhưng khi thi tốt nghiệp thì không có. Nội dung bài thi xoay quanh việc phiên âm và dịch một số câu chữ Hán đơn giản. Đối với đệ nhị cấp, những ai học ban Hán văn đều có một bài thi trong kỳ thi tú tài bán phần, là dịch từ Hán văn ra Việt văn và dịch một bài khác từ Việt văn ra Hán văn. Đối với thi tú tài toàn phần, hình thức thi môn Hán văn cũng tương tự, nhưng ở mức độ khó hơn.

Theo quan niệm của tôi, việc học chữ Hán ở trung học đệ nhất cấp có thể nói là rất nhẹ nhàng. Ở bậc học này, quá trình học chữ Hán chỉ hướng đến nhận thức của người học về biểu đạt nghĩa của Hán tự. Tức chỉ học chữ rời (như *nhân* là người, *nhân loại* là loài người, *nhân tâm* là lòng

người) và học chữ chỉ để nhớ nghĩa, giúp người học có thể hiểu đúng và dùng đúng.

Khi lên lớp đệ tứ, thầy có thể cho học thêm một vài câu thơ giản dị, dễ hiểu hoặc học một vài câu châm ngôn, cách ngôn bằng chữ Hán đơn giản. Chẳng hạn câu *Ám thủy tư nguyên* (uống nước nhớ nguồn). Khi lên đến ban tú tài, việc học lúc này không chỉ vững về nghĩa mà còn phải thuộc mặt chữ. Đối với ban cổ ngữ, ngành Hán văn, việc học Hán văn đã ở một mức chuyên sâu nhất định. Người học bắt đầu tiếp cận các văn bản Hán văn thông qua những tác phẩm văn chương của Trung Quốc và Việt Nam. Đại khái việc dạy chữ Hán tại miền Nam trước năm 1975 là như thế.

Sau năm 1975, chương trình phổ thông không còn môn Hán văn nữa. Khi còn là Trưởng bộ môn Hán Nôm của Trường ĐHKHXH&NV, tôi và GS Huỳnh Như Phương, lúc bấy giờ là Trưởng khoa Ngữ văn và Báo chí, đã tổ chức hội thảo khoa học “Ngành đào tạo Hán Nôm: Thực trạng và giải pháp”, trong đó có kiến nghị về việc đưa chữ Hán vào dạy ở các trường phổ thông. Tuy nhiên, kiến nghị này không được hồi đáp.

Có một giai đoạn chúng ta phát động phong trào giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt theo cách hiểu hạn chế sử dụng từ Hán Việt. Chẳng hạn, thay vì chúng ta nói *phi cơ trực thăng* thì lại nói *máy bay lên thẳng*, hay *thủy quân lục chiến* lại gọi là *linh thủy đánh bộ*. Tuy nhiên cách giữ gìn sự trong sáng tiếng Việt này vẫn không thể “thoát khỏi” các yếu tố Hán Việt vốn đã thật đa dạng trong hệ thống tiếng Việt. Chẳng hạn, chúng ta sẽ nói *nữ quân nhân* hay *bộ đội gái*? Rõ ràng, chữ *nữ* bao hàm hai cách hiểu: chỉ những người phụ nữ chưa chồng hay đã có chồng, tức phụ nữ nói chung. Còn khi nói *bộ đội gái*, về mặt nghĩa, nó đã đưa ra cách hiểu giới hạn hơn và không đúng với thực tế.

Từ đó, có thể thấy rằng, từ Hán Việt đã có lịch sử phát triển lâu đời, nó không chỉ khắc phục được những hạn chế về nghĩa của tiếng Việt, mà còn biểu thị cho một di sản văn hóa độc đáo của dân tộc. Chính GS Hoàng Xuân Hãn từ rất sớm đã ý thức việc duy trì dạy chữ Hán khi thiết kế chương trình giáo dục. Bản thân ông là một trí thức Tây học và là ngọn cờ đầu trong phong trào truyền bá chữ quốc ngữ ở đầu thế kỷ XX, nhưng ông vẫn không quên vị trí vô cùng quan trọng của chữ Hán trong hệ thống quốc

“ Từ Hán Việt đã có lịch sử phát triển lâu đời, nó không chỉ khắc phục được những hạn chế về nghĩa của tiếng Việt, mà còn biểu thị cho một di sản văn hóa độc đáo của dân tộc. ”

ngữ. Đó là ý thức về việc giữ gìn di sản văn hóa dân tộc của tiền nhân trong suốt hơn 10 thế kỷ trước.

Chúng ta đã có một thời gian rất dài trải qua nhiều triều đại quân chủ đều coi chữ Hán là quốc gia văn tự. Cho nên việc học chữ Hán cũng như học chữ của nước mình. Khi đưa chữ Hán vào trường phổ thông, chúng ta phải xây dựng một lớp giáo viên chuyên để dạy. Nguồn lực này có thể lấy từ các cử nhân ngành Hán Nôm tại một số trường đại học như Nhân Văn, Sư Phạm... Tuy nhiên, đội ngũ giảng dạy chuyên nghiệp này hiện nay vẫn còn hạn chế về số lượng. Về ngắn hạn, chúng ta có thể tuyển dụng các cử nhân ngành Văn về trường phổ thông dạy chữ Hán. Các thầy cô này vừa dạy vừa tự nghiên cứu để hoàn thiện kiến thức căn bản Hán văn. Nhưng về lâu dài, cách thức này sẽ gây nhiều bất cập.

Về thuận lợi, tuy đội ngũ cử nhân Hán văn còn giới hạn nhưng họ đã được đào tạo bài bản, chuyên sâu, có thể đảm nhận tốt việc giảng dạy tại các trường phổ thông. Mỗi tuần chúng ta chỉ cần dạy một giờ chữ Hán để các em hiểu nghĩa mà vận dụng đúng là đã đạt mục đích. Việc thêm một giờ chữ Hán này sẽ khiến tổng số tiết trong tuần dôi ra, nhưng người biên soạn chương trình có thể linh động giảm số tiết của những môn khác, bù vào việc giảng dạy một giờ chữ Hán trong tuần. Tôi cho rằng điều này chúng ta hoàn toàn có thể làm được.

▶ **PGS.TS Đoàn Lê Giang** (Trưởng khoa Văn học và Ngôn ngữ, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM):

Dạy chữ Hán để giữ gìn tiếng Việt và văn hóa Việt

Chúng ta phải học chữ Hán vì hai lý do chính:

Thứ nhất, muốn hiểu sâu tiếng Việt, chúng ta cần biết gốc gác nó ra sao, tra cứu nó thế nào. Ví dụ: từ *minh tâm*, nghĩa là sáng lòng, vì chữ *minh* là sáng. Nhưng học trò thắc mắc thế *u minh* là gì, là sáng tối? Không, *minh* trong trường hợp này lại là *tối*, *u minh* là mờ mịt. Học trò lại hỏi: Thế *đồng minh* là cùng sáng? Không, *đồng minh* là cùng phe, vì nó xuất phát từ nghĩa: cùng hội thề, tức chữ *minh* ở đây là *thề*. Vậy làm thế nào để cô giáo trả lời học sinh những câu hỏi ấy, làm thế nào cho học sinh không hỏi cô mà cũng biết được.

Có hai cách: (1) Học âm Hán Việt, tự tra từ

điển tiếng Việt. Đa số những người giỏi tiếng Việt hiện nay đều hình thành bằng con đường ấy. Nhưng thực ra họ cũng không thật tự tin vì từ ngữ thì vô bờ, sai đúng lẫn lộn. (2) Học chữ Hán để có ấn tượng là chữ Hán rất nhiều từ đồng âm, nhiều nghĩa khác nhau. Sau đó biết cách tra từ điển. Từ điển chữ Hán có nhiều loại, rất phức tạp, phải học để có một chút vốn liếng mới tra được. Bằng cách này người ta có thể tự tra cứu, tự học tiếng Việt suốt đời.

Thứ hai, học chữ Hán để chúng ta hiểu được văn hóa Việt Nam. Vì từ trước khi bỏ chữ Hán hoàn toàn vào đầu thế kỷ XX, toàn bộ di sản văn hóa Việt Nam được viết bằng chữ Hán và chữ Nôm (một thứ chữ được hình thành từ chữ Hán). Chúng ta học chữ Hán để hiểu sâu tiếng Việt, từ đó có thể hiểu được vốn văn hóa Việt Nam. Văn hóa cổ dù có được dịch ra tiếng Việt, như các công trình của Lê Quý Đôn chẳng hạn, nếu không có vốn chữ Hán nhất định, đọc vẫn rất khó hiểu. Đọc *Truyện Kiều*, nếu biết chữ Hán, chữ Nôm thì mới hiểu thấu đáo cái hay của nó. Chúng ta nếu biết chút ít chữ Hán thì đến các di tích văn hóa (đình chùa, miếu mạo), nhìn một tập thơ của Nguyễn Trãi, Nguyễn Du, chúng ta không thấy xa lạ, không thấy mình là “những đứa con thất cước của giống nòi” (chữ của Hoài Thanh).

Sâu xa hơn, chúng ta là người Việt Nam. Trong văn hóa chúng ta có một phần văn hóa Đông Á. Chúng ta coi trọng gia đình, sống cần

“ Có thể hình dung môn chữ Hán như môn tiếng Latin của các trường tinh hoa ở Mỹ và châu Âu. Tôi muốn lưu ý rằng, học chữ Hán không ảnh hưởng gì đến tiếng Anh là ngoại ngữ bắt buộc hay các ngoại ngữ khác: Pháp, Nhật, Trung.

kiệm, đề cao đức liêm chính, hiếu kính, hiếu học... Tất cả điều ấy có xấu không, có nên bỏ không, và có bỏ được không? Tôi không nói phương Tây không có điều ấy, đạo đức phương Tây được hình thành từ Thiên chúa giáo và văn hóa truyền thống của họ, còn đạo đức chúng ta thì từ văn hóa bản địa và văn hóa Đông Á (Nho, Đạo thuộc về văn hóa Hán, Phật thì gốc Ấn Độ).

Những điều ấy được các bậc hiền triết phương Đông nói rất hay và từ rất sớm, các sách vở lòng chữ Hán ngày xưa vừa dạy chữ, vừa dạy người thông qua các sách đó rất thú vị và dễ nhớ. Vậy chúng ta có nên học một chút tinh hoa từ đó qua sách chữ Hán nhập môn không? Nếu chúng ta chỉ lo đuổi theo phương Tây và bằng lòng với ngôn ngữ chat, tin nhắn, với loại văn bản lộn nhồn tiếng Anh lẫn tiếng Việt thì rõ ràng đó là nguy cơ cho sự trong sáng của tiếng Việt và mai một văn hóa truyền thống.

Học chữ Hán có dễ không? Tôi cho rằng dễ mà khó. Nếu học để trở thành học giả uyên thâm dịch được sách vở cổ thì rất khó, nhưng học để biết một số chữ, để biết tra từ điển Hán Việt, từ đó có thể tự học tiếng Việt suốt đời thì rất dễ. Vì người học chỉ học có hai kỹ năng: đọc, viết, mà không phải học kỹ năng nghe, nói. Đồng thời học chữ Hán như xem tranh, như học ghép hình rất dễ nhớ và thú vị. Tôi muốn tổ chức một nhóm biên soạn một cuốn *Vui học chữ Hán* để dạy cho học sinh cấp 2 (như kiểu nhóm Phan Thị làm ở truyện tranh (manga) *Thần đồng đất Việt*, mỗi tập vài chữ). Trong thực tế học sinh chuyên văn phổ thông năng khiếu hàng năm đều học mấy chục tiết chữ Hán. Các em học rất thú vị và tiến bộ rõ rệt khi sử dụng từ Hán Việt và học văn học cổ điển Việt Nam.

Về nguồn lực dạy chữ Hán, tôi cho rằng các

khoa ngữ văn ở Hà Nội, TP.HCM, Huế đều có sinh viên Hán Nôm, học viên cao học Hán Nôm, và các sinh viên Văn học cũng được học hơn 100 tiết chữ Hán cơ sở và nâng cao. Các cử nhân này sẽ có thể đảm nhiệm được việc dạy chữ Hán tại các trường phổ thông.

Dạy chữ Hán trong nhà trường có nhiều cấp độ khác nhau. Học sinh THCS học 1 tiết/ tuần trong môn Ngữ văn theo kiểu “Vui học chữ Hán” - chữ Hán bằng hình ảnh. Dạy thế này rất dễ, thầy cô có một chút vốn Hán Nôm đều dạy được. Nếu trường không có thầy cô biết Hán Nôm thì bài ấy là tự chọn, thích thì tự học, không thì thôi. Lên THPT thì học sinh chuyên ban KHXH có thể tự chọn học sách chữ Hán cơ sở trong môn Ngữ văn. Sách này có thể tự học vì nhìn chung môn chữ Hán đều có thể dễ dàng tự học. Nếu học sinh có hứng thú thì có thể học tiếp lên chuyên ngành ở đại học. Có thể hình dung môn chữ Hán như môn tiếng Latin của các trường tinh hoa ở Mỹ và châu Âu. Tôi muốn lưu ý rằng, học chữ Hán không ảnh hưởng gì đến tiếng Anh là ngoại ngữ bắt buộc hay các ngoại ngữ khác: Pháp, Nhật, Trung. Mỗi môn này theo tôi phải học từ 8-12 tiết/tuần.

▶ **Nhà báo Dương Thành Truyền** (*Chủ tịch HĐQT NXB Trẻ*):

Từ Hán Việt là... tiếng Việt

Hiện nay, trên sách báo, nhất là với các báo mạng vốn rất dễ dãi trong việc đưa tin và sử dụng từ ngữ, những sai sót và nhầm lẫn khi dùng từ Hán Việt là dễ dàng nhận thấy nhất. Nhưng nhìn chung, hiện tượng này là phổ biến trong xã

Nhà báo Dương Thành Truyền

hội. Người ta thường xuyên nhằm lẫn *sát thủ* và *sát nhân*, *khuyến mãi* và *khuyến mai*, *hôn nhân* và *hôn thú*, *vị hôn phul vị hôn thê* với *hôn phul hôn thê*... Hay chúng ta thường “nói dư, viết lặ” kiểu: *đường quốc lộ*, *bổ sung thêm*, *chi tiết nhỏ*, *đặc trưng riêng*, *trong nội bộ*, *tối ưu nhất*, *rất là tối kỵ*, *công bố công khai*, *hồi sinh trở lại*...

Cứ thử làm một trắc nghiệm nhanh với những người thân và bạn bè xung quanh, tuổi dưới 40, chúng ta sẽ thấy rất rõ điều trên. Ngay những bạn sinh viên các ngành khoa học xã hội hiện nay (trừ những bạn học chuyên ngành Hán Nôm), khi ra trường về làm việc tại các tòa soạn, nhà xuất bản, công ty sách... cũng không khá hơn bao nhiêu.

“ Cần nhắc lại rằng từ Hán Việt là... tiếng Việt! Trong thực tế, chúng ta khó lòng nói và viết hoàn toàn thuần Việt trừ một số câu hết sức đơn giản. ”

Nguyên nhân của hiện trạng trên đã quá rõ: chúng ta có dạy bao nhiêu cho học sinh về từ vựng Hán Việt đâu! Vì vậy, các bạn không những không dùng đúng, mà quan trọng hơn là không cảm, không nhận ra được cái hay, cái đẹp của tiếng Việt: Thế nào là một *trí tuệ mãn tiệp*? Vì sao *huân chương* cao quý hơn *huy chương*? *Cảm tử* và *quyết tử* cho Tổ quốc quyết sinh: cách diễn đạt nào sâu sắc hơn?

Cần nhắc lại rằng từ Hán Việt là... tiếng Việt! Trong thực tế, chúng ta khó lòng nói và viết hoàn toàn thuần Việt trừ một số câu hết sức đơn giản. Trong Đảng, dùng rất nhiều từ Hán Việt: *ngộ quyết*, *chi ủy*, *chấp hành*, *nhật liệt*, *dao động*, *lập trường*, *tự chuyển hóa*, *tự diễn biến*... Văn bản nhà nước tràn đầy từ Hán Việt: *đề bạt*, *quy hoạch*, *bổ nhiệm*, *chính trang*, *phục dựng*, *phối kết hợp*, *lãnh chỉ đạo*, *văn bản pháp quy*... Trong quân đội, các kiểu câu sau đây là hết sức thông dụng: *yêu cầu đồng chí chấp hành nghiêm chỉnh mệnh lệnh thủ trưởng*, *đề nghị tranh thủ thời gian vì tình hình khẩn trương lắm rồi*...

Thuật ngữ các ngành khoa học từ triết học, toán học đến sinh học, ngữ học tuyệt đại đa số là hệ thống từ ngữ Hán Việt: *khách thể*, *nội quan*,

biện chứng, *phạm trù*, *tiên nghiệm tính*, *lượng giác*, *đạo hàm*, *tích phân*, *nghiệm số*, *hằng đẳng thức*, *biến dị*, *di truyền*, *đồng hóa*, *dị hóa*, *nhhiễm sắc thể*, *hư từ*, *thực từ*, *tiếp vĩ ngữ*, *ngữ dụng học*, *quan hệ đối vị*, *quan hệ ngữ đoạn*...

Mỗi ngày, chúng ta nghe-đọc-nói-viết với một số lượng lớn từ Hán Việt, nhưng lại không hiểu chúng một cách thấu đáo, cặn kẽ. Chúng ta vẫn thường sử dụng theo cảm tính, bất chước, nên không thể cảm nhận và diễn đạt một cách rõ ràng, sâu sắc được. Cần nhớ rằng, những dịch giả bậc thầy của chúng ta, đều là những người không chỉ giỏi tiếng Anh, tiếng Pháp, tiếng Nga, mà còn là những người rất điêu luyện từ Hán Việt.

Chúng ta không mong mình làm dịch giả, nhưng nếu muốn nâng cao thực sự năng lực tiếng Việt, không thể không quan tâm học tập để nắm vững lớp từ vựng Hán Việt! Ấy là chưa nói đến việc kế thừa và phát triển các giá trị di sản văn hóa Hán Nôm mà cha ông ta để lại từ ngàn năm trước.

Đối với việc dạy chữ Hán cho học sinh phổ thông, tôi cho rằng cần tập trung giảng dạy lớp từ vựng Hán Việt. Với khoảng 1.500 đến 2.000 đơn vị Hán Việt thông dụng nhất, rải ra trong các năm học, soạn thành giáo trình thú vị sinh động theo từng cấp học/lớp học, giúp các em nắm được, chẳng hạn chữ *thụ* có mấy chữ thụ với những nghĩa khác nhau ra sao, *cổ* trong *cổ động* không giống với *cổ* trong *cổ đồng/cổ phần/cổ tức* ở chỗ nào, khi nào ta dùng *nhị*, *lưỡng*, *song*...

Phương án này vừa khả thi vừa hữu dụng, vì với lượng từ ngữ này, xong tú tài, các bạn đã có thể đọc được thơ Đường, thơ phú chữ Hán của cha ông (theo phiên âm Hán Việt), nói và viết đúng lớp từ Hán Việt phổ biến, cảm nhận tốt hơn các phương thức diễn đạt có yếu tố Hán Việt trong khoa học và nghệ thuật. Và từ đó, cũng chính là góp phần nâng cao năng lực tiếng Việt cho mỗi bạn trẻ chúng ta ■

GS. Vũ Đình Thành

được phong Phó Giáo sư. Trong quá trình công tác, GS Châu Văn Tạo đã hướng dẫn thành công 5 luận án tiến sĩ, 34 luận văn thạc sĩ. Ngoài ra, ông còn tham gia 4 đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ và cấp Nhà nước, công bố 65 bài báo khoa học trong nước và quốc tế, xuất bản 9 đầu sách chuyên ngành.

Đỗ học vị tiến sĩ từ năm 1998 và trở thành Phó Giáo sư vào năm 2003, GS Lê Tiến Thường miệt mài nghiên cứu và gắn bó với Trường ĐH Bách Khoa. Là chuyên gia đầu ngành về lĩnh vực

Các tân giáo sư: **Một lòng nhiệt huyết với nghề**

Khánh lâm

Với những thành tích xuất sắc trong đào tạo, nghiên cứu khoa học, 3 nhà giáo ưu tú của ĐHQG-HCM: Vũ Đình Thành, Châu Văn Tạo, Lê Tiến Thường đã được Hội đồng chức danh Giáo sư nhà nước công nhận đạt tiêu chuẩn chức danh giáo sư năm 2016.

xử lý số liệu, thông tin số, GS Lê Tiến Thường đã có 6 đề tài nghiên cứu cấp ĐHQG-HCM và cấp Bộ, hướng dẫn thành công 8 luận án tiến sĩ, 97 luận văn thạc sĩ. Bên cạnh đó, ông còn có 41 bài báo khoa học công bố quốc tế và trong nước, 109 bài đăng trên các kỷ yếu hội nghị, hội thảo khoa học.

Suy tư về giáo dục nước nhà

Là lãnh đạo cao nhất của Trường ĐH Bách Khoa, nhiều năm làm quản lý giáo dục, GS Vũ Đình Thành có nhiều tâm sự về sự phát triển của giáo dục nước nhà nói chung và ĐHQG-HCM nói riêng. Ông nói: "Nền giáo dục nước ta đang đứng trước ngã ba đường, cần một sự chuyển biến mạnh mẽ: Hoặc tiếp tục đi theo mô hình cũ (đào tạo chuyên sâu, nặng lý thuyết hàn lâm, chú trọng kiến thức cơ bản, thiếu gắn kết xã hội), hoặc thay đổi theo mô hình mới (đào tạo rộng, tăng cường thực hành và đáp ứng nhu cầu doanh nghiệp, bổ sung kiến thức mềm, cải tiến phương pháp giảng dạy và đánh giá). Đây cũng là cơ hội và thách thức rất lớn cho ĐHQG-HCM và các trường thành viên, khi chúng ta đang từng bước thực hiện cải cách giáo dục và tự chủ đại học. Bên cạnh tiềm năng to lớn về nhiều mặt của các trường thành viên, những thách thức luôn tồn

Những nhà khoa học đầu ngành

GS Vũ Đình Thành công tác ở khoa Khoa Điện - Điện tử, Trường ĐH Bách Khoa từ năm 1982. Năm 1993, ông lấy bằng tiến sĩ ở Trường ĐH Bách Khoa Grenoble, Pháp và được phong chức danh Phó Giáo sư năm 2001. Hiện ông là Hiệu trưởng Trường ĐH Bách Khoa, tác giả của 4 giáo trình chuyên ngành, 80 bài báo khoa học đăng trên các tạp chí quốc tế. Ông cũng đã hướng dẫn thành công 4 luận án tiến sĩ, 45 luận văn thạc sĩ và nhiều công trình nghiên cứu khoa học của sinh viên.

GS Châu Văn Tạo trở thành giảng viên Trường ĐH Tổng Hợp, nay là Trường ĐH Khoa học Tự nhiên từ 1983. Năm 2002, ông bảo vệ thành công luận án tiến sĩ chuyên ngành vật lý hạt nhân tại ngôi trường này và 5 năm sau, ông

GS Châu Văn Tạo

GS Lê Tiến Thường

tại và mỗi chúng ta đều ý thức được điều đó khi đối mặt với sự cạnh tranh và hội nhập quốc tế. Trong bối cảnh này, với cái nhìn khách quan, ĐHQG-HCM hội đủ các điều kiện để tiến bước vững chắc. Tôi kỳ vọng trong tương lai không xa ĐHQG-HCM và các trường thành viên sẽ trở thành một trung tâm đào tạo và nghiên cứu chất lượng hàng đầu trong nước và trong khu vực".

Cũng trăn trở với các vấn đề giáo dục, GS Châu Văn Tạo tâm tư nhiều về vấn đề thu nhập của cán bộ, giảng viên hiện nay. Ông cho rằng "đời sống của cán bộ giảng dạy, công nhân viên chức ngành giáo dục vẫn chỉ được đề cao trên bàn họp từ cơ sở đến các cấp và nguồn tài chính đầu tư cho khoa học còn hạn chế nên chúng ta không phát huy được những nghiên cứu có tính đột phá và chuyên sâu". Tuy nhiên ông đặt kỳ vọng nhiều ở thế hệ trẻ và sự phát triển có tính hệ thống của ĐHQG-HCM.

Có cơ hội tiếp xúc với nhiều trường tiên tiến ở các nước công nghiệp, GS Lê Tiến Thường chia sẻ: "So với các nước, chúng ta vẫn còn thiếu nhiều điều kiện cho giảng viên và sinh viên. Vì vậy, tôi mong muốn giảng viên có điều kiện làm việc tốt hơn từ phòng làm việc, phương tiện di chuyển cho đến việc trang bị phong phú các ấn phẩm khoa học. Còn sinh viên thì nên có sự linh động trong học tập, như với các môn học giống nhau, sinh viên có thể học bất kỳ trường nào trong hệ thống". Theo ông, hiện nay cần chuẩn hóa tên gọi tiếng Anh của các trường thành viên, khoa, bộ môn và thêm nhiều phân khoa chuyên môn cho ĐHQG-HCM. Với nền giáo dục nước nhà, ông cho rằng không nên nâng cấp các trung học chuyên nghiệp, cao đẳng thành ĐH mà nên xây dựng mới ĐH có tầm. "Khi xã hội không đặt quá nặng bằng cấp thì sẽ phát huy hiệu quả của các trường và ngành nghề khác nhau" - Giáo sư Thường nói ■

▶ **GS Vũ Đình Thành:** *Sống là phải có mục tiêu phấn đấu và làm việc*

Nhà bác học vật lý vĩ trụ Stephen Hawking từng nói "Đời mà không vui thì thật là thảm hại". Stephen Hawking bị hội chứng teo cơ từ năm 21 tuổi, trước khi ông bảo vệ luận án tiến sĩ. Dù vậy, ông vẫn luôn sống lạc quan, phấn đấu suốt cuộc đời cho mục tiêu khám phá đến tận cùng của vũ trụ. Đó là niềm vui cuộc sống của ông, bao trùm lên tất cả bất hạnh mà ông đã gặp phải.

Đối với chúng ta, những người được may mắn có cuộc sống bình thường, được yêu thương, được học tập và làm việc, vậy niềm vui cuộc sống của chúng ta là gì? Đó không chỉ là được ăn ngon mặc đẹp (thực tế thì điều này cũng rất là quan trọng!), mà còn là sống có mục tiêu phấn đấu và làm việc, dù ở cương vị nào. Nếu không còn niềm vui hàng ngày, cho dù có giàu sang danh vọng, cho dù có ăn ngon mặc đẹp, cuộc sống của ta sẽ là vô hướng, thảm hại thay!

▶ **GS Châu Văn Tạo:** *Là người thầy phải có tâm và có tầm*

Là người THẦY phải có TÂM và phải có TẦM. Phải có tầm để giải quyết được những vấn đề trước mắt và có định hướng phát triển tương lai. Có tâm để không vì lợi ích bản thân làm tổn hại đến lợi ích của sinh viên và đồng nghiệp; có tâm để làm bất cứ việc gì cũng phải cố gắng hết sức vì lợi ích của tập thể.

▶ **GS Lê Tiến Thường:** *Đam mê công việc mình thích là hạnh phúc*

Ông Thomas Jefferson - Tổng thống thứ 3 của Hoa Kỳ đã nói: "Không phải giàu có hay cao sang tạo ra hạnh phúc nhưng chính là sự tĩnh lặng và công việc". Với tôi, đam mê công việc mình thích như giảng dạy truyền đạt kiến thức và tạo điều kiện học tập cho những thế hệ trẻ là một hạnh phúc. Làm việc có ích và trau dồi bản thân, cố gắng trong công việc cũng là hạnh phúc. Tôi rất thích sự tĩnh lặng để suy ngẫm những gì mình đã, đang và sắp làm dù đó là thiếu sót hay thành công.

TS Lê Xuân Thuyên: Cái xấu nhất vẫn ở thì tương lai

TS Lê Xuân Thuyên, Trường ĐH KHTN là người thường xuyên có mặt trong nhiều hội nghị, hội thảo với các phát biểu phản biện về môi trường. Ông đã đăng bài trên tạp chí nghiên cứu khoa học uy tín *Nature*, giới thiệu kết quả phân tích của nhóm tác giả về các xu hướng gần đây trong thay đổi độ cao bề mặt ngập mặn trên toàn khu vực Ấn Độ - Thái Bình Dương.

TS Lê Xuân Thuyên, sử dụng máy dò thủy âm Sonar khảo sát địa hình khu vực dự án lấp sông Đồng Nai. Ảnh: nld.com.vn

Hữu Nghĩa

TS Lê Xuân Thuyên đặc biệt quan tâm đến các vấn đề nóng của môi trường, biến đổi khí hậu ở Việt Nam như việc lấp sông Đồng Nai, Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL) có nguy cơ tan rã...

*** Thưa Tiến sĩ, hướng nghiên cứu của ông gần như gắn bó với môi trường và biến đổi khí hậu. Vì sao ông chọn hướng nghiên cứu đó?**

Đúng là như vậy. Theo hiểu biết và nhận thức của tôi, tôi thấy khá rõ về nguy cơ rất gần đối với mảnh đất Nam bộ - nơi sống của gần 20 triệu người dân. Đây là nơi tôi đã gắn bó bằng những nghiên cứu từ thời trai trẻ và trong các chương trình nghiên cứu cơ bản của Nhà nước từ những năm 1980. Tôi cũng học hỏi được rất nhiều từ vùng đất này.

Với tinh thần cầu thị, tôi luôn mở rộng hợp tác khoa học với các nhà nghiên cứu từ nhiều lĩnh vực, không chỉ lĩnh vực tự nhiên mà cả xã hội và lịch sử, khảo cổ. Tôi luôn chia sẻ và học hỏi thêm kiến thức từ đồng nghiệp trong các lĩnh vực để hiểu rõ hơn về vùng đất này. Những kiến thức mới như những động lực mới luôn giúp suy nghĩ của chúng ta phong phú hơn, ý tưởng rộng mở hơn.

*** Ông nhận định thế nào về biến đổi khí hậu và môi trường hiện nay, đặc biệt là những biến đổi do con người gây ra?**

Biến đổi khí hậu và tác động lâu dài do có sự tham gia trái với tự nhiên của con người là điều không thể tranh cãi. Nhưng vấn đề là chúng ta đã hiểu rõ hết các tác động từ hành động của chúng ta chưa? Có lẽ chưa! Bởi những tác động trực tiếp thì dễ thấy, nhưng còn những cái tiềm ẩn không lường và đặc biệt những tiến trình tương tác xa, sẽ xuất hiện lúc nào đó và gây ra thảm họa gì mới là những cái mà tất cả chúng ta

đều bản khoán. Vì cái xấu nhất vẫn còn ở thì tương lai! Chúng ta hiện không thể chắc chắn nói là biết tất cả những gì liên quan tới biến đổi khí hậu, nhưng phải hành động, phải tìm hiểu nó để cộng đồng có cơ hội tìm ra giải pháp tránh những tác hại trực tiếp của nó.

*** Về đề tài nghiên cứu "The vulnerability of Indo-Pacific mangrove forests to sea-level rise" đăng trên tạp chí Nature, nhóm nghiên cứu của ông mất bao lâu để thực hiện?**

Công bố trên *Nature* về nguy cơ đối với rừng ngập mặn ven biển chỉ là một kết quả có tính cảnh báo với số liệu theo dõi từ 3 điểm ban đầu kể từ giữa năm 2010. Vấn đề này vẫn đang được tiếp tục nghiên cứu ở quy mô rộng hơn. Tuy nhiên, với nhận thức kiến thức tích lũy lâu dài nên chúng tôi đã chủ động tiếp nhận hợp tác với các đồng nghiệp từ Cục Địa chất Hoa Kỳ. Phát triển ứng dụng kỹ thuật này trong điều kiện của ĐBSCL và mở ra các vùng lân cận như Campuchia, Thái Lan và Myanmar.

Theo tôi, đề tài nghiên cứu này rất đáng theo đuổi đầu tư vì có ý nghĩa phục vụ cao, số liệu càng dài và nhiều điểm quan trắc thì càng có ý nghĩa cho việc hoạch định cuộc sống của cộng đồng ở Nam bộ. Về mặt khoa học sẽ mở ra nhiều vấn đề nghiên cứu liên ngành mới, từ vấn đề cơ bản đến ứng dụng công nghệ. Lưu ý, trên thực tế thì vấn đề lún làm gia tăng nguy cơ chìm ngập mất đất ở các vùng châu thổ chỉ mới được đề cập trong kịch bản biến đổi khí hậu và nước biển dâng ở Việt Nam, phiên bản 2016 của Bộ Tài nguyên và Môi trường. Trong khi trước đó đã có nhiều

cảnh báo khoa học về vấn đề này!

*** Từ kết quả đó, ông có kết luận nào cho các khu vực ngập mặn, khu vực có thủy triều của Việt Nam?**

Kết luận thì đã rõ là nguy cơ cả ĐBSCL lún chìm trong tương lai. Do lún mà tốc độ nước dâng trên đồng bằng sẽ cao gấp nhiều lần so với những cảnh báo lâu nay về tốc độ dâng nước trên đại dương mà chúng ta được thông báo qua các phương tiện truyền thông. Còn đưa ra khuyến nghị gì thì chúng tôi chưa có khả năng bởi đó là vấn đề lớn và liên quan tới nhiều kết quả nghiên cứu khác cần được tổ chức thực hiện một cách khoa học.

Từ đề tài này, chúng tôi hy vọng là tất cả chúng ta sẽ có cách nhìn đầy đủ và khách quan hơn đối với những gì thay đổi trong tự nhiên quanh ta. Từ lâu, khi nói đến biến đổi khí hậu và nước biển dâng, chúng ta luôn nhìn lên trời và xa xa ở nơi nào đó trên đại dương, ở Bắc-Nam cực, nhưng ít để ý tới cái gần hơn trong tay chúng ta và dưới mảnh đất chúng ta đang đứng. Và từ đây tất cả chúng ta sẽ nghĩ ra được cách gì đó để "tự cứu" trước thảm họa bởi biến đổi khí hậu và nước biển dâng.

*** Tiến sĩ có trả lời gì đối với nghệ?**

Tôi suy nghĩ và tâm niệm theo câu: "Knowing is not enough; we must apply. Willing is not enough; we must do" (Chỉ biết thôi thì không đủ mà ta phải áp dụng. Sẵn lòng cũng không đủ, ta phải hành động) của Goethe để thực hiện nghĩa vụ của mình.

*** Xin cảm ơn ông! ■**

Bài báo đăng trên *Nature*

Cùng với nhóm các nhà khoa học Catherine E. Lovelock, Donald R. Cahoon, Daniel A. Friess, Glenn R. Guntenspergen, Ken W. Krauss, Ruth Reef, Kerrylee Rogers, Megan L. Saunders, Frida Sidik, Andrew Swales, Neil Saintilan, TS Trần Triết và TS Lê Xuân Thuý - Trường ĐHKHTN, ĐHQG-HCM đã có bài "The vulnerability of Indo-Pacific mangrove forests to sea-level rise" đăng trên tạp chí *Nature*.

Bài báo giới thiệu kết quả phân tích của nhóm tác giả về các xu hướng gần đây trong thay đổi độ cao bề mặt ngập mặn trên toàn khu vực Ấn Độ-Thái Bình Dương trên cơ sở sử dụng dữ liệu từ mạng lưới các công cụ băng nâng cao bề mặt.

Kết quả cho thấy trầm tích có thể cho phép các khu rừng ngập mặn duy trì tỷ lệ nâng cao đất bề mặt phù hợp hoặc vượt quá sự dâng cao của mực nước biển. Qua bài viết, nhóm tác giả cũng giới thiệu mô hình dựa trên các dữ liệu mà họ đang nghiên cứu, cho thấy các khu rừng ngập mặn tại những khu vực có thủy triều và nguồn cung trầm tích thấp có thể bị ngập vào đầu năm 2070. Độc giả có thể tham khảo bài viết trên tại:

<http://www.nature.com/nature/journal/v526/n7574/full/nature15538.html>

NGUYỄN THỊ NGUYỆT ANH -
THỦ KHOA TỐT NGHIỆP TRƯỜNG ĐH KHXH&NV:

ĐỂ MỖI NGÀY NHÌN LẠI THẤY MÌNH TIẾN BỘ HƠN

Phan Anh

Anh ít kể về mình, về những thành tích mà bất kỳ bạn đồng học nào cũng ao ước. Anh luôn tự nhủ bản thân phải cố gắng nhiều hơn nữa. Chiếc huy chương nào cũng chỉ ánh lên nét rạng rỡ trong thời khắc ngắn ngủi. Anh hiểu rằng chỉ có nỗ lực và kiên định tiến bước mới giúp bản thân đi xa hơn, chạm đến những hoài bão của một thời hoa niên rực rỡ.

“Phản kháng” với tất cả trở ngại

Dường như ai trong đời đều có những thời khắc cảm thấy mệt mỏi và muốn buông xuôi tất cả. Anh cũng vậy. “Tôi cũng là người bình thường mà. Những lúc quá nhiều chuyện xảy ra mà mình không quản được thì mình mệt mỏi. Còn lúc muốn buông xuôi nhất là những lúc cảm thấy bơ vơ, một mình, không ‘điểm tựa’. Nhưng mệt rồi thì cũng phải chiến đấu”. Vì Anh biết, trong cuộc chiến ấy, mình không đơn độc.

Hỏi Anh bắt đầu một ngày như thế nào, Anh nói: “Chắc là cũng như mọi người thôi, mở mắt thức dậy và nhắm mắt đi ngủ”. Cuộc trò chuyện với Anh cứ trôi đi trong những niềm vô tư lự như thế. Cái chất phóng khoáng, tiêu dao của con người miệt sông nước trong Anh vẫn chưa hề mờ phai bởi những xa hoa, tất bật của chốn đô thành. Anh không phô diễn những mỹ từ hoa lệ, không cố trau chuốt hay mặc lầy cho mình những khuôn diện chỉnh chu, tuyệt hảo. Từng câu, từng chữ, Anh như đem hết tâm can, sự sôi nổi và chân thành của tuổi trẻ để bắt đầu câu chuyện về mình.

Rời An Giang vào Sài Gòn ở trọ, bốn năm đại học với Anh chưa bao giờ là điều dễ dàng. “Việc thích nghi môi trường và xác định bản thân vô tình đẩy tôi vào các cuộc ‘khủng hoảng’”, Anh tâm sự. Năm nhất, Anh bị khủng hoảng vì sự chuyển đổi môi trường mà bản thân chưa kịp thích nghi. Giảng đường và cuộc sống thường

Nguyễn Thị Nguyệt Ánh: Ảnh: NVCC

nhật đã không như Ánh nghĩ. Để rồi khi bước vào năm hai, Ánh phải gác lại những ước muốn thầm kín, tiếp tục với chuyên ngành mình đã chọn. Cứ đi rồi sẽ đến. Những va vấp trong cuộc đời sẽ khiến người ta trưởng thành hơn. Ánh chưa bao giờ thôi “phản kháng” với tất cả trở ngại quanh mình. Mỗi lần như thế Ánh nhận ra rằng sự kiên định đã làm tâm hồn mình phong phú hơn, tính cách mình cứng cỏi hơn. Cuộc sống đâu chỉ hiện hữu một con đường. Chỉ cần để tâm trí được rộng mở, đường đi tự khắc sẽ ở ngay dưới chân mình.

Bây giờ nhìn lại, tháng năm đại học trôi qua với Ánh là những cuộc gặp gỡ để tìm lại và khẳng định bản thân mình. Mỗi người khi ngang qua đời nhau đều mang lấy một ý nghĩa nhất định. Có người là thầy để trao truyền tri thức và đam mê. Có người là bạn để đồng hành và chia sẻ. Có những người sẵn sàng hy sinh vì sự tồn tại của ta. Có một vài người (đôi khi chỉ là một hoặc hai thôi), là người mà ta sẵn sàng hy sinh vì sự an toàn của họ. “Và có một vài người, tôi gọi là người đồng hành, nhất định tôi phải có người đó bên cạnh, mặc dù người đó không giúp tôi được gì cả. Tôi biết, sẽ luôn có người đi cùng tôi, cùng chiến đấu với tôi, chắc chắn là vậy. Nhưng đến một lúc nào đó, tôi phải học cách chiến đấu một mình vì tất cả những gì tôi chọn. Có những điều tôi phải cân nhắc, đánh đổi và đối đầu, thậm chí là bị lung lay niềm tin. Nhưng những gì tôi đã quyết định, thì tôi luôn tin tưởng”. Ánh trò chuyện mà như đọc thoại: “Họ bước đến và đi qua, dạy tôi làm sao để hoàn thiện hơn. Tôi luôn

cố gắng để mỗi ngày nhìn lại, không phải vì chiêm ngưỡng những danh vọng đã đạt được mà vì để thấy mình của hôm nay sẽ phải tiến bộ hơn”.

Học để được ngày thơ hơn

Ánh nói mình không đọc nhiều sách mà “chỉ đọc những cái muốn đọc”, và cứ thế “vô tư mà đọc”. “Thật sự tôi nghe nhạc và xem phim nhiều hơn”.

Tuổi thơ, Ánh say sưa cùng những trang viết của Nguyễn Nhật Ánh với *Tôi là Bê tô*, *Cho tôi xin một vé đi tuổi thơ*, *Kính vạn hoa*, *Mắt biếc*, *Đảo mộng mơ*. Hiện tại, Ánh để tâm vào những quyển sách viết về lý thuyết giáo dục của Montessori, Dewey, *Cải cách giáo dục Nhật Bản*, *Khuyến học*. Không những vậy, Ánh còn “lấn sân” sang những lĩnh vực mà dân xã hội nhân văn hiếm khi ghé mắt. Đó là những đầu sách về vật lý lượng tử như *Một vũ trụ lạ thường*, *Các thế giới song song*, *Sự tiên hóa của vật lý*; là toán học với *Tình yêu và toán học*, *Giáo sư và công thức toán*, *17 phương trình thay đổi thế giới*, *Cơ sở của hình học Eucild*; và lãng du trong thế giới tiểu thuyết triết học với những *Thế giới của Sophie*, *Utopia - Địa đàng trần gian*, *Hoàng tử hạnh phúc*. Hẳn nhiên với loạt nhan đề tác phẩm trên, khó có thể tin được là Ánh ít đọc sách.

Lý giải về “gu” đọc sách đa dạng này, Ánh cho biết bản thân rất quan tâm đến sự nhận thức về thế giới và con người qua những thời đại khác nhau. “Tôi muốn biết họ nhận thức cuộc sống này thế nào, nên tôi đọc triết, đọc vật lý lượng tử và toán học. Tôi tìm thấy niềm vui và cho phép mình suy nghĩ, rồi tự xây dựng cuộc sống lành mạnh của riêng mình. Tôi hâm mộ Einstein, những gì thuộc về ông đã giúp tôi tìm lại niềm tin và thấy thế giới này thật hay. Và quan trọng hơn, khi ‘đối thoại’ với ông, tôi thấy rằng bản thân cần phải sống tốt hơn, ‘không chỉ vì riêng ta mà vì những người mà hạnh phúc của ta là niềm vui và sự êm ấm của họ; sau đó là vì những người không quen mà nối kết với ta bằng sợi dây của lòng cảm thông’ như Einstein viết trong *Thế giới như tôi thấy*”.

Tốt nghiệp thủ khoa toàn trường, Ánh được nhà trường giữ lại để làm việc. Hối Ánh, người ta nói sinh viên tốt nghiệp thủ khoa thường khó xin việc vì họ học giỏi hơn là làm, Ánh trả lời tình rui: “Đó là người ta nói thôi. Học giỏi mới làm việc tốt chứ. Học và làm việc phải gắn chặt với

nhau. Sao người ta thích tách những điều liên kết mật thiết, biện chứng với nhau thành hai ‘thực thể’ hoàn toàn độc lập và không thể cùng tồn tại như vậy? Và nếu nói một người ‘khó xin việc vì họ học giỏi hơn là làm việc’ thì chẳng khác nào chúng ta đang cần một cái máy để làm việc hơn là một người tạo ra việc làm”.

Về dự định tương lai, Ánh nói: “Tôi sẽ học tiếp, vì học luôn làm cho bản thân ‘ngây thơ’ đi, biết mình hạn hẹp và phải cố gắng nhiều hơn nữa. Làm gì thì làm cũng phải học đàng hoàng trước đã. Chỉ có học mới làm ra được cái khác biệt, cái mới hơn và hay hơn”. Ánh cho biết còn quá nhiều thứ để chuẩn bị cho hoài bão của mình nên

“mọi thứ khó mà nói trước được, chỉ biết nó sẽ liên quan đến nghệ thuật (cụ thể là vẽ) và giáo dục trẻ nhỏ”.

Ánh cứ thế bước đi về phía trước, tin tưởng và cố gắng với chọn lựa của bản thân. Câu chuyện của Ánh cũng như câu chuyện của lớp lớp sinh viên Việt, kiên định và tử tế, dẫu phải bước đi trong những cam go và khắc nghiệt của thời cuộc. Ánh vẫn luôn giữ niềm tin vào cuộc

đời. Đó không phải là sự ngây thơ của tuổi trẻ vừa bước qua từng chông sáo vỡ nơi giảng đường để không biết đến những bất công và ngang trái của cuộc mưu sinh; mà đó là tâm thế và tư thế của một thế hệ biết sống tử tế cho bản thân và cho quê hương, đất nước mình ■

Nguyễn Thị Nguyệt Ánh, sinh viên Khoa Văn hóa học khóa 2012-2016, Thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM.

Trong suốt 4 năm đại học, Nguyệt Ánh đã đạt nhiều thành tích và danh hiệu cao quý như: Danh hiệu Sinh viên 5 tốt cấp Thành, Trường, Khoa năm 2014; Danh hiệu Cán bộ Đoàn Thanh niên tiêu biểu Trường ĐH KHXH&NV năm học 2014-2015; Giải thưởng Sinh viên nghiên cứu khoa học Eureka; Giải Ba sinh viên nghiên cứu khoa học cấp trường năm 2015; Giải nhất cuộc thi “Cán bộ Chi Đoàn giỏi” năm 2013, Trường ĐH KHXH&NV; Giấy khen của BCH Thành Đoàn TP.HCM: Đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ công tác Đoàn và phong trào thanh niên, năm học 2014-2015; Giấy khen của BCH Đoàn Trường ĐH KHXH&NV: Đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ công tác Đoàn và phong trào thanh niên trường, năm học 2014-2015...

An Chi

* **Đức Phương (TP.HCM):**
Xin ông An Chi cho biết nguồn gốc của câu “Bút sa gà chết”? Người ta cứ nói gà Đông Tảo nhưng có nơi lại gọi là Đông Cảo. Vậy theo ông địa danh nào là chính xác hơn cả?

Xin lần lượt chia sẻ cùng bạn đọc như sau:

Câu “Bút sa gà chết”

Câu này đã được *Từ điển tiếng Việt* do Văn Tân chủ biên (NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1967) giảng là: “Đã hạ bút ký vào một văn bản thì phải chịu trách nhiệm về chữ ký của mình”. *Việt Nam tự điển* của Lê Văn Đức (Nhà sách Khai Trí, Sài Gòn, 1970) giảng là: “Giấy-tờ làm xong là việc đã định, không còn sửa-đổi lời-thôi gì nữa”. *Từ điển thành ngữ Việt Nam* của Nguyễn Như Ý, Nguyễn Văn Khang, Phan Xuân Thành (NXB Văn Hóa, Hà Nội, 1993) giảng là: “Đã viết, đã ký rồi, đã quyết định rồi thì không thể nào thay đổi được nữa, phải gánh chịu tất cả hậu quả của nó”. *Từ điển tiếng Việt* của Trung tâm Từ điển học do Hoàng Phê chủ biên (2007) giảng: “Đã đặt bút viết ra hoặc ký rồi thì phải chịu, không sửa đổi được nữa”. *Từ điển tục ngữ Việt* của Nguyễn Đức Dương (NXB Tổng Hợp TP.HCM, 2010) giảng là: “Bút đã hạ xuống rồi thì gà phải chết. Hay dùng với ẩn ý: Đã hạ bút ký là hết còn cách nào để thay đổi/sửa đổi được nữa”.

Năm quyển từ điển trên đây không gắn xuất xứ của câu “Bút sa gà chết” với thực tế xã hội đã sản sinh ra nó (vì cũng không cần thiết với mục đích biên soạn). Nhưng *Từ điển thành ngữ, tục ngữ, ca dao Việt Nam* của Việt

Năm Dậu, nói chuyện gà

Chương (NXB Đồng Nai, 1995) thì có. Quyển này giảng: “Đây là một hủ tục của thời xa xưa. Khi người dân đến cửa quan thì lúc nào cũng có khay trầu rượu và một con gà trống thì may ra mới mong được việc. Điều này đã giúp cho người trong cuộc có một ý nghĩa hài hước, cay đắng: hể ngồi bút của các quan ký xuống đơn từ là y như một con gà phải chết! Nghĩa bóng câu thành ngữ này cho rằng khi đặt bút viết một câu gì thì ta phải hoàn toàn chịu trách nhiệm về những gì mình đã viết ra. Với lời nói suông thì còn có thể chối cãi được, nhưng chữ viết với nét mực rành rành thì ta còn chối cãi cách nào?”.

Một số nguồn và tác giả khác cũng có cách giảng tương tự. *Lazi.vn*, chẳng hạn, đã giải thích: “Khi người dân có việc phải ra làng xã xin chữ ký của lý trưởng, xã trưởng, thì phải có cái gì để biểu cho người đã ký giấy tờ cho mình, do ở vùng quê nên con gà thường là thứ đồ được dùng làm quà biếu, có thể là một con gà hay một cặp gà tùy theo sự quan trọng của giấy tờ xin ký (...). Vậy nên khi đã được lý trưởng đặt chữ ký, tức là bút sa, thì gà sẽ phải mang biếu, con gà sẽ bị giết thịt, gà chết. Con gà bị giết là do hậu quả của việc ký tên của ông lý trưởng. Chỉ một chữ ký nhưng đã lấy đi sinh mạng của con gà”.

Trang này còn cho biết thêm hai thực trạng xã hội có thể được cho là đã sản sinh ra câu đang xét:

- “Hoặc có người nói rằng khi thầy bùa được mời đến nhà để cúng vái thần linh, trước hết thầy bùa phải vẽ bùa (bút sa), sau đó gia chủ phải giết gà (gà chết) để cho thầy bùa cúng vái”.

- “Ngày xưa, người dân quê ít học cho nên muốn viết đơn từ gì thì muốn mấy nho sinh viết giùm (bút sa), và trả công bằng một con gà (gà chết)”.

Thế thì thực ra cũng là đại đồng tiểu dị với những quyển từ điển trên đây mà thôi. Nhưng *Lazi.vn* còn nêu thêm hai “thực trạng” khác nữa (để tham khảo):

- “Thời xưa, đầu bút được làm từ lông gà, nên phải giết gà thì mới có lông để làm bút viết”.

- “Cũng có ý kiến cho rằng cho hai từ ‘sa’ và ‘gà’ trùng âm (‘a’), nên được ghép với nhau để nói cho xuôi tai”

Hai “thực trạng” này chẳng đáng tin chút nào. Khái niệm “bút” được nói đến ở đây là bút lông, mà Tàu gọi là “mao bút” [毛筆], nghĩa là bút làm bằng lông mao, từ lông thỏ, lông dê là chính, cho đến lông chuột, lông lợn, lông bò, lông sói, lông khỉ, lông huơu, thậm chí lông hổ. Còn bút làm bằng lông vừ (lông gà, lông vịt) thì lại là những thứ hãn hữu nên không thể nào lấy nó làm đại diện mà đưa vào câu “Bút sa, gà chết”. Đến như cho rằng vì hai từ “sa” và “gà” cùng vần “a” nên được ghép với nhau để nói cho xuôi tai thì đây quả là chuyện cực kỳ ngô nghê, thô thiển. Ấy thế nhưng trang *Từ Điển Trẻ* lại còn nói rõ thêm: “Đôi khi có thể là âm (đúng ra là “vần” - AC) trùng với nhau, cũng giống như câu nói ‘Một miếng khi đói bằng một gói khi no’ - từ ‘đói’ và ‘gói’ có âm trùng nhau cho câu tục ngữ hay ca dao đọc có vẻ được hay hơn. Ở đây thì ‘sa’ và ‘gà’ có âm giống nhau”. Nói thêm như thế thì lại càng ngô nghê và thô thiển. Với thành ngữ, tục ngữ thì hình thức và nội dung hòa hợp với nhau một cách hoàn

hảo và đây là nghệ thuật ngôn từ tuyệt đỉnh của văn học dân gian. Đâu phải chỉ đơn giản là chuyện “trùng âm” với nhau. Trong câu “Một miếng khi đói bằng một gói khi no” thì sự kết nối giữa “đói” với “gói” chỉ là chuyện hình thức, tức chuyện vẫn còn về hàm nghĩa thì sự đối lập giữa “miếng” và “gói” mới góp phần làm nên chủ đề của câu tục ngữ. Cái nếp nghĩ của *Từ Điển Trẻ* và của người mà *Lazi.vn* đã thuật lại ở đây chẳng thích hợp tí nào. Và nếu tìm kiếm kỹ trên mạng, ta còn thấy có người muốn sửa câu “Bút sa, gà chết” thành “Bút sa, nhà hết” nữa. Thế này thì... hết nói luôn.

Vậy người xưa, trẻ nhất là người của thế kỷ XIX, đã nói gì về câu “Bút sa, gà chết”? Trong *Đại Nam quốc âm tự vị*, Huỳnh-Tĩnh Paulus Cửa đã giảng:

- “Viết sai đi một chữ thì có tội vạ. Dân có việc kiện thưa, làm đơn trạng, thường phải chịu tiền cho đại thơ, kêu là tiền gà. (Xin xem ở chữ “Bút”). “Đại thơ” là [người] viết thay”.

- “Hễ có viết mượn thì có ăn tiền, hễ có chữ phạm phép thì có tội vạ. (Xin xem ở chữ ‘Gà’).”

Vậy, căn cứ vào lời giảng của Việt Chương, vào những chỗ khả dụng của *Lazi.vn*, rồi vào lời giảng rất xác đáng của Huỳnh-Tĩnh Paulus Cửa, ta có thể suy ra như sau: Thời xưa, con gà là lễ vật mà người dân thường dâng biểu cho quan để dễ được việc, hoặc vật thù lao mà người không biết chữ dùng để trả công cho người viết thuê. Với thời gian, nhất là trong mối quan hệ giữa người thuê viết và người viết thuê, để cho tiện lợi, thay vì con gà bằng xương bằng thịt, người thuê sẽ trả cho người viết một món tiền ước tính (hoặc theo thoả thuận) bằng giá thị trường của một con gà, gọi là tiền

gà. Có lẽ câu “Bút sa, gà chết” bắt nguồn từ thực tế này chăng?

Đông Tảo hay Đông Cảo?

Về địa danh đứng làm định ngữ cho danh từ “gà” trong danh ngữ “gà Đông Tảo/Cảo” thì “Tảo” hay “Cảo” mới đúng là từ gốc? Tại *Wiki Hỏi Đáp*, ta được trả lời chắc nịch và ngắn gọn: “Tên chính xác là gà Đông Tảo vì nó được gọi theo tên gọi của làng Đông Tảo thuộc xã Đông Tảo, huyện Khoái Châu, Hưng Yên”. Nhưng trên *YouTube*, ta có thể xem clip “Gà Đông Cảo - xã Đông Tảo, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên” do Bùi Văn Hòa đưa lên ngày 25/8/2011. Rồi trên *Báomới.com* ngày 7/2/2012, ta có thể đọc bài “Về làng Đông Tảo xem gà Đông Cảo” của Lê Tự, mở đầu là hai câu:

*Nhân lòng bổ ngạt dao phay,
Con gà Đông Cảo kéo cày thay trâu.*

Vậy thì giữa “Tảo” và “Cảo”, đâu mới thực sự là từ gốc? Chính “Cảo” mới là cái từ gốc đã bị làm cho trọ trọ mà thành “Tảo”. *Tên làng xã Việt Nam đầu thế kỷ XIX*

(tức *Các tổng trấn xã danh bị lãm*) của Viện Nghiên cứu Hán Nôm do Dương Thị The - Phạm Thị Thoa dịch và biên soạn (NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1981) đã ghi cho ta rành mạch như sau: “Đông Cảo [東果] là xã thuộc tổng Vĩnh Hưng, huyện Đông An, phủ Khoái Châu, trấn Sơn Nam”.

Hiện nay, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên bao gồm huyện lỵ là thị trấn Khoái Châu và 24 xã, trong đó có xã Đông Tảo. “Đông Tảo” là cái tên mô-đec méo mó của xã “Đông Cảo” mà công trình trên đây của Viện Nghiên cứu Hán Nôm đã ghi nhận. Ở đây, chữ “Cảo” [果] đã bị cái nạn “tác đánh tộ, ngộ đánh quá” làm cho “méo âm” mà thành ra “Tảo”. Chẳng là tự dạng của chữ “cảo” [果] và chữ “tảo” [早] na ná nhau nên người ta dễ nhầm. Đồng thời, trong hai chữ thì “tảo” [早] thông dụng hơn “cảo” [果] nên đây cũng là một điều kiện để cho nó chiếm chỗ của chữ “cảo”. Chứ trong tâm thức của nhiều người dân Hưng Yên cổ cựu thì giống gà mà ta đang nói đến vẫn cứ là “gà Đông Cảo” ■

VIỆT NHÂN KÊ BỐC

TS Nguyễn Ngọc Thơ
(Trường ĐH KHXH ở NV)

Xuất phát từ đức tin và niềm mong mỏi vào đấng siêu nhiên, thuật chiêm bốc ra đời, thông qua nhiều thể thức và con đường khác nhau đoán định tương lai với niềm tin có sự can dự của thần linh để giải thích về thế giới và dẫn dắt con người đi về phía trước. Nhân dịp Xuân Đinh Dậu đang về, xin giới thiệu đôi nét về thuật kê bốc của người xưa.

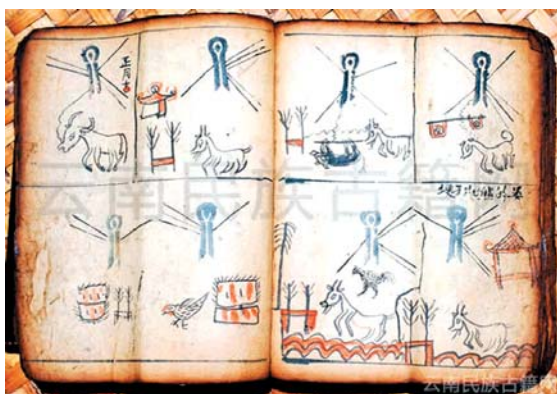
Mô hình Việt Chúc Từ thời Việt Vương Câu Tiễn (Đại Bách khoa Toàn thư Trung Quốc)

Vào thuở bình minh của văn minh nhân loại, con người chưa đủ hiểu biết để giải thích về thế giới hay ít nhất rút ra được kinh nghiệm để ứng xử với những biến động của

tự nhiên và những đoạn khúc của cuộc đời. Tâm lý lo sợ bất trắc, thuận theo thời thế và phó mặc cho dòng đời mang tính phổ biến, cho đến khi thuật shaman hình thành và phát triển thì con người đặt hết niềm tin vào vai trò kết nối giữa hiện thực và siêu nhiên của các vụ sư, thầy cúng.

Kê bốc nguyên lưu

Nếu như người Hoa Hạ ở lưu vực sông Hoàng Hà phổ biến tục cốt bốc (thuật chiêm bói dựa vào xương thú) thì các dân tộc Bách Việt cổ sinh sống từ hạ lưu sông Dương Tử đến Bắc Đông Dương thời trước Công nguyên ưa tin dùng thuật kê bốc (sử dụng gà làm công cụ bói toán). Năm 1984 người ta phát hiện ở ngôi mộ có niên đại nửa cuối thiên niên kỷ I trước Công nguyên ở Cối Kê (nay là Thiệu Hưng tỉnh Chiết Giang, địa phận nước Việt thời Câu Tiễn khi xưa), trong ngôi mộ ấy có 6 người Việt cổ đang tiến hành nghi thức ca vũ tế bái thần linh, trên đỉnh cột nhà có tượng một con chim lớn. Cả tổ hợp thể hiện sinh động tục thờ vật linh là các loài linh diệu, gia cầm cùng với các nghi thức tín ngưỡng - tôn giáo sơ khai. Song thuật kê bốc được miêu tả tỉ mỉ nhất phải kể đến các điển tịch cổ, tiêu biểu có *Sử ký* của Tư Mã Thiên, *Hán thư* của Ban Cố...

Kê bốc kinh. Nguồn: Trang cổ tịch Dân tộc Văn Nam

Theo con đường giao lưu văn hóa, tục kê bốc từ phương Nam lan truyền đến đất Trung nguyên, vua Hán Vũ Đế lệnh cho xây Việt Chúc Từ ở Lạc Dương để truyền bá thuật kê bốc người Việt cổ (ghi trong *Sử ký*, *Hiếu Vũ bản kỷ*). Đến thời Đường, Đoàn Công Lộ trong quyển *Bắc Hộ Lục* có miêu tả dân cư các vùng Lĩnh Nam vẫn ưa dùng thuật kê bốc để đoán định thời thế, theo đó mà vận dụng cách ứng xử phù hợp. Thời Tống, Phạm Thành Đại trong cuốn *Quê Hải dư hoành chí* và Chu Khứ Phi trong *Lĩnh Ngoại đại đáp* cũng có ghi chép tương tự. Cho tới nay, hàng loạt các dân tộc hậu duệ Bách Việt phía nam Trung Quốc như Choang, Đông, Bồ Y, Mao Nam, Thủy... vẫn còn thực hành kê bốc như một lễ lệ, trong đó người Choang có cả cuốn *Kê bốc kinh* ghi chép đầy đủ và có hệ thống các tri thức dân gian trong ứng xử với tự nhiên và xã hội, được ví như một cuốn *Kinh Dịch* của Bách Việt cổ.

Cổ tục truyền kỳ

Gà là loài gia cầm quen thuộc trong đời sống thường nhật của cư dân Bách Việt cổ. Gà trống với tập tính cất tiếng gáy gọi bình minh lên xua đuổi màn đêm, đánh tan bóng tối được người Việt cổ thần bí hóa thành sứ giả của thần linh chuyên mang lại điềm lành cho nhân thế. Với niềm tin ấy, người xưa tìm đến bói toán để cầu hỏi cơ trời và gửi gắm ước nguyện gia đạo bình an, mùa màng tươi tốt.

Có nhiều hình thức kê bốc khác nhau tùy khu vực địa lý và tùy thời kỳ lịch sử, song trên đại thể có thể nhận diện các hình thức căn bản là dùng xương chân gà, đầu gà, hóc mắt gà và trứng gà làm phương tiện thực hành chiêm bói.

Đầu tiên là bói chân gà. Chu Khứ Phi thời Tống viết: “Người Việt phương Nam lấy hai mảnh xương chân gà rửa sạch, dùng sợi chỉ khâu hai khúc xương sát lại, lấy hai xiên tre đâm xuyên vị trí cột chỉ rồi chổng hai chiếc xương lên trên xiên tre, đặt cho cân bằng rồi tiên đoán thời thế tùy vào hình dáng, tư thế của từng chiếc xương”. Trong chuyến nghiên cứu điền dã vùng người Choang ở Đàng Huyện (Quảng Tây) vào dịp tết Lồng tồng (3 tháng 3 âm lịch), chúng tôi quan sát thấy dân làng sau khi cúng tế trời đất và thần thánh xong thì đặt hai mảnh xương chân liền nhau trên một chiếc mâm có phủ giấy bùa, quan sát hình dáng cặp xương rồi tra vào sách *Kê bốc* tìm quẻ tương xứng mà tiên đoán tương lai của năm. Nếu thấy cả hai chiếc xương đồng dạng, đối xứng, thân xương nhô đều về phía trước thì tin là điềm tốt, con người và vạn vật hanh thông, dân làng đốt pháo mừng và mở yến tiệc; còn nếu hình dáng không đồng dạng, không đối xứng hoặc thân xương đùn về phía sau hoặc lệch sang hai bên thì cho là điềm xấu, thầy cúng phải làm lễ lâu hơn, dân làng phải dâng thêm nhiều lễ vật khác để tế thần (thường thấy vẫn là bộ tam sinh: bò, dê, gà). Có nơi cho chẻ xương chân gà ra, nếu thấy phần tủy gà đầy đặn thì tin sẽ được mùa bội thu, còn ngược lại thì cho là sắp có mùa đói rét.

Hóc mắt, xương đầu và lưỡi gà cũng là những công cụ trong chiêm bói. Trương Thủ Tiết thời Đường viết: “Người Việt phương Nam ngày đầu xuân hay dùng một con gà luộc chín, quan sát xương hóc mắt dài ngắn, rộng hẹp, chuyển màu đen trắng mà đoán định hung cát, hễ thấy chúng đồng dạng và có màu trắng thì tin là may mắn, còn ngược lại ngả màu đen thì tin là xui xẻo”. Có nơi dùng đầu gà sau khi luộc chín quan sát màu

Kê bốc. Nguồn: bluesky0301.blog.sohu.com

sắc và độ trong suốt của nó, nếu là màu trắng và trong suốt thì tin là trời yên biển lặng, ngả màu đen thì đoán định giông bão, còn thấy có lấm tẩm đen thì tin là trong làng sẽ có dịch bệnh, nhưng nếu là sắc đỏ thì tin là điềm báo chuyện máu đổ đầu rơi. Một số làng quan sát trạng thái khép, mở của miệng gà sau khi luộc, nếu khép thì báo điềm lành, nếu hở thì báo điềm gở. Kể cả lưới gà, nếu luộc xong mà lưới vẫn thẳng thì tin là lành, ngược lại nếu lưới gà cuộn lên trên thì tin là dữ. Nói chung trăm hoa đua nở, mỗi nơi một kiểu mỗi nhà một kênh, ấy là một thuộc tính của

văn hóa Bách Việt cổ.

Người Việt cổ có tục thờ trời, do vậy có tục trôn quý trứng gà, vật thể có dáng mặt trời. Một số nơi dùng trứng gà để chiêm bói. Thường thấy nhất là dùng trứng tươi vẽ bùa ngoài vỏ trứng rồi đem luộc, sau tách vỏ ra xem màng quả trứng có in sắc bùa và có độ bóng hay không để tiên đoán cát hung. Cách thứ hai đơn giản hơn, người ta lấy trứng gà tươi luộc chín, bóc vỏ và chẻ đôi, nếu thấy lòng đỏ lòng trắng ranh giới phân định rõ ràng thì tin là may, nếu cả hai hòa vào nhau thì tin là xấu.

Bước vào thời trung cổ với đặc điểm xã hội trung ương tập quyền cao đã ra sức hạn chế tục kê bốc phương Nam, thay vào đó là thuật tử vi có từ thời Tống ở Trung Quốc do các nhà Nho sáng tạo. Đến lượt mình, thuật tử vi cũng nhắm vào niềm tin mỏng lung của con người về cuộc sống tương lai của họ dựa trên sự nối rập và biến tấu của dữ liệu thời gian họ được sinh ra để tiên đoán hung cát, chung quy mục đích cuối cùng là hướng con người đến tam cương - ngũ thường, tam tông - tứ đức.

Vĩ thanh tân thuyết

Kê bốc là một hiện tượng của xã hội Bách Việt vào thời kỳ chưa có tổ chức nhà nước hoàn chỉnh và chưa có quá trình phong hóa xã hội mạnh mẽ. Sự bất lực của con người trước những biến động tự nhiên và xã hội trong khi mong ước về cuộc sống an lành thường trực chính là nguồn cội hình thành và phát triển của tục kê bốc thời tiền sơ sử. Bước vào thời kỳ xã hội có tổ chức với ý thức hệ chính thống định hình ngày càng rõ nét, các phong tục dân gian sơ khai lần lượt trải qua quá trình phong hóa, tính xã hội của lễ tục ngày càng tăng lên. Nơi nào có tri thức, có khoa học phát triển thì thuật chiêm bói, nghi thức shaman và những toan tính dựa trên những điều huyền hoặc và đức tin mỏng lung của con người sẽ thu hẹp dần và biến mất, cái còn ở lại sẽ phải là những giá trị thiêng liêng được con người lựa chọn làm chất liệu và phương tiện để dệt nên diện mạo tốt đẹp của cuộc sống nhân sinh. Trong cuộc chiến đầy lùi sự thiếu hiểu biết và sự bất lực trong khả năng làm chủ cuộc sống của người dân từng thời kỳ, tầng lớp trí thức luôn có sứ mệnh hết sức cao cả và vinh quang ■

Nỗi oan con gà

La Mai Thi Gia

Về mặt sinh học mà nói thì vươn cổ gáy là chuyện bản năng của con gà trống, giống loài nó đã gáy từ thời tổ tiên để lên tiếng về sự có mặt của mình trong vũ trụ, để chứng minh sự tồn tại của mình giữa muôn vàn sinh vật khác. Không gian càng vắng vẻ, lũ gà càng gáy to, tiếng gáy của con

gà trống là nhằm để... ra oai, để thu hút bạn tình (tất nhiên là lũ gà mái), nên mới có chuyện “con gà ghét nhau tiếng gáy”. Từ lũ gà thanh niên trai tráng tới ông lão gà hom hem cũng đều thể hiện mình bằng tiếng gáy, gáy cho cao giọng, cho oai vệ, cho át được tiếng gáy của những thằng gà khác, chung cuộc cũng là mong lũ gà mái để mắt tới mình, ngưỡng mộ sự oai phong qua tiếng gáy hùng dũng của mình để bu quanh chân mình, mong mình che chở.

Và có lẽ, đối với loài người, từ thời nguyên thủy, thời chưa phát minh được cái đồng hồ thì giá trị của loài gà có lẽ nằm ở chức năng... báo thức. Trong các huyền thoại khai phá vũ trụ của

nhieu dân tộc trên thế giới, gà được coi như một vị thần có quyền năng gọi mặt trời mọc để soi sáng cho con người, cho con người ánh nắng để tồn tại và lao động mưu sinh. Ngay trong câu đố dân gian dưới đây, cũng có thể cho ta thấy chức năng quan trọng nhất của con gà đối với loài người là như thế nào rồi:

*Con chi mào đỏ lông mượt như tơ
Sáng sớm tinh mơ, gọi người ta dậy?*

Tuy nhiên, nếu chịu khó lục lọi trong kho tàng ca dao của người Việt, tìm kiếm những câu có nhắc đến gà thì sẽ thấy, chức năng báo thức của loài gà hầu như chẳng được con người coi trọng mà lắm lúc, chính vì tiếng gáy đó mà lũ gà phải rước họa vào thân. Đặc biệt, trong mảng ca dao về tình yêu trai gái, con gà (chính xác là tiếng gà gáy) lại được xem như là một kẻ thù không đội trời chung với đêm tối - khoảng thời gian mà trai gái yêu nhau thường dùng để... yêu nhau.

Ngay những ngày đầu quen biết, để bộc bạch nỗi lòng mình, để thể hiện tình thương mến thương với người con gái, các chàng trai quê đã không ngại... nhét lời mình vào mồm con gà mái mẹ:

*Con gà mái nó nhảy ổ kêu rằng
Ruộng cao rào kín anh thương em đã chín tháng rày*

Còn ba tháng nữa thì đầy một năm

Không chỉ có vậy, ngay tiếng líp nhíp đòi ăn hồn nhiên của lũ gà nhóc con cũng là cái cơ để trai đơn lựa lời tán tỉnh gái chiếc:

*Con gà hấn kêu “chiếc chiếc”
Hấn kêu tha thiết, kêu cả năm canh
Kêu “cô sản lưu thủy bất vi thân”
Trời kia khéo để duyên lành ngăn ngại*

Thậm chí, con gà còn trở thành vật... hy sinh hiến tế cho người ta chứng minh tình yêu son sắt với nhau sau khi họ đã chán thề thốt bằng sông cạn đá mòn hay nhật nguyệt sáng soi:

*- Muối kia đổ ruột con gà
Mẹ mình không xót bằng ta xót mình
- Tay cầm cái dao, tay trao cái rổ, cắt cổ con gà
Tiếng oan tôi chịu, thịt thà ai ăn*

Nỗi oan của con gà đâu có ai thấu ai hay, chuyện ân ái không thành người ta nhắm nhắm đổ thừa cho con gà phá rối, để kết nghĩa kim bằng, phu phụ người ta cũng đem con gà ra..... cắt cổ mà uống huyết thề bồi với nhau, lẽ nào thiên hạ nghĩ rằng khi trong huyết quản của nhau đều hòa chung những giọt máu tươi từ một con gà thì họ sẽ xem nhau như người cùng

chí hướng, một lòng một dạ, chẳng bao giờ bội phản nhau? Nhưng suy cho cùng, giống gà đâu phải là loài vật chung thủy như đôi chim cuốc, như cặp uyên ương hay như chim loan chim phụng? Ngay cái câu đố dân gian dưới đây cũng cho thấy sự đa tình lang chạ linh tinh của con gà trống rồi:

*Đầu rông, đuôi phụng, cánh tiên
Ngày năm bảy vợ nửa đêm la làng?*

Và cũng bởi cái tội “nửa đêm la làng”, báo sang canh hết lần này đến lần khác cho đến tận sớm mai, nên con gà cũng không ít lần bị con người... ghét bỏ và dọa giết:

*Chiều nay cắt cổ con gà vàng
Kèo khuya nó gáy đôi đàng biệt ly*

Dự đoán câu ca dao này được cất lên trong những đêm hội làng ngày xưa, những đêm hát giao duyên huê tình của liền anh liền chị, hát ngày này qua ngày khác, đêm nọ qua đêm kia, càng hát càng say, say câu hát, say giai điệu, say trăng, say đêm và... say nhau. Tại say nên người ta sợ đến thời điểm phải chia tay nhau, liền anh về phía liền anh, liền chị về nơi liền chị. Người ta mong đêm cứ dài ra mãi, trăng cứ treo trên cao mãi, người ta sợ lũ gà cần mẫn không quên nhiệm vụ mà gáy gọi ông trời, gà gáy sang canh thì cuộc vui sẽ tàn, người ta phải quay về với đời sống lam lũ thường nhật của mình, phải chia tay bạn hát chỉ vừa kịp tâm đầu ý hợp. Thế nên trong câu hát dằng dai níu kéo giữa đôi bên, người ta nhăm nhăm đòi... cắt cổ con gà vô tội. Người trai hát lên câu hát đó, dù ý tình kín đáo, người gái cũng dư sức hiểu bên kia đã quyến luyến mình rồi, chỉ muốn được ở bên mình lâu hơn. Nhưng dẫu cho tình đã chịu tình, dẫu cho lòng người níu kéo:

*Người về ta chẳng cho về
Ta níu vạt áo, ta đề câu thơ*

Thì người ra đi cũng phải ra đi, dẫu trong lòng giông bão:

*Em về em những khóc thềm
Hai bên vạt áo ướt đầm như mưa*

Nguyên do là vì đâu? Là vì đêm đã tàn, là vì ngày đã rạng? Nhưng vì sao mà đêm rạng ngày tàn? Là vì lũ gà vô tình vô cảm, cứ việc mình mình làm mà không thấu được lòng khát khao gần nhau thêm nữa của lứa đôi, khi người ta chỉ vừa kịp mến nhau qua những lời tâm tình đối trao tha thiết:

*- Trách con gà gáy vô tình
Chưa vui sum họp, đòi mình đành xa*

- *Đêm khuya gà gáy vang trời*
Bàn gan tím ruột vì lời em than

Những lời rủ rỉ tâm tình, những lời yêu thương ní non tha thiết của gái trai còn lúc nào thích hợp để bày tỏ hơn là vào những đêm thanh vắng, khi mọi người đã ngủ say, loài gà đã ngủ say, chỉ còn trăng sao trên cao làm chứng. Vậy mà bao nhiêu lời tự tình âu yếm vẫn còn dang dở, bao thương yêu chưa trọn gởi trao đã bị con gà phá bĩnh:

- *Anh với em chưa hết đặng câu,*
Bống đầu gà gáy trống trên lầu sang canh,
- *Đêm khuya gió quạt trăng tàn*
Trách con gà trống gáy tan tình cờ

Thế nên mới có chuyện, không ít lần con gà bị mang ra chửi bởi khi âm mưu... yêu nhau của ai đó chưa kịp được biến thành hành động:

Chém cha tổ mẹ con gà
Nàng vừa xiêu dạ, nó đã gáy te

Con gà đã gây ra tội tình gì nặng đến mức mà chàng đòi chém cha, chém tổ, chém mẹ nó? Nó chỉ gáy thôi mà, việc của gà là gáy, con gà cứ tới lúc cần gáy thì nó gáy, nó gáy để gọi mặt trời lên, giục giã con người ra đồng hay lên nương rẫy để lao động kiếm miếng ăn. Nó gáy để báo thức cho con người tỉnh giấc, rằng ngủ như vậy là đủ rồi, tới giờ dậy rồi. Nó đâu thể nào biết có ai kia đang cần đêm tối kéo dài thêm vài canh nữa? Mà cái con người kia, đang làm chuyện gì quan trọng tới mức cần đêm thêm sâu, cần gà ngưng gáy? À, thì ra là chàng:

Đêm khuya nghe vạc càn canh
Nghe chuông đóng sáu, nghe anh... dỡ nàng
Anh khuyên, nàng đã hồ nghe
Trách con gà trống le te gáy dòn

Thì ra là chàng đang dỡ dành người tình, không biết dỡ dành chuyện gì mà có vẻ mất công lắm, mất thời gian lắm, mất đến 6 canh giờ, đến khi chuông đêm đóng đến tiếng thứ 6 thì công cuộc dỡ dành của chàng coi bộ sắp sửa thành công, nàng đã “hồ nghe”, đã xiêu xiêu trong dạ, chàng đã sắp đạt được mục đích thì... tức oi là tức, sớm không gáy, muộn không gáy, lựa ngay lúc đó “con gà trống le te gáy dòn” gọi ông mặt trời thức dậy.

Còn chàng trai dưới đây chắc cũng không dám nói ra nhưng trong lòng thì tức tối chửi thảm con gà trống vô duyên tự dung lại gáy dập gáy dòn khi chàng ta đã sắp sửa đạt thành cái âm mưu mà chàng đã hằng đêm ao ước, khát khao:

Ước gì anh đặng vô phòng

Loan ôm lấy phụng, phụng bồng lấy loan
Ngặt con gà quá dỗi vô doan

Mới vừa nằm xuống, nó đã lon ton gáy dòn

Ừ thì gà đã gáy vang trời vang đất, bình minh rạng rỡ rồi, ai còn có thể làm cái việc chỉ làm vào ban đêm được nữa? Ông mặt trời thức dậy rồi, loài gà cũng thức dậy rồi, loài người cũng nên thức dậy... rửa mặt, tập thể dục và làm việc ngay thôi.

Không chỉ là kẻ thù không đội trời chung với trai gái yêu nhau đang rình rập nhau mong đêm dài ngày ngắn, mà lắm lúc tiếng gà gáy sáng cũng được cha ông xưa ví von như một thú của nợ chướng tai gai mắt đối với những người đàn bà mong cho đêm dài hơn, cho thời khắc gần gũi giao hoan với người đàn ông của mình được kéo dài hơn chút nữa. Câu ca dao giận dỗi, dằn hất dưới đây của người đàn bà khao khát gần chồng, khao khát được chồng yêu như đổ hết nổi hờn giận lên đầu con gà mà thật ra là phải đổ lên người đàn ông của nàng mới phải:

Đêm mong chồng, chồng chẳng xuống cho
Đến khi chồng xuống, gà đã o o gáy dòn!

Và cũng có không ít người đàn bà, khi ở bên cạnh người đàn ông họ khát khao thì đêm chẳng bao giờ là đủ, họ tính toán, ghi sổ thật cẩn thận số lần... ân ái, để đến khi thấy thiếu dù chỉ một lần, họ lại quay ra đòi “chém cha” con gà, bởi tại nó mà đêm ngắn lại, cắt ngang niềm vui sướng của mình. Người đàn bà dưới đây cảm thấy tiếc khi đã không... làm thật con gà từ chiều cho đêm nay không còn tiếng gáy, cho nàng nhận đủ số lần yêu với người đàn ông mà bao lâu rồi nàng ngóng mong, tơ tưởng:

Tính rằng đêm bảy ngày ba
Nhưng đêm mới sáu, gà đã sang canh
Chém cha con gà trống nó đậu trên cành
Giá biết như vậy bà đã làm gối, nấu canh ăn rồi

Đó, đã mang thân phận con gà, sinh ra làm chiếc đồng hồ báo thức cho loài người, đêm tỉnh giấc không biết bao nhiêu lần để gáy sang canh vậy mà vẫn bị con người hăm he đòi giết, đòi cắt cổ uống huyết, làm gối, nấu canh. Có sung sướng gì đâu sinh ra với kiếp gà mà sao loài người vẫn không ít lần ao ước được hóa thân khi đối diện với đời người trăm nghìn mỗi một:

Kiếp sau xin chớ làm người
Làm con gà trống chơi bởi thỏa thuê

Lại oan cho con gà trống nữa rồi, chỉ hơi hơi đa tình chút thôi chứ chơi bởi đâu mà chơi bởi kia chứ? ■

Điện ảnh Việt *Tết* qua những mùa

Trong những năm gần đây, số lượng phim Việt ra rạp ngày càng nhiều, trung bình một phim mỗi tuần. So với thời điểm cách đây 6-7 năm, hẳn người ta không quên phim Việt mùa Tết chỉ đóng khung trong vài ba bộ phim hài chiếu cho vui nhà vui cửa.

Minh Khang

Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh đã trở thành hiện tượng điện ảnh lớn nhất Việt Nam 2015. Nguồn: CGV Vietnam

Em là bà nội của anh - tác phẩm điện ảnh đang nắm giữ kỷ lục doanh thu trên 100 tỷ. Nguồn: CGV Vietnam

Nguyên nhân của sự bùng nổ

Lý giải cho sự bùng nổ về số lượng phim Việt trong dịp Tết nói riêng và cả năm nói chung đều xuất phát từ sự trội dậy của các hãng phim, nhà phát hành, rạp chiếu và trào lưu làm phim ở Việt Nam. Trước kia, khán giả xem phim Việt chủ yếu là phim truyền hình trên TV, đài chiếu gì thì coi nấy, phim hay phim dở cũng đều xem bởi không có sự lựa chọn khác. Đó là thời điểm mà việc đi xem phim rạp được xem là điều gì đó khá xa xỉ và “không cần thiết” do sự thống trị của

Quả tim máu, bộ phim kinh dị đình đám dịp Valentine 2014. Nguồn: CGV Vietnam

Chạy đi rồi tính một trong những tác phẩm điện ảnh được trông đợi nhất trong dịp Tết 2017. Nguồn: Chạy đi rồi tính fanpage

truyền hình và băng đĩa lậu, cũng như chất lượng rạp chiếu thời ấy. Hơn nữa, điện ảnh Việt Nam từ lâu luôn bị lép vế so với các nước bạn về chất lượng nên luôn mắc phải những định kiến, từ đó mất khán giả.

Nói như vậy không có nghĩa chúng ta không có những phim hay và kinh điển như *Ván bài lật ngửa* hay *Đất phương Nam*, nhưng những tên tuổi này đã quá xa xưa và số lượng không đáng kể để tạo nên sự bút phá. Thế rồi, khi điện ảnh trở thành một món ăn tinh thần không thể thiếu của khán giả đại chúng và người trẻ nói riêng, những người được sống và làm việc trong môi trường kinh tế năng động, thu nhập cao như hiện nay, việc xem phim rạp không hẳn là điều quá khó khăn. Ngoài ra, các thương hiệu lớn nước ngoài chuyên về kinh doanh phát hành phim và rạp chiếu lấn sân vào thị trường Việt Nam, họ đã mang theo chất lượng và tiêu chuẩn quốc tế đến đây, từ đó nâng cao nhu cầu cũng như đòi hỏi từ khán giả về chất lượng và số lượng phim Việt sau khi đã được xem quá nhiều tác phẩm “bom tấn” quốc tế.

Xu hướng của điện ảnh Việt mùa tết

Năm 2002, bộ phim *Tết này ai đến xông nhà* được ra mắt và mở đầu cho mùa phim Tết tại Việt Nam. Và những năm sau đó, hàng loạt các bộ phim hài được ra mắt mà chủ yếu là các phim của hãng Phước Sang như *Khi đàn ông có bầu*, *Hòn Trương Ba*, *da hàng thị* hay *Em hiền như ma sơ*. Những phim này đều có điểm chung là phim hài và chất lượng không cao. Nhưng mọi thứ đã đến lúc phải thay đổi. Phim hài dù vẫn là dòng

phim dễ làm, dễ cười, dễ thu tiền của điện ảnh Việt nhưng với sự đòi hỏi ngày càng cao của khán giả, sự thoái trào của dòng phim này đã hiện rõ. Dấu mốc cho sự thoái trào này có lẽ đã bắt đầu với *Hello cô ba*, *Công chúa teen* và *ngũ hổ tương*. Sau đó là những *Gia sư nữ quái*, *Bảo mẫu siêu quậy*... Đây đều là những bộ phim chiếu rạp nhưng chất lượng chỉ như phim hài truyền hình.

Vào những năm 2010-2013, phim Việt mùa Tết đã có những thay đổi đáng kể hơn. Người ta thấy rõ những khởi sắc của dòng phim này với sự đa dạng trong thể loại từ hài hước đến cổ trang, hành động, sử thi như *Đế mai tính* (2010), *Cô dâu đại chiến* (2011), *Thiên mệnh anh hùng* (2012) và *Mỹ nhân kế* (2013). Trong năm 2014, phim hài không còn giữ vị trí thượng phong trong thị trường điện ảnh Việt mùa Tết. Sự xuất hiện của thể loại kinh dị và lãng mạn đã tạo nên một màu sắc mới lạ đối với phong cách thưởng thức truyền thống của khán giả. *Quả tim máu* (2014), *Chung cư ma* (2015) ngay từ những ngày đầu ra rạp đã trở thành hiện tượng phòng vé với những doanh thu “khủng”.

(Xem tiếp trang 93)

Đừng im lặng trong thất bại

Nhà văn Hwang Sun-mi.

Đó là chia sẻ của nhà văn Hwang Sun-mi, tác giả của *Cô gà mái sống chuồng* trong buổi giao lưu với độc giả Việt Nam tại Thư viện Khoa học Tổng hợp TP.HCM vào sáng 26/11.

Bài, ảnh: Phan Nhật Anh

2 lần tái bản chỉ trong vài ngày

“Tôi đã bị rất nhiều nhà xuất bản từ chối khi mang bản thảo *Cô gà mái sống chuồng* đến gặp họ. Lý do tôi được nghe nhiều nhất từ các biên tập viên là nó quá phức tạp với lứa tuổi thiếu nhi hay chẳng ai đọc nó trong thời buổi kinh tế khó khăn này. Thậm chí, dù đã thành công tại Hàn

Quốc, nhưng khi mang bản thảo sang thị trường xuất bản ở Mỹ, tôi vẫn được nghe những điều tương tự. Tôi vẫn còn nhớ lời một biên tập viên người Mỹ nói với mình rằng: “Trẻ em Hàn Quốc sao có thể tiêu hóa một tác phẩm khó thế này?” - nữ văn nhân Hàn Quốc bắt đầu câu chuyện của mình.

Dịch giả Thanh Châu chia sẻ tại buổi giao lưu.

Bạn đọc chụp ảnh lưu niệm với nhà văn Hwang Sun-mi.

Nhà văn Hwang Sun-mi giao lưu với độc giả Việt Nam.

Cô cho biết: “Đừng im lặng trong thất bại. Vì như vậy bạn đã từ bỏ cơ hội để thành công. Lúc đó, tôi nói với các biên tập viên rằng: ‘Tại sao *Hoàng tử bé* lại bán được nhiều đến vậy? Tôi tin rằng tác phẩm của mình có thể làm được điều tương tự. Và đến hôm nay, tôi nghĩ một phần nào đó mình đã làm được” - Nhà văn Hwang Sun-mi nói với các độc giả người Việt của mình.

Cô không ngần ngại tiết lộ mục đích ban đầu khi viết tác phẩm đã đưa tên tuổi của mình đến đỉnh cao là vì “vấn đề kinh tế của gia đình”. *Cô gà mái sống chuồng* ra đời vào năm 1998, thời điểm mà Hàn Quốc cũng như “những con hổ Đông Á” khác đang đau đầu vì cuộc khủng hoảng tài chính lan rộng. Sau khi bị nhiều nhà xuất bản từ chối vì tác phẩm khó đọc đối với thiếu nhi và buộc phải thay đổi đối tượng in trên bìa là dành cho người lớn, nhưng cuối cùng tác phẩm của Hwang Sun-mi đã đến được tay các độc giả nhỏ bằng sự kiên trì và quyết tâm của cô.

Nhà văn Hwang Sun-mi cho biết cô không nhớ chính xác số lượng bản in lần đầu là bao nhiêu, nhưng “theo thông lệ tại Hàn Quốc, có lẽ là 5.000 bản”. Tuy nhiên, vừa ra mắt trong vài ngày, *Cô gà mái sống chuồng* lập tức được tái bản với số lượng gấp 6 lần trước đó. “Và lần này nó cũng được bán sạch chỉ trong vài ngày. Tôi rất hạnh phúc vì điều đó” - nữ văn nhân kể lại niềm xúc động của mình.

Theo Hwang Sun-mi, trong những lần tái bản gần đây, *Cô gà mái sống chuồng* luôn ở mức 15.000 bản.

Tác phẩm hay là dành cho mọi lứa tuổi

Khi được một độc giả hỏi về kỷ niệm của cô trong lần giao lưu tại Hàn Quốc cũng như ở các nước khác, cô cho biết: “Một bạn trẻ Hàn Quốc đã khóc khi chia sẻ với tôi. Lúc đọc đoạn miêu tả Mâm Lá bị vứt đi do ốm yếu quá và bị xem như một vật phế thải, điều đó khiến bạn liên tưởng đến tình cảnh của mình. Và bạn ấy cũng nói rằng mình đã trở nên mạnh mẽ hơn như Mâm Lá trong những diễn biến tiếp theo của câu chuyện. Còn khi giao lưu tại Mỹ, một bạn nữ đã nói với tôi, bạn ấy không muốn ăn trứng nữa sau khi đọc xong tác phẩm. Tôi cảm thấy khá có lỗi với bạn ấy. Nhưng tôi nghĩ trứng vẫn rất tốt cho sức khỏe của chúng ta, phải không?”. Cả hội trường cười ồ lên sau lời chia sẻ của nhà văn.

Nữ văn nhân người Hàn cũng cho biết thêm, sở dĩ cô nhắc đến tác phẩm *Hoàng tử bé* khi thuyết phục biên tập viên của các nhà xuất bản là vì cô “rất yêu thích nó”. Nhà văn tâm sự bản thân “đã đọc *Hoàng tử bé* rất nhiều lần”, từ lúc còn nhỏ cho đến khi vào học đại học. Cô trải lòng: “Mỗi lần đọc như thế tôi đều cảm nhận được một chân trời mới, điều mà trước đây, do giới hạn về độ tuổi nên tôi không cảm nhận hết

Hwang Sun-mi sinh năm 1963 ở Hongseong, Hàn Quốc. Cô theo học sáng tác tại ĐH Nghệ thuật Seoul. Xuất hiện lần đầu với tư cách nhà văn vào năm 1995, đến nay Hwang Sun-mi xuất bản được hơn 30 cuốn sách gồm nhiều thể loại khác nhau.

Sun-mi là một tác giả văn chương fantasy (kỳ ảo) thời danh, với tư duy phê phán nền văn minh hiện đại và niềm kính sợ to lớn với thiên nhiên và các sinh vật tự nhiên. Cô được trao nhiều giải thưởng văn học thiếu nhi trong nước, trong đó có Giải thưởng truyền thông thiếu nhi của đài SBS (SBS Children's Media Award) năm 2001 và Giải thưởng văn học thiếu nhi Se-jong (Se-jong Children's Literature Award) năm 2003.

Nhiều tác phẩm nổi tiếng của Hwang Sun-mi đã xuất bản tại Việt Nam như: *Cô gà mái sống chuồng*, *Chó xanh lông dài*, *Những người bạn ở thung lũng mặt trời mọc*, *Phiếu bé hư...* Trong đó, *Cô gà mái sống chuồng* đã được xuất bản bằng 9 thứ tiếng và được chuyển thể thành bộ phim hoạt hình *Leafie, A Hen into the Wild* vào năm 2011, gây tiếng vang lớn tại nhiều liên hoan phim quốc tế.

được. Tôi nghĩ rằng, một quyển sách hay không nhất thiết dành cho độ tuổi nào, mà quan trọng hơn, là những trải nghiệm mới mẻ mà nó dành cho mọi người ở nhiều lứa tuổi khác nhau". Cô tin rằng bạn đọc rồi sẽ nhận ra "có rất nhiều điều tôi muốn nói trong tác phẩm này" nhưng "không phải là trong lần đọc đầu tiên".

Nhà văn Hwang Sun-mi cho biết có rất nhiều ý kiến bình luận xung quanh tác phẩm của mình, và các ý kiến này "phân cực rất rõ". Ban đầu, một số nhà phê bình trong nước đánh giá không cao *Cô gà mái sống chuồng*. Nhưng khi tác phẩm được bán chạy hơn, và họ đã dần thay đổi cách nghĩ.

Tại Hàn Quốc, *Cô gà mái sống chuồng* được chọn làm đề tài trong cuộc thi Viết cảm nhận tác phẩm văn học. Cuộc thi lần đó, theo nhà văn đã thu hút được rất đông bạn đọc tham gia. "Tuy tác phẩm thuộc dòng sách dành cho thiếu nhi nhưng có rất nhiều người lớn dự thi. Có người là cảnh sát, và có người đã là bố của hai đứa con".

Thanh Châu, cựu sinh viên Khoa Hàn Quốc học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, người đã chuyển ngữ nhiều tác phẩm của Hwang Sun-mi cho độc giả Việt, nói rằng đây là lần đầu tiên chị được gặp nhà văn. Với chị, "thật tuyệt vời khi được lắng nghe chính tác giả chia sẻ về tác phẩm của mình".

Dịch giả Thanh Châu cho biết, điều khó khăn nhất khi chuyển tải các tác phẩm của Hwang Sun-mi là "phải cố gắng giữ được hồn quê của người Hàn để bạn đọc Việt có thể cảm nhận thật vẹn nguyên cảm xúc của tác giả như khi chính người Hàn đọc tác phẩm". Vì nhà văn Hwang Sun-mi đã "lòng ghép trong rất nhiều trang viết những hồi ức tuổi thơ gắn liền chốn làng quê của mình" mà chị "chưa từng qua Hàn

Quốc nên không có bất cứ trải nghiệm thực tế nào về đất nước này".

Theo Thanh Châu, thế giới nhân vật trong các tác phẩm của Hwang Sun-mi thường được miêu tả với giọng văn tinh nghịch, dễ thương và hồn nhiên nhưng chứa đựng những thông điệp rất sâu sắc.

Nhà văn Hwang Sun-mi không giấu được xúc động khi bày tỏ lòng biết ơn đối với dịch giả Thanh Châu và cho biết: "Dịch giả cũng như nhà văn, khi chuyển ngữ, họ phải tìm thấy tiếng nói chung, cảm xúc chung và đồng sáng tạo với tác giả để hoàn thành dịch phẩm của mình. Có như vậy, tác phẩm mới có thể lan tỏa rộng hơn, dù độc giả là ai và nói bất kỳ ngôn ngữ nào".

Tham dự buổi giao lưu, nhà văn Bích Ngân đánh giá cao các tác phẩm của nữ văn sĩ người Hàn và xem đó là "những đóng góp to lớn cho văn học thiếu nhi thế giới". Chị cũng mong ước không chỉ có sự lan tỏa của tác phẩm văn học Hàn Quốc sang Việt Nam, mà còn có những người viết Việt có thể giao lưu tác phẩm với bạn đọc Hàn Quốc.

Buổi giao lưu với nhà văn Hwang Sun-mi nằm trong chương trình Lễ trao giải cuộc thi "Viết cảm nhận tác phẩm văn học Hàn Quốc lần thứ 11" với tác phẩm *Cô gà mái sống chuồng* của cô được chọn làm đề tài cho cuộc thi. Đây là chương trình thường niên do Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM cùng Viện Dịch thuật Văn học Hàn Quốc tổ chức.

Hwang Sun-mi là nhà văn đương đại Hàn Quốc được đón nhận nồng nhiệt và tổ chức giao lưu tại Việt Nam, tiếp nối các buổi giao lưu văn học đương đại Việt-Hàn đã diễn ra trong hai năm trước đó giữa các cặp đôi nhà văn Nguyễn Ngọc Tư - Kim Young Ha (2014), Hồ Anh Thái - Jeong You Jeong (2015) ■

Đi chợ Tết ở miền Tây.
Nguồn: IVIVU

Miền Tây, Tết một thời chưa xa

Nguyệt Nhi

Hồi mới giải phóng, ở miền Tây, dù vùng sâu hay vùng xa, nơi nào cũng có chợ để bà con mua bán, đặc biệt là mua sắm Tết. Nhưng lúc bấy giờ chợ không có nhiều, trung bình 30 cây số mới có một chợ thị trấn và 60 cây số mới có một chợ thị xã. Giao thương vô cùng khó khăn. Đi chợ Tết cũng không giống như bây giờ, các mặt hàng chủ yếu là bánh phồng, thuốc gò, gạo nếp... thời buổi khó khăn đến độ ai khá lắm thì mua được ký mứt theo lèo, vài bộ quần áo may sẵn.

Bởi thế, ngày Tết, kẹo mứt bà con tự làm, quần áo Tết tự may. Ngày đó cũng không có hoa Tết trưng bày đa dạng thành chợ hoa như bây giờ, thay vào đó nhà ai có trồng nhiều mai vàng thì cắt nhánh đem ra chợ bán, giống như kiểu người miền ngoài bán hoa đào ở chợ.

Thời kinh tế bao cấp, giao thương khó khăn, người lớn và trẻ nhỏ may được bộ quần áo mới thường cất kỹ vào tủ để dành Tết mới mặc. Vậy nên, ngày thường mà thấy hàng xóm mặc áo mới, người ta gheo rằng: "Sao không để Tết hăng mặc?".

Tết đến thì không thể thiếu cá thịt, nhưng đã là miền Tây, quanh năm "chim trời cá nước", cá thì nhiều vô số kể, thế nên dịp đặc biệt như Tết, người dân lại chuộng thịt hơn. Thời đó, thịt heo là một trong những mặt hàng được nhà nước quản lý, có tiền mà muốn ăn thịt cũng không phải dễ. Muốn làm heo ăn Tết thì phải xin phép chính quyền địa phương.

Từ chỗ khó khăn đó nên hình thức làm heo chia thịt xuất hiện ở một số vùng quê. Chia thịt không phải là kiểu biếu không mà cũng không giống kiểu mua bán tính lỗ lời, mà chỉ mang tính đổi chác bằng hàng hóa hoặc công lao động. Ai có tiền thì trả trước, không thì ghi vào sổ rồi trả bằng lúa hột thu hoạch vào độ ra giêng, hoặc tính bằng công cấy, công gặt vào vụ kế tiếp; một ký thịt bằng gặt một công lúa, tám trăm gam thịt bằng cấy một công.

Thời bao cấp, người dân thiếu nhất là hai chất béo và chất ngọt. Vậy nên giá trị thịt cũng khác, mắc nhất là mỡ sau đó là nạc, lòng, đầu, chân giò, cuối cùng mới là xương. Chia thịt xong, chủ nhà thường giữ lại bộ lòng heo, huyết hậu để nấu nồi cháo lòng đãi bà con để cùng nhau chung vui cuối năm. Trẻ con cũng được thưởng cho vài miếng thịt nạc hoặc bánh chè để nướng. Cái vị ngọt thơm của một món thịt mà ngày thường ít khi được ăn mới ngon làm sao! Xong đâu đấy, bà con đem thịt về chế biến, không khí Tết rộn ràng, xóm tụ hơn trong bữa cơm ngày chia thịt.

Tuy thiếu thốn trăm bề về vật chất chứ tình cảm giữa xóm làng thì vẫn đông đầy. Ở miền Tây là vậy, bà con luôn giúp đỡ và đùm bọc nhau. Hình như càng túng, càng khó thì người ta càng gần, càng thương nhau hơn. Tết về hể

nhà ai có nuôi vịt đẻ, thường lựa vài trứng tươi biểu hàng xóm để nấu nồi thịt kho tàu cúng tất niên. Cứ thế cộng hành, củ cải, trái đu đủ... tất cả đều là "cây nhà lá vườn", họ chia sẻ cho nhau để ai cũng được vui Tết trọn vẹn hơn với tinh thần "của ít lòng nhiều".

Sau ngày đưa ông Táo về trời thì Tết đến và kéo dài hết ngày mừng. Đàn ông hay phụ nữ, già hay trẻ đều nô náo với những công việc chuẩn bị Tết. Tiếng quét bánh phồng, tiếng pháo nổ cứ râm rạn, đàn ông giặt chày, con nít tranh nhau phơi bánh. Phụ nữ xay nếp, phơi bột gói bánh ít, tranh thủ làm các loại mứt gừng, mứt chuối, mứt măng cầu... Cả xóm cùng nhau thức khuya, nói cười rôm rả, các chị em đi cán bánh vắn công. Đây là dịp duy nhất để họ quây quần bên nhau cùng hướng về cái gì đó rất chung. Tiếng pháo nổ đêm giao thừa, mùi khói bếp của nồi bánh tét, tất cả tạo nên một phần của đời sống tinh thần không thể thiếu của Tết quê.

Mùng Một, mùng Hai, mùng Ba trẻ con xúng xính trong bộ quần áo mới, được nhận lì xì và chơi những trò chơi dân dã. Người lớn thì tươm tất hơn để đi chơi Tết. Họ cùng nhau đi từ nhà này đến nhà khác, ăn bữa cơm, uống chén rượu, chung vui đầu năm. Cứ thế, sau mỗi dịp Tết tình cảm xóm làng lại càng gắn bó hơn. Người dân quê khoái nhất là món thịt kho tàu ăn với dưa cải chua hoặc dưa kiệu. Ngày thường thèm đứt ruột mà đâu có để ăn, nên Tết đến là nhà nào dù khó lắm cũng ráng chuẩn bị hai thức ấy trong bữa cơm. Mặc nhiên, bữa cơm ngày Tết trở nên đông đủ và xôm tụ hơn bình thường.

Mùng Ba là ngày tiễn ông bà, bữa cơm cũng đủ đầy như ngày rước. Tục rước và tiễn ông bà từ lâu đã trở thành truyền thống của người Việt. Đó là biểu hiện của lòng hiếu thảo - "uống nước nhớ nguồn", nhắc nhở con cháu phải nhớ đến công đức ông bà tổ tiên. Sau ngày tiễn ông bà thì Tết cũng dần qua, người lớn bắt đầu nghĩ về vụ mùa mới, trẻ con thì vẫn còn chơi Tết, khi Tết sắp qua thì đứa nào cũng tiếc hùi hụi và khi đã qua thật rồi thì thỉnh thoảng lại ngồi nhớ Tết.

Những cái Tết quê trôi qua nhẹ nhàng mà âm áp, nó vẫn còn chưa xa lắm với những ai đã từng đi qua thời bao cấp. Mỗi giai đoạn khác nhau thì Tết lại mang một màu sắc khác. Cuộc sống ngày càng hiện đại, dần dần con người ta có những nỗi mất mát chẳng thể lấp đầy. Bao giờ cho đến Tết xưa? Câu hỏi ấy gợi nhớ về một thời khó khăn thiếu thốn, cái thuở chưa có chuyện giàu nghèo, cái Tết ấm lòng với những con người sống chan hòa và nhân hậu. Nhắc lại Tết xưa để thế hệ trẻ trong cuộc sống đủ đầy ngày hôm nay còn biết đến thế hệ ông bà, cha mẹ mình đã từng có những cái Tết quê thanh bản, chân chất như thế ■

Từ lúc ông nội tôi nằm xuống, mẹ tôi đã cất đi mấy cái chung cùng cái bình trà có hoa văn rồng phượng màu xanh biển. Cứ mỗi 28 Tết, mẹ tôi lại lấy chúng ra, lau rửa cẩn thận rồi cất vào lại. Bà nội tôi không nói gì, vì đó là phận sự của mẹ tôi. Cũng cứ mỗi 28 Tết, mẹ tôi lấy bộ lư hương trên bàn thờ gia tiên, lau chùi cẩn thận. Thường mẹ tôi chà bằng trấu, bằng lá chàm, hết năm này qua năm khác bộ lư vẫn ngả màu rồi sạm dần. Cuối cùng, mẹ tôi đành nhờ "dịch vụ" đánh lư. Mỗi lần đánh tốn cả trăm ngàn đồng chớ không ít, nhưng mỗi năm một lần để cho sáng nhà sáng cửa thì có ăn thua gì.

Những ngày cận Tết, tôi thường cùng mấy đứa em ngồi canh nồi bánh tét. Trong cái ấm nóng của khí xuân trở tới từ thôn vắng, tôi ngủ gục bên ánh lửa bập bùng và trong tiếng ùng ục của nước bánh đang sôi. Đến năm tôi 18 tuổi, nhà tôi không còn nấu bánh tét nữa mà thay vào đó chỉ làm xôi, làm cốm, ngào mứt, chả giò, đồ nguội... mà thôi. Dù dư dả hay khó khăn, mỗi nhà khi đến Tết đều phải có nồi thịt kho hột vịt, mấy keo dưa, với nồi khổ qua hầm. Mẹ tôi hay nói đùa, ăn khổ qua để cho cái khổ năm này nó qua đi, năm sau mới mong làm ăn khấm khá... Tôi lớn lên trong sự đẹp đẽ, trong sáng, hiền dịu của Tết quê.

Nhà tôi gồm ba căn, song mấy bác với cha tôi vẫn sinh hoạt như khi còn ở chung một căn nhà lớn. Mỗi dịp Tết đến, tại nhà lớn, bà nội lại mặc áo dài gấm, tay đeo cặp thạch, cổ mang một chuỗi hột trắng tinh, bà ngồi đó xem con cháu tề tựu, để thấy chúng đã lớn cả, đó là điều làm bà luôn lấy làm an lòng. Trên cửa vào nhà lớn, tôi luôn tự hào vì hai chữ "Đồng Gia" chạm nổi màu vàng trên tấm bảng đen, có hình hai con rồng bay quanh, hết năm này đến năm khác, vững bền.

Cái hương vị Tết đọng lại trong tôi nhiều nhất không phải ở cái đêm giao thừa khi mà hoa quả nhang đèn đã được thay mới, buổi dựng niêu đã qua trong hương khói ngọt ngào mà ở buổi sáng mùng Một. Trong buổi sáng đầu năm ấy, mấy đứa em, đứa cháu của tôi xúng xính áo quần, bóp ví các kiểu để mong nhận được những phong bao lì xì từ người lớn. Mấy bác tôi họp lại sau một năm quần quật mưu sinh, và bà nội từ trên gác bước xuống, dạy bảo điều hay cho con cháu. Tứ đại đồng đường nhà tôi luôn háo hức xem ai sẽ là người "xông đất" tại Đồng Gia trong năm mới. Bà con

Gói bánh tét - loại bánh không thể thiếu trong ngày Tết. Nguồn: Vietravel

Những mảnh ghép của Tết quê

Thế Sang

cô bác từ những dòng kinh khác nhau lần lượt về thăm hỏi, chúc tết bà nội và mọi người trong Đồng Gia. Những chiếc ghe đậu chật cả một bên sông.

Sống ở thị thành bao năm, xọc chân giữa dòng người cũng thấm mệt, cuối năm tôi về trong vòng tay của mẹ, của bà nội và gia đình. Mỗi lần Tết đến, quê tôi đơm vàng bởi sắc mai, cúc, vạn thọ... sắc màu luôn làm day dứt, khắc khoải đối với những người xa xứ như tôi. Nếu không sống ở thôn quê có lẽ ít ai cảm nhận hết được các thú vui dân dã như chơi gà, bài bạc, múa lân... Trong những "món" ấy, tôi thích nhất là múa lân. Thường múa lân phải theo nhu cầu của gia chủ, ai muốn được lân vào múa thì treo một bao lì xì trước cửa, của ít lòng nhiều, miễn sao làm vui lòng người đến múa thì thôi.

Ngày nhỏ, tôi thường sợ những con lân đầu xanh, đầu vàng, đầu đỏ đến phát khiếp. Mỗi khi nghe tiếng trống xa xa, tôi liền chạy ngay vào phòng, vùi mình trong đống chăn gối, vì tôi nghĩ, con lân có thể vào nhà, bắt mình rồi ăn thịt! Một chút thơ ngây, một chút dại khờ của con trẻ bây giờ không còn nữa, Tết quê hôm nay vắng bóng những con lân, vắng luôn tiếng trống tùng xềng. Tết ngồi nhà, cảm thấy như thiếu một điều gì, một thanh âm gì quen thuộc lắm mà mình không thể gọi tên, đến khi chợt nhớ ra thì tiếng

ấy đã cũ lắm rồi.

Bà nội tôi, hai năm trở lại đây, không xuống gác đón Tết nữa. Bà hay thờ dài mỗi buổi chiều khi mẹ tôi mang com lên gác. Có lẽ bà nhớ ông, đến cuối đời vẫn nhớ, và mỗi năm qua đi, bà biết mình đang gần ông đến mức nào. Và trong cái rạo rức đầu năm, bà thường hỏi về tôi, một đứa cháu bao năm biệt ở xứ người vì chuyện học hành. Gói đầu chập nghĩ, nay bà đã tuổi xế bóng, mà con đường học hành của tôi chưa xong, tôi sợ... tâm nguyện được nhìn mặt cháu dâu của bà là sẽ khó thành...

Bác Ba tôi ngồi ở gian nhà chính nói vọng ra, đương sáng mừng 3 Tết: "Tết năm nay ngộ, đi mấy vòng trong xóm từ qua tới giờ mà chẳng

kiếm nổi một tụ bài đánh cho ra hồn. Không biết con Lụa làm đồ cúng tới đâu rồi hen?". Bác gái tôi vọt miệng: "Mấy năm gần đây ai mà bài bạc gì nữa, một năm làm mệt muốn chết, có mấy ngày Tết thì tranh thủ nghỉ, hơi đầu mà la hò các kiểu". Và mỗi năm, như mẹ tôi thấy, Tết quê dường như đang "xẹp" dần, đang phôi pha dần cái vui nhộn, cái đặc trưng vốn có của mình. Lân không thấy bóng, các nhà cũng chẳng rộn rã tung bừng. Người đi thì nhiều mà người về quê ăn Tết thì ít. Tôi không khỏi thắc mắc, liệu ba gian nhà Đồng Gia, vốn đón Tết nhộn nhịp nhất xứ, có trụ nổi trước sự uể oải, sự phôi pha hương sắc mùa xuân đang ngày càng đục khoét sâu vào từng ngõ hẻm của làng quê, trên những cánh đồng và trong lòng của những anh chị em tôi đang tuổi lớn, chuẩn bị bươn chải giữa dòng đời như tôi hay không.

Bỗng một tiếng gõ mõ vang lên. Tôi biết bà tôi không nằm nghỉ nữa. Bà đang trở dậy đọc kinh. Đương mừng 3, tôi dường như thấy vắng Tết, mặc dù Tết vẫn còn đó. Trên những nhánh mai sân trước, một cánh hoa rơi đây, rõ nhẹ... ■

Soi bóng mai. Ảnh: Mỹ Thuận Huỳnh

Người muôn năm cũ*

Hàn Tường Hân

Chập tới 30. Con nước lớn cuối cùng cũng vừa giụt xuống kéo luôn tiếng thở dài của Mận. Ba má vẫn chưa về. Chắc là còn nhiều mai cúc chưa bán hết. Mâm cơm cuối năm lại một mình nó, lụi lụi lửa nhanh chén cơm cho qua bữa và quên cảm giác tủi thân khi nhớ về ngày trước.

Hồi ngoại còn sống, bán buôn còn thuận lợi, 29 Tết là ba má đã về. Nghe tiếng máy nổ cập mé sông là Mận đoán được ghe nhà hay ghe lạ. Cả một ghe đầy mai cúc thì khi về cũng bán hết trội. Ba má nhào ra ôm hôn con Mận rồi phụ ngoại nhóm nồi nước bự chẳng đặt cuối sân để luộc bánh tét. Phía trước là bàn thờ ông Thiên, phía sau là cả nhà bốn người trải chiếu chờ bánh chín. Nó nhớ hoài tiếng nước sôi bụp bụp, tiếng má đếm tiền xột xoẹt trong đêm, ngoại tàn mần se từng lọn vái vá mấy chỗ vớng hư, mà nhớ nhưt là nó được nằm lên đùi ba, được gói lưng cho đã ghiền.

Giấc chiêm bao đang bập bênh trên sóng nước bị ngắt ngang bởi tiếng nói cười rôm rả, tiếng lách tách và tia sáng lóe lên từ chiếc máy ảnh mà có chiếc giá bằng phân nửa ghe mai Tết. Ba con Mận đang ngủ trên nóc, giụt mình, tung

mùng, nhảy xuống trước mũi ghe.

- Không chụp chẹt gì hết. Nguyên ngày không bán được gì. Nguyên tuần tụi bây chụp chụp, quay quay chưa đủ sao? Bông để bán chứ có phải để làm kiếng chùa đâu.

Đám người ăn mặc cổ trang vàng vàng đỏ đỏ chung hừng trước tiếng nạt như sấm của người đàn ông lực điền ngoài bốn chục. Vừa đi khỏi đám bông, nhóm chụp hình xầm xì: "Vậ mà tụi nó nói chủ ghe này hiền lắm. Khó thấy mờ".

Ba con Mận nhảy xuống ghe, định sẵn tới hỏi cho ra lẽ. Má con Mận nhanh tay chặn lại, dẫn con quạu của ông theo lời khuyên của mấy chủ ghe khác.

- Hay là mình treo bảng đi ông. Ghe nào người ta cũng treo mà. Chắc mấy đứa thấy ghe mình không treo, tưởng cho chụp hình thoải mái. Biết là trẻ rồi, nhưng có còn hơn không. Đêm nay người ta đi chợ đông, không bán được bông thì mình cũng có thêm chút đỉnh trả tiền dầu nhớt.

Ba con Mận nhú mày không vừa ý. Ông đã phản đối vụ này từ đầu. Tết nhưt là dịp vui.

Người ta xin chụp bông mình trông cũng là vì mê cái đẹp của xứ nhà quê. Có mắt mắt gì đâu. Mười ngàn một lần chụp thấy sao mà kì kèo, tính toán quá.

Nhưng ít thì vui, nhiều quá thấy oải. Hồi đó, người ta đi dạo chợ hoa cốt để thưởng hoa, chơi hoa, mua hoa về nhà chưng lấy không khí Tết. Đứng trước chậu mai nửa phần nở nửa phần chưa, người ta kề gần hít một hơi dài để nghe mùi gió chướng quần quít cành mảnh khảnh. Không gay gắt, không nồng nàn, một thứ mùi thơm bình dân, sáng khoái và ngọt nhẹ. Dạo chợ hoa như một thú chơi tinh thần kéo nhịp đời chậm lại, người ta nhận ra nhau, nhận ra vẻ đẹp của hoa lá đất trời như vừa mới tắm màu sương mới. Cành mai, chậu cúc với ông đều là linh hồn, phong vị ngày Tết.

Còn bây giờ, hình như thành phố có bao nhiêu người là bấy nhiêu người đều vào chợ hoa, mà có mấy người mua hay quan tâm đến hoa đâu. Chụp một tấm hình dường như là cách khoe trương sự sành điệu trước một thú chơi truyền thống không kén chọn nhưng cần "khẩu vị" và tâm huyết của người chơi hoa. Nhìn cách người ta dòm vô điện thoại, làm đủ nét mặt hí, nộ, ái, ố khiến ông nhớ hồi con Mận mới lớn, thích tự cười trước kiếng, ông chửi hoài: "Bộ khùng hay sao?". Còn hai đứa kia chắc bỏ nhau hay ghé vào chợ hoa. Mỗi đứa một điện thoại, mạnh ai nấy chụp, chụp đôi chụp đơn, chụp rồi đăng lên mạng. Tụi nó còn chưa kịp ngửi mùi hoa Tết, tụi nó nhìn nhau còn ít hơn nhìn điện thoại. Ba con Mận nghe đâu mấy cục sắt đó bèo bèo cũng mua được bảy, tám chậu mai nhỏ. Không biết khi mua nó người ta có trả giá sát vốn như lúc lựa mai của ông không.

Mấy năm nay thời tiết thất thường, trồng hoa Tết như đánh cược với ông Trời. Năm trước nữa, lạnh gì mà lạnh. 29 tháng chạp mà nụ mai chưa chịu nở. Đêm nằm trên nóc ghe, má con Mận khóc hết nước mắt. Lỗ trắng mấy tháng trời bỏ công chăm sóc, tiền phân, tiền chậu, tiền ghe, dầu xăng nhớt không biết lấy đâu bù. Năm rồi thì mai nở đúng Tết, nhưng một chung chuyển qua cây tắc, cây quất. Ghe tắc của ông Tư bán sạch, nhổ sào về nhà sớm nhứt chợ, từ đó ông cũng chết danh Tư Tắc. Nhưng trời xui đất khiến, sau đợt sốt vừa rồi rộ lên tin đồn quất với tắc chưng Tết phải phun nhiều thuốc trừ sâu, hóa chất độc hại nên trái chỉ để ngắm thôi chứ không nên ăn. Vậy là mộng tận dụng, tận tiện

của bà con tan theo mây khói. Năm nay, tắc, quất bị "lạnh lùng". Ông Tư rầu thúi ruột, đại hạ giá sớm, nhiều cây giá 2-3 triệu rạo 200-300 ngàn mà không ai mua.

Hơn 7 giờ, chợ hoa mới bắt đầu đông khách. Lấn ra giữa đường, mấy tấm bảng đại hạ giá được viết vội trên thùng giấy carton. Bán tháo bán đổ mấy tiếng rao rã rời vì chỉ mong kịp về nhà ăn Tết. Tất cả diễn ra theo đúng "chiến lược" mua hàng của các thượng đế. Cả tuần không bán được bằng một đêm nên cỡ nào nhà vườn, thương hồ cũng trụ lại bán cho hết. Ba má con Mận cứ thế mỗi năm về nhà càng trễ. Gần hai chục ghe xuồng trên bến sông này đều như vậy. Con cái họ dần quen cảnh nhà cửa vắng người lớn vào ngày cuối năm, còn họ cũng cập rập chuẩn bị mâm cúng Tất niên đơn giản, thấp nhang cho ông bà trên chính chiếc ghe gia đình mấy đời gắn nghiệp trồng hoa.

Trong dòng người đổ về bến, ba con Mận không chỉ chờ nhiều khách mua bông mà còn chờ ai đó thiệt lòng mê chung mai Tết. Ông thêm cảm giác hứng khởi khi có ai đó hỏi về dáng thế của cây mai, thế trực quân tử, hạc lập, tam cương, nhưng hề nói đường nào thì ba con Mận cũng phán một câu quen thuộc "nhất thân, nhì đế, tam tàn, tứ thế". Cái thế tuy bắt mắt nhưng là cái bên ngoài, là phong độ nhứt thời. Chọn mai cũng như chọn người phải nhìn vào thân, gốc mới nhận ra nội lực bên trong. Thân, gốc vững chắc, được uốn nắn kỳ công thì sức mới bền, mới cho ra cây mai đẹp.

Trong lúc ba con Mận đang thả hồn trên cung trăng thì ông Tư Tắc đã bỏ cuộc. Ông vừa nhổ sào, lần này cũng là về sớm nhứt chợ, chỉ khác là trên ghe vẫn còn đầy tắc, quất. Trên bến, ông còn bỏ lại vài chậu tắc già. Trái đã xuống màu vàng đậm. Dân chúng tụ lại, chỉ trở một hồi, khiêng luôn mấy chậu về nhà, đổ tón. "Chết cha. Đùng có ghe mai nào chơi vậy nha. Bỏ lại kiểu này, sao mình bán được?" - ba con Mận bắt đầu lo lắng.

Khúc sông vẫn ồn ào tấp nập, lạnh lạnh tiếng người mua kì kèo trả giá, tiếng mời chào quẹo lựa của dân buôn. Nhưng chợ thì từ khi nào đã không còn mùi Tết ■

.....

* *Mượn lời thơ Ông đồ của Vũ Đình Liên*

Cành mai nhà hàng xóm đã tàn gần hết bông, mấy cánh hoa rũ rượi rụng xuống tua tủa thay cho sự chồi lên của hạt nâu sù. Mai nhà tôi, vàng nguyên một cây, à, còn màu xanh của nụ mới lấp ló qua từng kẽ nắng xuân vàng non nớt nữa. Tết nhà tôi, năm nay đến muộn hơn với mọi nhà vì bố tía lá mai muộn quá. Ấy vậy mà tôi lại thấy vui ngập tràn, nhắc tới mừng Ba, người ta cứ nghĩ Tết sắp hết rồi, vậy mà mai nhà tôi còn vàng rực cây, chứng tỏ Tết chỉ mới chạm ngõ nhà tôi thôi.

Trong khi cả nhà đang ngồi xem lại Táo quân đã chiếu chiều hôm ba mươi thì mình mẹ cứ loay hoay với mớ bánh lá dưới bếp để cúng tiễn ông bà. Mình xin phụ thì mẹ không chịu, cứ sợ con được mấy ngày về nhà ăn Tết không có thời gian nghỉ với đi chơi, vậy là một mình mẹ "cân hết".

Mấy đứa bạn hồi học cấp ba tự dung ở đâu tràn vào nhà tôi như ong vỡ tổ, chúng nó đứa nào cũng xúng xính áo váy dép giầy ngồi chật kín một nhà. À, còn khoản xin lì xì nữa mới bá đạo, tới nhà phụ huynh nào cũng vậy, chúng nó xếp

thành một hàng dài từ trong phòng khách ra tới cổng, đứa nào cũng thủ sẵn câu chúc mà chúng nó đã thức cả đêm giao thừa để học thuộc lòng rồi chúc và chờ được nhận bao lì xì. Rõ khổ, lớn rồi mà vẫn như ngày xưa. Chỉ có điều, trong cái đám bạn tôi, năm nay tự dung có thêm kha khá những gương mặt mới toanh. Sau một hồi lẩn, lết ở nhà tôi chán, thằng lớp trưởng ngày xưa ngoác miệng lên:

- Dạ, con xin phép hai bác được rước Na Na đi chơi ạ, à nhầm, đi thăm thầy cô ạ.

Cả lớp nháo nhao lên:

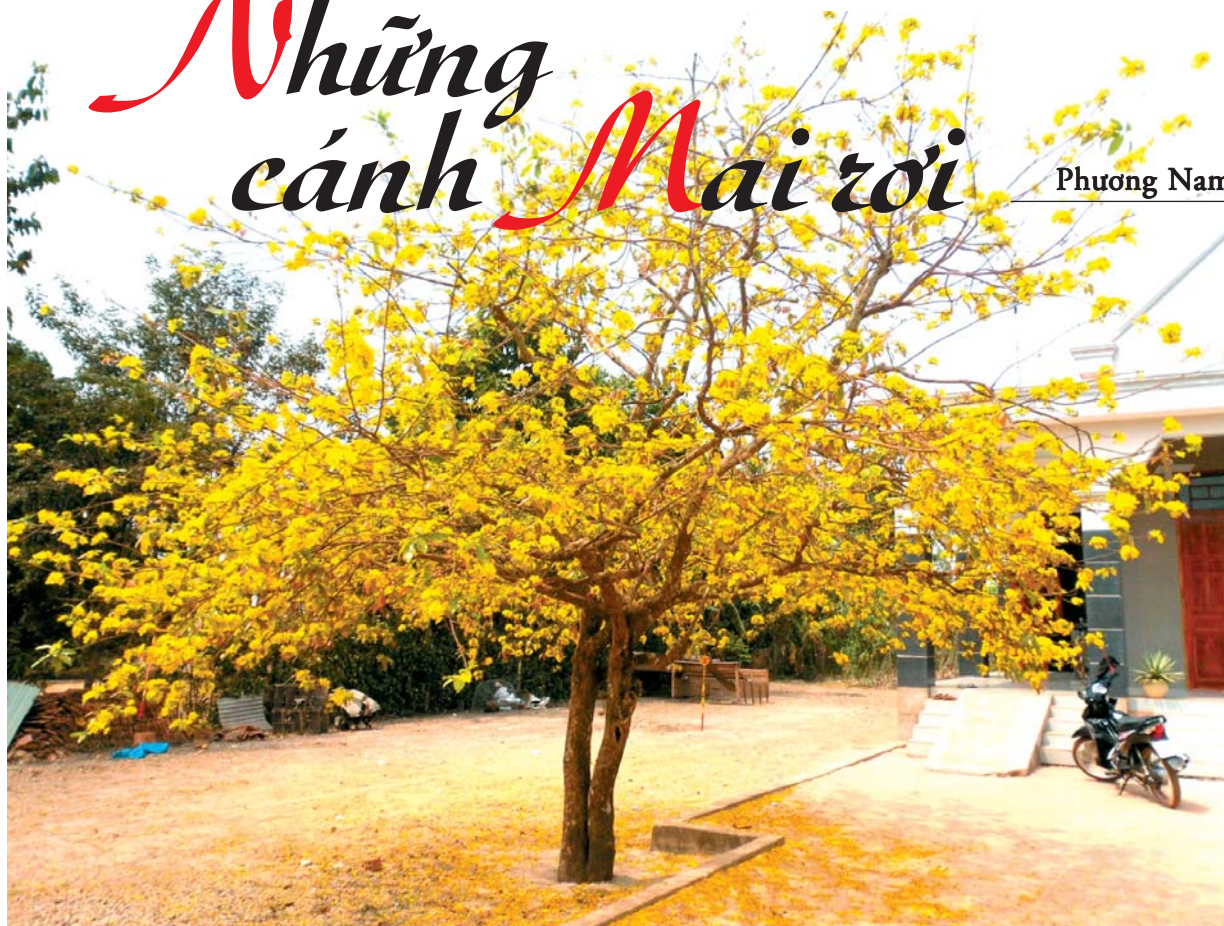
- Xin lỗi mày, con Na nó tuyên bố là Tết năm nay nó có bồ để ra mắt cả lớp rồi nhé, bớt thả thính "nói lại tình xưa" nha con.

Trời ơi, tôi chỉ muốn độn thổ khi nhớ tới lời thách thức đầy ngu ngốc của mình lần họp lớp gần đây nhất: "Tết này về họp lớp, đứa nào chưa có Gấu ra mắt thì đừng nhìn mặt tao và khỏi đi họp nha, tao tuyên bố rồi đó". Cạn lời.

Thế là cái đàn ong ruồi di chuyển tới nhà các thầy cô hồi cấp ba. Trên đường đi, tôi nói đủ thứ

Những cảnh Mai rới

Phương Nam

chuyện tào lao trên trời dưới đất, chuyện về những chuyến đi tình nguyện, về những mối quan hệ mới trên đại học cho lớp trưởng Phong nghe. Thật, chỉ những ngày này mới có cơ hội tâm sự với nhau nhiều, chứ trên đó, dường như đứa nào cũng sống cuộc sống riêng của mình, cả năm nói chuyện điện thoại, nhắn tin cho nhau chẳng được mấy lần. Ấy vậy mà cái cảm giác thân thuộc không hề bị nhạt đi, vẫn y nguyên như ngày nào trong một góc của tiệm thức và chờ chúng tôi gõ chạm. Phong chỉ im lặng ngồi nghe tôi nói, cuối cùng nó kết luận một câu:

- Tóm lại, đã có người có "điều kiện cần và đủ" để đi họp lớp chưa mà nói nhiều vậy?

- Ối dỗi ôi, nhìn tớ đi, thay đổi không, cậu đoán xem.

Nó im lặng một thoáng rồi cười ha hả:

- Xin phép được cười vào mặt cậu 5 giây nhé!

Thế là nếu hôm nay không Tết nhất thì tôi đã táng cậu ta vài phát cho tỉnh ra rồi. Ủ, đúng là tôi chưa có thật, và cái tuyên bố đó chỉ là sự lơ đại trong 5 giây dở hơi của cuộc đời thôi mà, ai dè chúng nó lấy đó làm châm ngôn để được đi họp lớp. Hèn chi, hôm nay xe đưa nào cũng đầy ứ hai người, đi xe thôi mà ôm nhau tình tứ, chỉ có tôi và cậu lớp trưởng là vẫn cũ và phải đeo nhau đi y như hội "người già neo đơn". Nghĩ tới đó, tôi chặc lưỡi "Ok, tôi ổn" và bỏ ngỏ cuộc nói chuyện với Phong.

Đến nhà cô chủ nhiệm lớp 11, trước cửa nhà cô, cảnh mai cũng đang rộ như nhà tôi. Cả bọn trở mắt ngạc nhiên: "Ồ, thế Tết nhà cô bây giờ cũng mới gõ cửa như nhà cái Na à?", nói rồi tụi nó cười như vỡ cả cái nắng xuân ngoài kia. Giọng tụi nó nhậy bà cổ, như kiểu đang mỉa mỉa tôi không bằng. "Chắc tại nó chờ mấy đứa về thăm cô nên nó mới nở" - cô nói vậy. Cả lớp, đứa nào cũng cảm động rung rúc nước mắt. Hồi đó, cô thương lớp lắm, nhà đứa nào hoàn cảnh ra sao là cô biết hết, rồi giúp đỡ từng đứa. Trong đầu óc tụi tôi, cô như một cô tiên hiền hậu lắm, vậy mà một năm mới về thăm cô được một lần, tự dưng thấy áy náy. Cái vòng xoáy của học hành, cơm áo cứ đẩy chúng tôi trôi hoài, trôi hoài mà không kịp nhìn lại những năm tháng đẹp đẽ ngày xưa. Bất giác, thầm cảm ơn những ngày Tết sum họp thế này, chứ không có nó không khéo chúng tôi bị những cơn lũ của thời gian cuốn trôi đi, rồi vô tình lãng quên những khung trời ký ức cũ, những mối quan hệ cũ lúc nào chẳng hay.

- Thôi thôi, mấy đứa nhỏ này, lớn rồi mà

mau nước mắt như con nít. Tết nhất phải cười lên chút, vào đây cô lì xì, rồi rán bánh chuối cho ăn nè.

Cô lại nói trúng mánh của tụi nó, vừa nghe tới lì xì, mặt đứa nào cũng hớn hờ trở lại. Tôi nói to:

- Cô ơi, đừng lì xì cho tụi nó nữa, năm nay đông người gấp đôi năm trước, tải không nổi đâu. Tụi nó mới vô cần quét phụ huynh em xong cô à.

- Ố, bậy, gấp đôi kiểu gì, không phải vẫn còn hai người chưa dẫn theo "điều kiện cần và đủ" để được đi họp lớp sao? - Tụi nó đồng thanh phán câu xanh rờn.

Bất giác, Phong cầm tay tôi kéo ra:

- À, vậy chú xin hỏi nếu hai người này là "điều kiện cần và đủ" của nhau, cô đỡ phải lì xì thêm nhiều người mới, có được không?

Cô vừa mang một xấp bao lì xì đỏ ra và thấy cảnh đó thì cười khi khi kêu:

- Riêng trường họp vậy thì sẽ được cô lì xì gấp đôi nhé!

Mặt mũi tôi nóng ran, chắc chắn là đã đỏ gay ra rồi. Tôi ngược nhìn Phong bằng ánh mắt bối rối và chỉ nói lí nhí được một câu mà có lẽ chỉ cậu ấy mới nghe được trong tiếng ồn ào hỗn tạp đủ âm thanh: "Hôm nay là Tết, không phải Cá tháng Tư!"

Đàn ong ruồi lớp tôi ăn dầm nằm dề nhà cô tới chiều tối, quét hết đồng bánh chuối cô làm rồi tới bánh chưng, bánh tét, mứt... mới chịu chia tay. Cứ tưởng tượng một năm có thêm vài ngày Tết mà phải nuôi một đàn heo con như vậy chắc cô nghèo sớm.

Tối đó, mai nhà tôi vẫn thi nhau nở, với tôi khi nào mai tàn hết cây mới hết Tết. Gió lạnh thốc vào, không khí rất dễ chịu, chắc tại trong lòng cũng đang phơi phơi, năm nay tôi 20 rồi. "Nếu cậu không phiền, tụi mình lại trở lại như ngày xưa nha. Tớ nguyện là 'điều kiện cần và đủ' cho cậu đi họp lớp suốt đời". Tôi bật cười vì tin nhắn ngộ quá, nhưng cũng phân vân, đắn đo không biết phải trả lời sao. Tôi chọn cách lặng im.

Vài ngày sau, những cánh mai cuối cùng cũng thi nhau rơi, à, Tết sắp hết rồi. Tôi nhắn tin trả lời Phong bằng... ba dấu chấm lửng. Từ ban công lộng gió nhìn xuống, tôi thấy cậu con trai bên tôi năm 17 tuổi đang đứng đấy nhìn mình với nụ cười quen thuộc tỏa nắng năm nào. Trên cành, mai còn sót lại một cánh cuối cùng... ■

Ngũ Thanh Tuyên

Chạm ngõ mùa xuân

Phương Nam

Tết này

Tết này mình về quê em nhé
Về miền Tây sông nước mặn mà
Về nghe ba hát điệu hò xuân sắc
Mẹ xay gạo đằm lá gói bánh quê.

Tết này dẫn "bạn" về ra mắt
Qua cây cầu khập khiễng ấp tình quê
Bên bên sông người người về sum họp
Cành mai vàng nõ nức trên tay.

Tết này mẹ bảo: Đã lớn khôn
Có "bạn rể" vừa ngoan vừa thơm thảo
Phụ mẹ gói bánh quê, phụ ba ngồi tiếp rượu
Anh thấy chưa, cả nhà thương
Em đã bảo rồi mà!

Tết này mình ra vườn hái trái
Sắp cho đầy mâm ngũ quả, anh ha
Rửa lư đồng, cắm bình bông các kiếu
Tôi ba mươi mình thức trọn nấu bánh chưng.

Tết này mình lên chùa hái lộc
Cầu cho tình gắn chặt bền lâu
Như con nước quê mình chảy hoài không tắt
Điệu hò nào ngân mãi khúc tình xuân.

Tết này mình về quê xem cưới
Áo cô dâu mướt cả một dòng sông
Đợi ngày này mười xuân về sau nữa
Em lên đồ mặc áo cưới cùng anh... ■

Nghe xôn xao màn sương sớm
Se se khung cửa bình yên
Mặt đánh má hồng làm duyên
Lung linh mắt biếc đợi chờ.

Sợi mưa vẫn vương e ấp
Mai vàng tươi thắm không gian
Nắng hiền cùng khe khẽ gọi
Lắng trong tiếng lòng trong veo.

Gió xuân hiu hiu nhẹ nhẹ
Thì thầm vuốt tóc nên thơ
Làn mây xuyên xao rạo rức
Gieo lộc xuân khắp đất trời!

Mơn mơn xanh tàu lá mới
Tung tăng bướm say ngõ ngang
Mặc nhiên mùa xuân chạm tới
Thân thương phút giây sum vầy.

Mùa về dáng mẹ gầy hao
Gom xuân đầy khu vườn nhỏ
Cha từ đồng về ngang ngõ
Đong đầy nỗi nhớ không tên.

Nghe đàn én chao lúu riu
Sức mùi mít Tết đoàn viên
Cúc, vạn thọ còn lưu duyên
Rộng lòng đón những yêu thương ■

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Phó Giám đốc Thường trực ĐHQG-HCM trao giải Nhất cho nhóm tác giả *Jamme*. Ảnh: Trang Minh

ĐỘT PHÁ *JAMME*, GIÀNH “CÚ ĐÚP” GIẢI THƯỞNG

Jamme - Ứng dụng thông báo tắc đường của nhóm sinh viên Trường ĐH Bách Khoa và Trường ĐH KHTN ĐHQG-HCM vừa giành giải Nhất tại cuộc thi Ý tưởng sáng tạo khởi nghiệp do Trung tâm Ươm tạo Doanh nghiệp Công nghệ Trường ĐH Bách Khoa tổ chức. Và ý tưởng đặc biệt này cũng vừa giành thêm một giải Nhất tại cuộc thi Ý tưởng sáng tạo trẻ ĐHQG-HCM (SISI) lần IV năm 2016.

**Nguyễn Hoàng -
Phương Trúc - Yến Nhi**

Phía sau “cú đúp” giải thưởng đó là câu chuyện về những người trẻ đầy say mê, nhiệt huyết, không bao giờ bỏ cuộc.

Ý tưởng từ những lần kẹt xe

Kẹt xe đã trở thành nỗi ám ảnh đối với người dân Sài Gòn. Hai chàng trai Nguyễn Đức Huy (Trường ĐH Bách Khoa) và Phạm Minh Sang (Trường ĐH KHTN) cũng là nạn nhân thường ngày của nạn ùn tắc giao thông. Và câu chuyện về *Jamme* được khơi nguồn từ đó.

“Giao thông ở đây luôn ùn tắc, gây ảnh hưởng rất lớn đến người dân, đặc biệt là những người có quý thời gian eo hẹp như doanh nhân, nhân viên cấp cứu, nhân viên chữa cháy... Bên cạnh đó, kẹt xe tắc đường khiến người ta lãng phí khoản thời gian quý báu mà lẽ ra có thể dành vào những việc có ích hơn” - Đức Huy chia sẻ.

Còn Minh Sang, sau nhiều lần “dính” kẹt xe đã rút ra được “kinh nghiệm xương máu” rằng: “Giá như mỗi lần đi làm, đi học về biết đường nào đang kẹt xe để không chạy vào đường đó mà tìm đường khác thì sẽ tiết kiệm được một khoản tiền bạc và thời gian rất đáng kể”. Nghĩ là làm, Sang cùng các thành viên - vốn là những người học khác trường nhưng có chung ý tưởng - bắt tay thực hiện điều mình ước muốn. Dự án *Jamme* ra đời với thông điệp như Minh Sang tâm sự: “Góp một phần nào đó vào việc giải quyết bài toán kẹt xe và tăng tính trải nghiệm cho người tham gia giao thông”.

Jamme là ứng dụng giúp người dùng cập nhật được tình hình giao thông hiện tại một cách trực quan và đơn giản. Chức năng đặc biệt của *Jamme* là kết nối người tham gia giao thông và người dân địa phương, cung cấp thông tin về các sự kiện trên tuyến đường đang và dự định đi, để từ đó tìm ra tuyến đường phù hợp cho mình, tránh được kẹt xe.

Trong khi nhiều thành phố đang đi tìm lời giải cho bài toán kẹt xe thì *Jamme* xuất hiện đầy

Minh Sang, Đức Huy (từ phải qua) tại cuộc thi Ý tưởng sáng tạo trẻ ĐHQG-HCM. Ảnh: BTC cung cấp.

hữu ích và triển vọng. Nhưng ít ai biết rằng, để có được thành quả đó, nhóm đã trải qua biết bao nhiêu lần.

Thiếu người, thiếu thời gian và... kẹt tiền

Khởi đầu vào tháng 4/2016, trải qua hơn 2 tháng để *Jamme* xuất hiện như một ứng dụng có giá trị, Minh Sang và Đức Huy cùng các thành viên khác đã trải qua nhiều khó khăn. Trong đó, đau đầu nhất vẫn là chuyện “3 thiếu”: Người, thời gian và tiền.

Sang tâm sự: “Với số thành viên chưa đến 10 người mà thực hiện một dự án khoa học là quá ít ỏi. Rồi trong quá trình làm việc do bất đồng quan điểm, do thiếu kiên nhẫn, một số thành viên không còn ‘mặn mà’ với *Jamme* nên ‘bỏ cuộc chơi’. Cuối cùng chỉ còn Huy và Sang trụ lại, và tuyển thêm hai thành viên khác”.

4 thành viên mỗi người học một trường nên thời gian học tập, làm việc rất khác nhau. Vì thế dẫn đến tiến độ thực hiện *Jamme* chậm hơn dự kiến rất nhiều. Nhưng khó khăn nhất vẫn là... thiếu tiền. Đức Huy chia sẻ: “Điều lo ngại nhất của sinh viên khi xây dựng một dự án khoa học chính là tiền. Ngay sau khi ý tưởng được hoàn thiện, nhóm phải đối diện với vấn đề chi phí để phát triển *Jamme* thành một ứng dụng thực sự đem lại lợi ích cho mọi người”.

Nhưng sau tất cả, điều giúp nhóm vượt qua những thử thách đó chính là lòng đam mê, nhiệt huyết muốn đi tới

cùng. Họ như những chiến binh luôn chiến đấu tới phút cuối, khi mà những người xung quanh đã bỏ cuộc.

Jamme là kỷ niệm đẹp

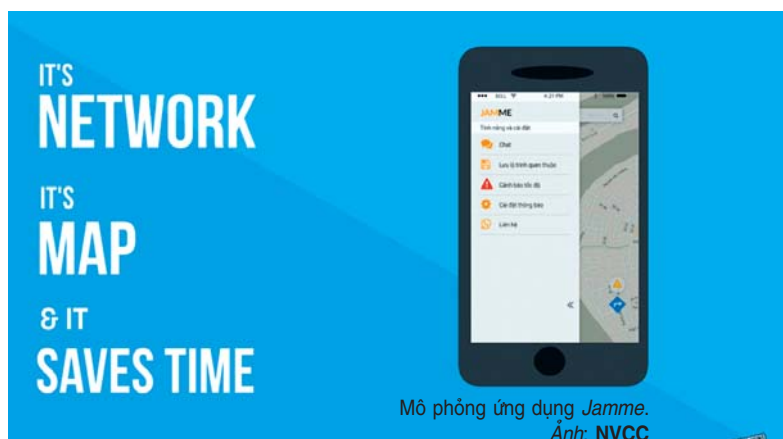
Jamme được ban giám khảo hai cuộc thi đánh giá xuất sắc, và “cú đúp” giải Nhất đã minh chứng điều đó. “Giải thưởng đối với nhóm là rất quan trọng, vì nó giúp quảng cáo sản phẩm, giúp nhóm có ‘earn media’, và kích lệ các thành viên. Về cơ hội, sau cuộc thi, nó mở ra cho nhóm các mối quan hệ với nhiều người hơn” - Minh Sang chia sẻ.

Jamme để lại trong nhóm nhiều kỷ niệm đẹp đáng nhớ. Đức Huy cho biết: “Ứng dụng *Jamme* không chỉ cung cấp tình hình giao thông mà còn lưu trữ những dấu ấn đặc biệt trong hành trình tạo ra nó. Hơn hết, *Jamme* là kết quả của sự gắn kết giữa các thành viên trong nhóm. Qua quá trình làm việc, các thành viên hiểu nhau hơn, làm việc với nhau hợp ý hơn, khăng khít hơn, đó là điều quý báu nhất”.

Cho đến nay, các thành viên còn ấp ủ một hướng phát triển mới và chắc chắn hơn cho *Jamme*. Để *Jamme* không trở thành một ứng dụng bết tắc sau khi đi vào hoạt động 2 đến 3 tháng, các thành viên đang nỗ lực cho giai đoạn chuyển từ ý tưởng sang thực tế.

Minh Sang cho biết: “Lý do tụi mình không thể tung ra bây giờ là vì nếu không có một mô hình kinh doanh ổn định thì ứng dụng không thể hoạt động được”.

Với thành công bước đầu về ý tưởng, *Jamme* hứa hẹn sẽ là ứng dụng thiết thực, giải quyết hiệu quả vấn nạn giao thông ở các thành phố lớn, là giải pháp an toàn, tiện lợi và hiệu quả cho người tham gia giao thông ■

MỘT PHẦN MƯỜI THANH XUÂN Ở ĐẤT NƯỚC VẠN ĐẢO

Sau khi hoàn thành chương trình đại học tại Trường ĐH KHXH&NV (ĐHQG-HCM), tôi quyết định cho mình một năm "gap year" như rất nhiều bạn bè khác trên thế giới nhưng còn mới lạ ở Việt Nam. Chương trình tôi chọn là học bổng Darmasiswa của Chính phủ Indonesia, nơi tổ chức một năm học tập, sinh hoạt và trải nghiệm miễn phí tại "đất nước vạn đảo". Sau nửa chặng đường đến với Darmasiswa, tôi đã không hối hận về lựa chọn của mình.

Minh Sao

Du học sinh quốc tế được trải nghiệm văn hóa ở Indonesia. Ảnh: Minh Sao

23 tuổi, trong khi bạn bè đã đi làm và có cuộc sống ổn định, tôi lựa chọn cho mình một năm học ngành ngôn ngữ ở một đất nước không nằm trong danh sách nổi bật để đi du học như Indonesia.

Khó khăn có một, niềm vui tới mười

Quyết định đó không được ai trong gia đình ủng hộ, vì trên mọi tiêu chí của số đông, một năm đó là uổng phí, không mang lại cho tôi lợi ích gì về tài chính, kinh nghiệm công việc. Cha mẹ luôn mong muốn tôi sớm ổn định, người thân lo lắng cho sự an toàn của tôi khi trên mặt báo những tin tức về Indonesia thường là thảm họa sóng thần, động đất, tệ nạn và... điểm tập kết mới của IS. Nhưng với khao khát bước ra khỏi biên giới Việt Nam, được giao lưu và mở rộng tầm nhìn bằng chính những điều mắt thấy tai nghe, tôi bỏ qua tất cả. Tôi quyết định gửi email xác nhận tham gia khóa học sau khi được thông báo trúng tuyển.

Đến Indonesia, khó khăn lớn nhất với tôi có lẽ là ngôn ngữ và tôn giáo. 80% dân số Indonesia theo đạo Hồi, vì vậy mọi nguyên tắc ứng xử và cả hệ thống luật pháp đều chịu ảnh hưởng những chuẩn mực của Hồi giáo: không ăn thịt heo, ngày cầu nguyện bốn lần, không sử dụng tay trái,

ăn bốc... Một đĩa thuận tay trái, mê các món ăn có thịt heo và trí nhớ cá vàng như tôi lại phải làm quen với hệ thống giao thông đi bên trái thì cuộc sống mới ở đây thật sự không hề dễ dàng.

Indonesia có tới hơn 300 tộc người với chừng đó ngôn ngữ địa phương, nên tôi rất bối rối khi ra chợ. Các bà các dì lúc nói tiếng Jawa, lúc nói tiếng phổ thông, trong khi trên lớp tôi chỉ mới bắt đầu làm quen với ngôn ngữ Indonesia. Nhầm "kelapa" là "trái dừa" thành "kepala" là "cái đầu" là bình thường, các bà cười phá "ở đây không ai bán đầu mình hết con ơi".

Khẩu vị của người Indonesia cũng rất khác, họ thích ăn đồ chiên, cay và ít rau xanh. Ở Việt Nam tôi tự tin là đĩa ăn cay tốt, một lần đi ăn mì xào ở đây, sau khi hỏi người bán loại nào cay cay một chút, họ giới thiệu mì cấp độ 1, tôi an tâm gọi một phần nhưng không thể ăn hết nửa đĩa vì quá cay, sau đó mới phát hiện mì cấp độ 1 có tới 12 trái ớt. Khi nghĩ về đất nước có đồ ăn cay nổi tiếng, đừng nghĩ về Thái Lan nữa, "trình độ" ăn cay của người Indonesia cao hơn nhiều, cô bạn người Thái cũng phải gật gù với tôi như vậy.

Nhưng may mắn, tôi nhận được rất nhiều sự giúp đỡ từ những con người Indonesia hiền hòa. Truyền thông thường đưa tin về Indonesia với những cái từ dễ khiến người đọc giật mình như bạo động, biểu tình, IS... nhưng thật sự, họ rất

lành tính và thật thà kể cả khi... biểu tình. Để phản đối điều gì đó, họ tổ chức biểu tình nhưng với thái độ rất hòa nhã. Biểu tình đối với họ là cùng nhau tụ tập lại để nói lên ý kiến của mình, không gây gổ, không căng thẳng, xong rồi ai về nhà nấy.

Dùng tính từ để nói về người Indonesia, chắc chắn tôi sẽ dùng "tốt bụng" và "chậm". Nhờ họ mà tôi đã thay đổi rất nhiều định kiến về Hồi giáo và đất nước Indonesia. Họ chân thật như đếm. Khi thấy người khác cần giúp đỡ, họ sẽ giúp hết mình mà không tính toán, đặc biệt đối với người nước ngoài. Từ lúc bập bẹ nói được tiếng Indonesia, sau cuộc hội thoại "Bạn đến từ đâu? Học tiếng Indonesia được bao lâu rồi? Hai tháng thôi mà nói được rồi à?" không ít lần tôi được giảm giá thậm chí... miễn phí đi xe ôm. Xe đạp, xe máy ở đây có thể để ở khu vực đỗ xe công cộng mà không cần khóa. Vài lần tôi để xe qua đêm ở trường mà không có vé, không có khóa, không có người trông coi... và ngày hôm sau chở phào vì xe vẫn còn nguyên vẹn.

Người Indonesia kiên nhẫn một cách kỳ lạ, đoạn đường bị kẹt xe dài mấy cũng rất ít nghe thấy tiếng còi inh ỏi thúc giục, họ luôn xếp hàng một cách trật tự và chậm rãi để chờ tới lượt mình ở bất cứ đâu. Tôi từng có trải nghiệm chờ đợi nhớ đời

Chúng tôi được học lớp kim khí của Indonesia.

Ảnh:

Minh Sao

Học bổng Darmasiswa

Darmasiswa là học bổng của Chính phủ Indonesia nhằm tạo điều kiện cho người nước ngoài có cơ hội tìm hiểu và trải nghiệm văn hóa của Indonesia. Niềm tự hào, tình yêu đất nước và nền văn hóa độc đáo của Indonesia là một trong những động lực chính yếu cho sự đầu tư này.

Học viên được cung cấp sinh hoạt phí 2.450.000 Rp/tháng (khoảng 4.200.000 đồng). Chương trình được tổ chức song song giữa học thuật và trải nghiệm văn hóa, nghệ thuật và tham quan danh lam thắng cảnh nổi tiếng của địa phương.

Khi học viên có bất cứ vấn đề gì về sức khỏe, hành chính... đều được nhà trường hoặc ban tổ chức của Darmasiswa lắng nghe và giải quyết hợp lý.

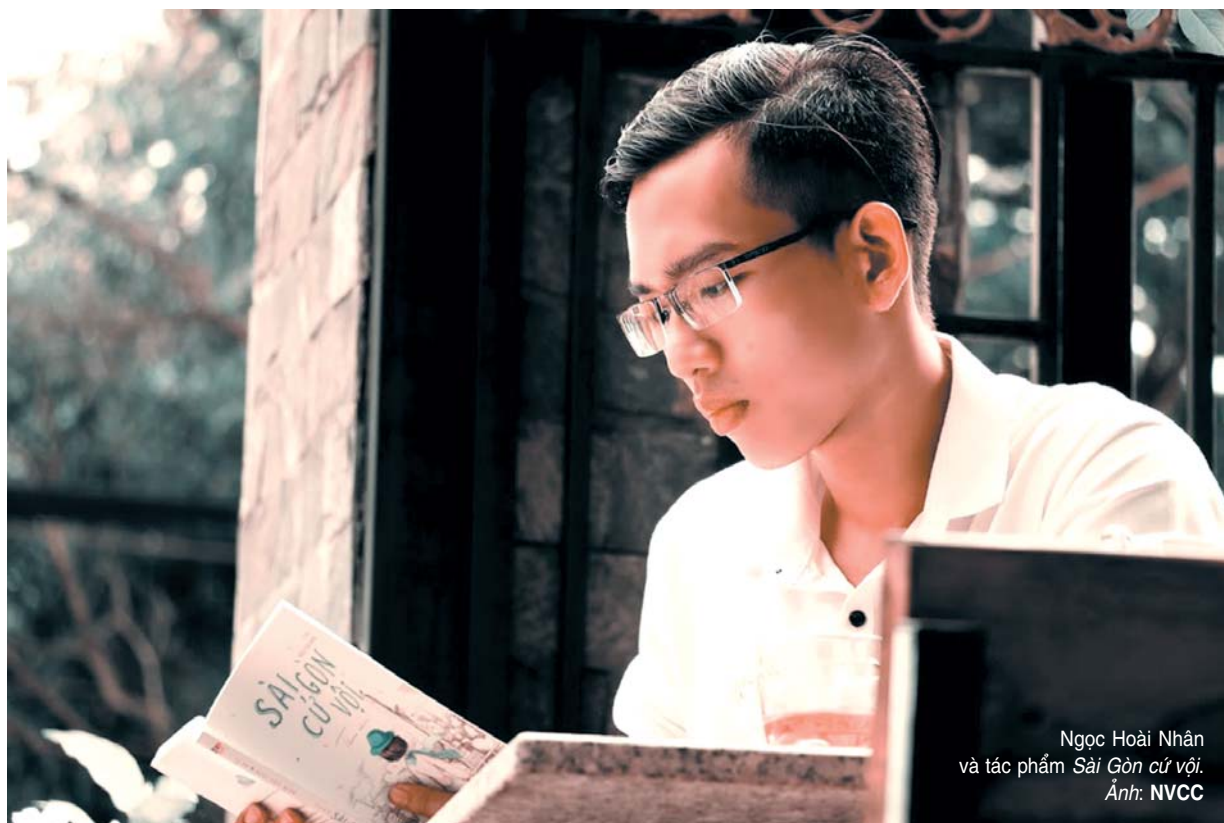
suốt 8 tiếng ở văn phòng xuất nhập cảnh, khi tôi và các bạn sinh viên nước ngoài sắp hết kiên nhẫn và thật sự bức mình thì những người xung quanh vẫn thong thả đọc báo, nói chuyện hay... ngủ. Thấy vậy chúng tôi cũng không thể nào thể hiện thái độ vì có lẽ sẽ rất bất lịch sự chẳng? Sinh viên nước ngoài chúng tôi hay nói đùa với nhau rằng khi sống ở đây chúng tôi luyện tập được khả năng chờ đợi đáng kinh ngạc.

Bước ra ngoài cùng văn hóa Việt Nam

Tôi quan niệm "Quốc tịch là điều đầu tiên định vị bản thân mỗi con người quan trọng hơn bất cứ thứ gì khác, kể cả tôn giáo". Dù là tôn giáo nào, tôn giáo nào khi ra nước ngoài, câu đầu tiên mình luôn được hỏi là "Bạn đến từ đâu?" Vì thế trong mọi hoạt động học tập, thuyết trình, giao lưu văn hóa, tôi và các bạn Việt Nam đều cố gắng giới thiệu cảnh đẹp, ẩm thực và văn hóa của Việt Nam tới giáo viên, bạn bè quốc tế. Mỗi khi có ai đó vui vẻ kể rằng mình từng tới thăm và rất thích ẩm thực Việt Nam, chúng tôi thật sự hạnh phúc và sẵn sàng mời họ tới tham dự một bữa ăn Việt Nam ẩm cúng do chính mình nấu. Mỗi khi có lời mời tới các buổi thuyết trình về văn hóa hoặc học tiếng Việt miễn phí, chúng tôi luôn tham gia với 200% năng lượng của mình.

Chúng tôi thường tự nhắc nhở nhau điều chỉnh hành vi của mình sao cho phù hợp với môi trường chung quanh. Bất cứ điều gì chúng tôi làm đều phải góp phần định nghĩa cho tính từ "Việt Nam". Vì vậy, tôi ngày càng nhận ra mình đã cố gắng nhiều trong học tập, tích cực thay đổi và hoàn thiện bản thân. Được giao lưu, học hỏi từ những người bạn trên khắp thế giới khiến tôi nhận ra đất nước mình nhỏ bé quá, nhưng lại rất kiên cường, rất tuyệt vời để chúng tôi trở về ■

NGỌC HOÀI NHÂN: “Viết đã trở thành một phần con người mình”

Ngọc Hoài Nhân
và tác phẩm *Sài Gòn cứ vội*.
Ảnh: NVCC

Ngọc Hoài Nhân, sinh viên năm III, Khoa Văn học và Ngôn ngữ Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM là tác giả hai cuốn sách *Sài Gòn cứ vội* (sáng tác cùng Tử An, NXB Dân Trí, 2015), *Gói nỗi buồn lại và ném đi thật xa* (NXB Văn Học, 2016).

Bích Tuyên

Từ những bài viết đầu tay “cho vui” đến hai tác phẩm xuất bản được bạn đọc đón nhận, giờ đây Hoài Nhân đã trở thành một cây bút trẻ đầy triển vọng.

Những bản thảo viết “cho vui”

Hoài Nhân “bén duyên” công việc sáng tác từ khi còn là cậu học trò lớp 9, với tác phẩm đầu tay mang tên *Chút nắng đầu đông*. Đó là câu chuyện tình học trò vô cùng trong sáng và để

thương, nhân vật chính là tên ghép của 4 cô bạn thân. “Hồi ấy, mình rất yêu thích môn văn và luôn được điểm cao môn này, mà cái gì mình thích thì bao giờ cũng trở nên dễ dàng nên mình viết được khá nhiều” - Nhân tâm sự.

Sau *Chút nắng đầu đông*, Nhân tiếp tục sáng tác hai truyện ngắn và một tập thơ. Nhân nghĩ đơn giản chỉ viết cho thỏa niềm đam mê. Giờ đọc lại thì “ôi thôi, không thể nhin được cười” nhưng đó là những viên gạch đầu tiên giúp

Nhân tự tin trên con đường viết lách.

Ngày lên Sài Gòn, Nhân ấp ủ ước vọng cho ra đời một cuốn sách do mình đứng tên nhưng không biết đường đi nước bước thế nào. Nhân chia sẻ: “Lúc đó, mình chỉ nghĩ viết ‘để dành’ và cố gắng liên hệ từng nhà xuất bản rồi mới tính tiếp được. Vừa viết vừa hy vọng”.

Tình cờ, Nhân gặp lại cô bạn Tử An học chung trường cấp III năm nào. Khi ấy, Tử An đã ra mắt quyển tản văn *Những khoảng trống không nhau* thuộc dự án sách của Mlog. Trong lần gặp gỡ này, Tử An gợi ý Nhân viết *Sài Gòn cũ vội*. Nhân cho biết: “Tử An đã có ít nhiều kinh nghiệm nên việc hoàn thành bản thảo cũng như tìm nguồn xuất bản, phát hành cũng dễ dàng hơn”.

Tuy vậy, quá trình làm nên *Sài Gòn cũ vội* cũng gặp khá nhiều khó khăn, mà như chia sẻ của Nhân chủ yếu là ở chỗ “bất đồng quan điểm”, có lúc tưởng chừng phải dừng dự án. Rồi cả hai cùng ngồi lại, chia sẻ với nhau, tìm ra những điểm chung và cho ra đời cuốn sách mà Nhân ao ước bấy lâu nay.

“Ngày cầm trên tay cuốn sách do mình viết, lại có thêm một buổi ký tặng sách ở Hội sách TP.HCM lần IX, cả hai đứa ôm nhau muốn khóc. Mấy hôm sau vẫn cảm thấy lâng lâng trong lòng, ăn ngủ không được luôn, bởi đó là thành quả mà mình hằng mong chờ” - Nhân bồi hồi nhớ lại.

Và thêm một món quà đặc biệt khác với Nhân, sau một tháng ra mắt, *Sài Gòn cũ vội* đứng vào top 20 truyện ngắn, tản văn; top 100 cuốn sách bán chạy nhất tháng trên tiki.vn.

Khởi đầu thành công, mọi chuyện trở nên dễ dàng hơn với Nhân khi bắt tay viết cuốn sách thứ hai. Ngày 5/10/2016, *Gói nỗi buồn lại và ném đi*

thật xa được xuất bản. Đây là tác phẩm có sự kết hợp giữa ba thể loại thơ, tản văn, truyện ngắn, tuy là những mẫu chuyện riêng biệt nhưng được nối kết bằng một mạch cảm xúc và ý tứ tinh tế.

Nhân không ngại ngần chia sẻ những khó khăn đối với một người trẻ đi theo con đường viết lách: “Ở tuổi mười tám đôi mươi, dĩ nhiên ngòi bút còn rất cảm tính, thiếu vốn sống, từ đó dẫn đến những tác phẩm không có chiều sâu lý tính. Ngoài ra, kinh nghiệm, tài chính và tầm quan hệ để thực hiện tác phẩm cũng là áp lực không nhỏ đối với mình”.

Nhưng với hai cuốn sách thuộc hàng “ăn khách”, Nhân đã có tiền đề thuận lợi để tiếp tục “nghệ thuật viết” và sẽ theo đuổi nó đến cùng!

Đừng bao giờ cầu thả với con chữ

Khi hỏi về dự định có muốn tiến xa hơn trong sự nghiệp sáng tác hay không, Ngọc Hoài Nhân khẳng định: “Dĩ nhiên rồi! Viết đã trở thành một phần con người của mình, buộc mình phải tự nguyện nghiêm túc với nó”.

Hiện tại, chàng sinh viên năm III này đang khởi động một dự án phim - sách. Dự án tập hợp những câu chuyện Nhân rất tâm đắc, đánh dấu sự trưởng thành của Nhân với một thể loại mới, khác với hai tác phẩm trước. Và đặc biệt là sẽ có những phim ngắn chuyển thể từ sách được chiếu online, do chính Nhân viết kịch bản. Song song đó, Nhân và Tử An đang chuẩn bị tái bản *Sài Gòn cũ vội*, có chỉnh sửa bổ sung về nội dung, cùng một diện mạo hoàn toàn mới.

Nhân cho biết đang viết báo, cộng tác ở mảng ý tưởng, chuyên mục radio cho một website phục vụ cộng đồng cưới, để thử bút lực của mình ở những mảng khác, không chỉ là văn học. Với nhiều bạn bè, Nhân còn là một cán bộ Đoàn gương mẫu, năng nổ, tích cực.

Việc dung hòa giữa học tập với công tác Đoàn, phong trào thanh niên, cùng công việc của một ‘freelancer’ thực sự khiến Nhân gặp nhiều khó khăn. Chính vì thế, đôi khi Hoài Nhân thấy mình căng thẳng và không thể làm tốt tất cả. Tuy nhiên, theo Nhân, “đó lại là một trải nghiệm hữu ích để sau này chúng ta bước vào đời vững vàng hơn. Và lại bây giờ mà để mình rảnh rỗi nhiều quá thì thật tệ đấy! Súc trẻ mà!”.

Nhân cố gắng làm tốt mọi chuyện và luôn nhắc nhở mình “đừng bao giờ quên sứ mệnh người cầm bút, đừng bao giờ cầu thả với những con chữ” ■

Hai tác phẩm của Hoài Nhân. Ảnh: NVCC

Có hẹn cùng Vĩnh Hy

Chúng tôi đến Vĩnh Hy (Ninh Thuận) vào một ngày cuối năm 2016. Đây là mùa Thấp sáng vùng cao thứ 3 (TSVC) do nhóm sinh viên Khoa Báo chí và Truyền thông (Trường ĐH KHXH&NV) cùng một số sinh viên trường khác thực hiện.

Trần Thành Nhân

Vĩnh Hy vừa trải qua trận lụt lịch sử, cây cầu bắc qua con sông vào vịnh bị chia cắt khiến công việc vận chuyển tập kết hàng hóa của chúng tôi trở nên khó khăn hơn.

Những ngày gây quỹ

Trở về sau chuyến đi tiền trạm, chúng tôi đặt ra con số 50 triệu đồng cho chương trình TSVC 3. Số tiền đó, đối với sinh viên chúng tôi là cả một năm làm thêm còn chưa đủ. Nhưng không sao, từ những "di sản kinh nghiệm" của các thế

hệ sinh viên trước để lại, chúng tôi tự tin mình có thể gây quỹ thành công.

Đầu tiên chúng tôi đi bán hàng ở khắp trung tâm TP.HCM. Bán từ bắp rang, khăn rằn, vòng tay đến thiệp Giáng sinh tự làm, áo đỏ sao vàng... cho du khách. Chúng tôi được người mua ủng hộ nhiệt tình và được "bỏ" thêm tiền. Nhớ nhất là mấy anh chị du khách Hàn Quốc đã cho chúng tôi mấy trăm won. Từ việc bán hàng, chúng tôi "bỏ túi" thêm dăm ba câu Anh văn, biết thêm được nhiều người tốt, sẵn lòng mua giúp chúng tôi tất cả. Chúng tôi nghiệm ra một điều: cứ tự tin, thật lòng thì sẽ nhận lại được những chia sẻ chân thành thôi.

Một việc đáng nhớ khác là tổ chức đêm nhạc gây quỹ. Nhờ sự giúp đỡ của CLB MIR Trường ĐH KHXH&NV, CLB Sóng đa tần Trường ĐH Ngoại Thương, CLB Ghita Trường ĐH Kinh tế TP.HCM, những người trẻ chúng tôi đã cùng đàn, cùng hát với nhau. Cũng trong đêm nhạc đó, chúng tôi bán đấu giá những món quà nhỏ bé đem từ Vĩnh Hy sau chuyến đi tiền trạm, là những chiếc chuông gió làm từ vỏ ốc, từ túi tái

chế... Các món đồ bán ra càng nhiều càng rút ngắn quãng đường đến với Vĩnh Hy hơn.

Chúng tôi còn có dự án chụp ảnh cho các bạn trẻ, gõ cửa từng công ty để xin tiền tài trợ, sách vở, áo quần. Chúng tôi mệt mỏi ngoài đường chờ từng thùng vở, thương thảo với từng công ty bán hàng với giá thấp nhất để mua được đồ tốt nhất dành cho các em. Và, chúng tôi đạt tới mốc 60 triệu đồng, hơn cả mong ước.

Thanh xuân ở đó

Đúng Giáng sinh, chúng tôi đến Vĩnh Hy với hai tấn hàng hóa, thực phẩm và đem theo nhiều câu chuyện từ thành phố. Buổi sáng trong lành sau đó, Vĩnh Hy chào đón chúng tôi bằng những tia nắng nhẹ. Thầy hiệu trưởng bảo chúng tôi: "Vĩnh Hy vừa qua những trận mưa lũ chưa từng có". Dọc đường đi, những vườn nho héo hắt, đám hành, tỏi đặc sản Phan Rang cũng lụi tàn. Nước vừa rút và chúng tôi vừa đến.

Chúng tôi tập huấn cho các em kỹ năng băng bó vết thương, cách đánh răng và giữ vệ sinh cá nhân. Phần lớn những em ở đây đều còi cọc và chậm lớn so với những đứa trẻ ở thành phố. Có những đứa tóc dài quá vai, móng tay đen nhem. Chúng tôi cắt tóc cho các em gọn gàng, hướng dẫn các em bấm móng tay cho sạch sẽ. Buổi sáng trôi qua chóng vánh với 270 phần ăn được chúng tôi

tử miễn đem từ thành phố và nấu nướng tại trường.

Buổi chiều, khoảng thời gian đẹp nhất của mùa TSVC 2016, chúng tôi bày các trò chơi vận động và "khéo tay hay làm" cho các em. Từ tô tượng, vẽ tranh, chơi zizac... đông nhất vẫn là gian hàng chụp ảnh, những tấm ảnh tinh khôi được in tại chỗ hồn nhiên biết mấy. Chúng tôi kết thúc sớm buổi chiều bằng món ăn "truyền thống" qua các mùa TSVC là gà chiên. Các em có hai tiếng để về nhà tắm rửa và sẽ cùng tham gia buổi tối văn nghệ.

Buổi tối, mỗi em học sinh được tặng một chiếc cặp và 10 quyển vở. Chúng tôi tặng 50 phần quà cho các gia đình khó khăn. Tôi khá bất ngờ khi thấy tên các hộ gia đình lạ quá, "xấu" quá. Nhưng cảm động nhất là những người già lên nhận quà. Các cụ đều yếu đuối, mỏng manh, chúng tôi phải phụ xách giúp đồ xuống khỏi sân khấu.

Những tiết mục văn nghệ đơn sơ của thầy cô, của chúng tôi như làm khuấy động cả một trời yên ả của vịnh nhỏ. Kết thúc chương trình, chúng tôi ôm nhau khóc. Khóc vì tất cả áp lực đã qua. Khóc vì mùa TSVC thành công như mong đợi.

Hai ngày trôi qua như một giấc mơ. Chúng tôi trải nghiệm mọi cung bậc cảm xúc. Từ vất vả chờ hai tấn đồ, lạc giọng vì la hét trong các trò chơi đến chiêm gà tay run, chân đứng không vững. Nghĩ lại, thanh xuân của chúng tôi còn dài để có thể làm được việc hữu ích bé nhỏ cho những học sinh nghèo xa xôi. Ngẫm tới lời mấy thầy cô ngoài đó "giới trẻ đạo này khác quá" khiến tôi an tâm. Nếu không làm TSVC, giờ này có lẽ chúng tôi áo quần sạch đẹp đi chơi cuối năm ở Sài Gòn, được ngủ nướng những ngày cuối tuần yên ả. Nhưng chúng tôi đã sống khác. Bởi, có hẹn với Vĩnh Hy và đã đến như lời hẹn đó. Hẹn nhau ở những ngày còn rất trẻ ■

Các em học sinh Trường tiểu học Vĩnh Hy sôi nổi tham gia trò chơi.
Ảnh: Hoàng Tú

Bữa ăn hồn nhiên của các em nhỏ. Ảnh: Hoàng Tú

Các em được phục vụ ăn trưa tại chỗ để có sức chơi.
Ảnh: Hoàng Tú

Nhà công vụ về đêm. Ảnh: Đào Thanh Mai

NHÀ CÔNG VỤ ĐHQG-HCM: NƠI AN CƯ CỦA TRÍ THỨC TRẺ

Nằm đối diện, hơi chệch bên phải Nhà khách ĐHQG-HCM, nhìn thẳng ra hồ đá, Nhà Công vụ ĐHQG-HCM là một công trình nổi bật trên tuyến đường Số 7, hướng từ ngã tư Trung tâm Giáo dục Quốc phòng & An ninh Sinh viên về Ký túc xá Khu B. Đây là nơi an cư cho tất cả cán bộ, viên chức trẻ đang công tác tại cơ quan ĐHQG-HCM, các trường thành viên và trung tâm trực thuộc.

Nguyễn Nhựt Thông

Không gian thoáng đãng

Năm năm công tác tại cơ quan ĐHQG-HCM, tôi đã chuyển chỗ ở ba lần giữa ba quận khác nhau của thành phố. Tháng 8 năm ngoái, tôi chuyển đến Nhà Công vụ dành cho cán bộ, viên chức ĐHQG-HCM (Nhà Công vụ).

Tòa nhà cao 12 tầng. Tầng 1 là không gian sinh hoạt chung và các dịch vụ tiện ích. Từ tầng 2 đến tầng 12 là hệ thống phòng ở. Đứng ở sân thượng có thể nhìn toàn cảnh hồ đá xanh biếc và hầu hết công trình trong Khu Đô thị, xa xa là núi Châu Thới với ngôi chùa cùng tên, thuộc địa phận tỉnh Bình Dương.

Có vài loại phòng ở, chia theo diện tích, nhưng đại loại có thể chia thành phòng nhỏ gồm một phòng ngủ, và phòng lớn dành cho các hộ

gia đình với hai phòng ngủ. Về nội thất bổ sung thì phòng khách bố trí kệ bếp, bồn nước rửa chén. Phòng ngủ có tủ âm tường, rèm cửa. Còn phòng vệ sinh có thêm máy nước nóng. Với một người gần 10 năm chuyên ở trọ từ thời sinh viên cho tới khi đi làm như tôi, cơ sở vật chất như trên đã là quá ổn so với các nhà trọ bên ngoài.

Tiện ích dần hoàn thiện

Khi tôi vào ở chừng hơn một tháng, Ban Quản lý tòa nhà cho lắp đặt hệ thống máy tập thể dục khu vực dưới sân. Hệ thống máy tập do Công Đoàn ĐHQG-HCM tặng, đáp ứng vừa đủ nhu cầu tập thể dục của cán bộ, viên chức, và cả sinh viên, người dân quanh khu vực này với những máy đi bộ, xà đơn, xà đơn, xe đạp, xoay hông. Cùng với đường chạy bộ hình elip quanh Nhà khách và sân tập tennis ngay bên cạnh, những máy tập màu cam này thực sự tạo nên điểm nhấn cho không gian sống của tòa nhà: khỏe khoắn, lành mạnh, hiện đại.

Do nằm ở vị trí khá tách biệt, cán bộ, viên chức phải di chuyển một quãng khá xa để mua các nhu yếu phẩm. Trước đây tôi thường đi siêu thị vào cuối tuần để mua thực phẩm và đồ dùng sinh hoạt. Thế nhưng đôi khi cũng có lúc quên mua thứ này thứ kia hay đang lúc nấu ăn lại hết gia vị... những lúc đó, tôi ao ước giá như có một cửa hàng tiện ích tại chỗ. Và, một cửa hàng như thế đã mọc lên ở sảnh tầng 1, vào đầu năm 2016, bán gần như đầy đủ các nhu yếu phẩm, đủ đáp

ứng nhu cầu từ những người độc thân đến các hộ gia đình. Khai trương

gần như cùng lúc và nằm đối diện cửa hàng là quán cà phê khá sạch đẹp, lịch sự. Từ nay, tôi không còn lo chuyện phải đi quá xa để kiếm một quán cà phê trò chuyện khi có khách đến thăm.

Cộng đồng mới đang hình thành

Nếu ghé qua Nhà Công vụ vào một buổi chiều đẹp trời, bạn sẽ thấy những em bé đang vui đùa trên khoảng sân rộng, một số em khác nhỏ hơn được mẹ hoặc bà đẩy xe nôi, trong số đó có những em được sinh ra ngay tại ngôi nhà này. Thanh niên hít xà đơn, trượt patin, bác gái nhà hàng xóm đi bộ, xa xa, trên bãi cỏ xanh, vài người mẫu chuyên nghiệp hoặc nghiệp dư chụp ảnh... Khung cảnh thanh bình này thật sự giúp cán bộ, viên chức cảm thấy thoải mái, cân bằng lại sức khỏe sau một ngày căng thẳng với công việc.

Điều đáng nhớ nhất về Nhà Công vụ, với tôi, chính là Gala tất niên Nhà Công vụ. Chiều đó, chúng tôi, các cán bộ, viên chức từ tầng 2 đến tầng 11, vốn trước nay chỉ gặp nhau ở thang máy và nhà xe, được gặp gỡ, trò chuyện với nhau, khởi đầu cho các mối quan hệ công việc và tình hàng xóm tốt đẹp. Đó là điểm nhấn, cho thấy những cán bộ, viên chức ngành giáo dục sống gần nhau thì có gì khác so với những chung cư khác.

Mặc dù vẫn còn vài "hạng mục" cần được tiếp tục cải thiện như nghẽn cống thoát, tường thấm nước, chưa có bảng nội quy tòa nhà... nhưng Nhà Công vụ ĐHQG-HCM thực sự là một nơi an cư của những trí thức trẻ ĐHQG-HCM, thể hiện nỗ lực của ĐHQG-HCM trong việc hỗ trợ cán bộ, viên chức trẻ yên tâm công tác ■

Một góc sân Nhà Công vụ ĐHQG-HCM với hệ thống máy tập thể dục ngoài trời.
Ảnh: NNT

ĐỐI TƯỢNG, THỦ TỤC Ở NHÀ CÔNG VỤ

Nhà Công vụ ĐHQG-HCM gồm 12 tầng, có khả năng cung cấp chỗ ở cho 139 gia đình. Tòa nhà được dành cho tất cả cán bộ, giảng viên, nhân viên trẻ từ 35 tuổi trở xuống (CB, GV, NV) ký hợp đồng lao động tại ĐHQG-HCM, có thâm niên công tác từ 1 năm trở lên, hiện chưa sở hữu nhà riêng.

Nếu nhu cầu ở của CB, GV, NV vượt quá điều kiện đáp ứng của nhà công vụ thì các trường hợp có thời gian công tác lâu năm tại ĐHQG-HCM và gia đình có cả hai vợ chồng cùng công tác tại ĐHQG-HCM sẽ được ưu tiên vào ở.

Thủ tục vào ở Nhà Công vụ gồm: Đơn xin vào ở Nhà Công vụ, trong đó ghi rõ số lượng người ở cùng, cam kết thực hiện mọi quy định khi ở Nhà Công vụ; Lý lịch của cá nhân/ những người thân có xác nhận của Công đoàn đơn vị công tác.

Nhà Công vụ xét thời gian ở tối đa 3 năm. Sau thời gian này nếu quý Nhà Công vụ vẫn còn và CB, GV, NV vẫn có nhu cầu thì tiếp tục được xét ở theo từng năm.

Nhã Uyên

TRONG MẮT GIỚI TRẺ:

TOP 10 SỰ KIỆN NỔI BẬT NĂM 2016

Facebook vừa cung cấp cho người dùng chức năng *#yearinreview2016* để tổng kết những sự kiện nổi bật trong năm 2016 của mỗi người. Dưới đây là Top 10 sự kiện mà giới trẻ Việt quan tâm trong năm qua, được tổng hợp từ *#yearinreview2016*.

Tát Đạt - Ngọc Huyền tổng hợp

1. El Nino và hạn mặn ở miền Nam

El Nino là một hiện tượng thiên nhiên bất thường do sự hoán đổi các dòng biển nóng - lạnh và sự đổi hướng của các loại gió ở hai bên bờ Thái Bình Dương gây nên hiện tượng thời tiết khắc nghiệt. Năm 2016 là đỉnh cao của một trong ba đợt El Nino lớn nhất trong lịch sử kể từ năm 2014. El Nino gây nên hạn hán ở Tây nguyên, Duyên hải Nam Trung bộ và gây ra hạn mặn ở Đồng bằng sông Cửu Long - vựa lúa lớn nhất Việt Nam.

Hạn mặn gây thiệt hại gần 5.600 tỷ đồng, nửa triệu hecta lúa, hoa màu, cây công nghiệp, cây ăn quả cùng hàng chục nghìn vật nuôi chết và hơn 300 nghìn hộ dân sống cơ cực do thiếu nước. Đây là đợt hạn mặn kinh khủng nhất trong lịch sử 100 năm qua ở miền Tây Nam bộ.

Người dân khốn khổ vì hạn mặn. Nguồn: chuyennhanong.vn

2. Formosa và câu chuyện “Chọn cá hay chọn thép?”

Tháng 4/2016, hàng ngàn tấn cá chết dọc vùng biển 4 tỉnh miền Trung, từ Hà Tĩnh rồi lan rộng ra Quảng Bình, Quảng Trị và Thừa Thiên-Huế. Nguyên nhân là do nhiễm độc bởi lượng

Một trong những avatar “Tôi chọn cá”. Nguồn: tinmoi.vn

nước thải không qua xử lý của Công ty Formosa. Trả lời phỏng vấn báo Tuổi Trẻ, ông Chu Xuân Hoàn - Trưởng văn phòng Formosa đã có lời phát biểu “gây bão” dư luận: “Muốn bắt cá, bắt tôm hay nhà máy, cứ chọn đi”. Ngay lập tức, thông điệp “chọn cá” đã tạo ra hiệu ứng mạnh mẽ trên Facebook. Cư dân mạng đồng loạt nêu lên quan điểm “chọn cá”, chọn môi trường sống chứ không chọn nhà máy thép nếu gây tổn hại đến hệ sinh thái xung quanh.

3. Biển Đông khuấy động lòng yêu nước

Tháng 7/2016, cuộc chạm trán giữa Trung Quốc với Philippines về biển Đông đi đến hồi kết thúc với tuyên bố từ Trọng tài Thường trực (PCA): “Trung Quốc không có cơ sở pháp lý để đòi quyền lịch sử với các nguồn tài nguyên bên trong đường lưỡi bò”. Ngay khi phán quyết được đưa ra, hàng loạt ngôi sao trong làng giải trí Hoa ngữ chia sẻ những hình ảnh, biểu ngữ kêu gọi ủng hộ Trung Quốc giành lại “đường lưỡi

Giới trẻ thể hiện lòng yêu nước trên mạng xã hội.

Nguồn: news.zing.vn

bò”. Sự kiện trên khiến các fan cảm thấy vô cùng thất vọng và tức giận khi chủ quyền đất nước mình bị chính thần tượng của mình phủ nhận. Họ tuyên bố sẽ đặt Tổ quốc lên hàng đầu và quyết định từ bỏ, thậm chí “tẩy chay” thần tượng. Những avatar phản đối “đường lưỡi bò” của Trung Quốc được chia sẻ rộng rãi trên các trang mạng xã hội.

4. Xu hướng nhóm nhạc và sự khởi sắc của Vpop

Xu hướng nhóm nhạc trở nên thịnh hành hơn bao giờ hết trong năm qua. Hàng loạt các tân binh “khủng” như MONSTAR, LIME, LipB, Uni5... ra mắt kèm theo các bản hit đình đám. Trào lưu ballad chiếm lĩnh thị trường với nhiều sản phẩm âm nhạc chất lượng và có sức

Những bài hát "on top" năm qua. Nguồn: urbanbushbabes.com

ảnh hưởng lớn như *Sau tất cả*, *Gửi người yêu cũ*, *Gửi anh xa nhớ*, *Phía sau một cô gái*, *Ngọc*, *Trái tim em cũng biết đau*, *Anh cứ đi đi...*

Các nghệ sĩ Việt thay phiên nhau nhận các giải thưởng âm nhạc quốc tế như *BAMA*, *MTV EMA*, *MAMA*... Ngoài ra, Vpop đang được bạn bè quốc tế đón nhận tích cực, các comment khen ngợi, video reaction về các MV Việt từ Hàn Quốc, Hoa Kỳ, Pháp, Brazil... xuất hiện ngày càng nhiều. Năm 2016 đánh dấu bước ngoặt đầu tiên cho sự khởi sắc và thịnh hành của Vpop.

5. "Con sốt" *Hậu duệ Mặt trời*

Năm vừa qua, kênh KBS Hàn Quốc tung ra phim "bom tấn" có sức công phá lớn mang tên *Hậu duệ Mặt trời* với dàn diễn viên tài năng: soái ca Song Joong Ki và nữ diễn viên kỳ cựu Song Hye Kyo. Nội dung phim hấp dẫn khi có sự pha lẫn yếu tố tình cảm lãng mạn và tinh thần yêu nước, nhân văn cùng khoản đầu tư khủng đến 10,8 triệu USD đã mang lại thành công ngoài mong đợi.

Từng tình tiết của bộ phim được các bạn trẻ bàn tán, chia sẻ cảm nhận trên các trang mạng xã hội hay ngay khi gặp mặt trò chuyện. Các ca

Một cảnh trong phim *Hậu duệ Mặt trời*. Nguồn: ringring.vn

khúc chủ đề của phim như: *Every time, You are my everything...* liên tục đứng đầu trong các bảng xếp hạng uy tín ca khúc nước ngoài được giới trẻ Việt yêu thích. Những bản cover bằng lời Việt của các ca khúc này trên Youtube thu hút hơn một triệu lượt xem. Có thể nói, *Hậu duệ Mặt trời* đã tạo nên "con sốt" cực độ như bộ phim *Vườn sao băng* đình đám một thời.

6. Sức hút *Pokemon Go*

Pokemon Go - tựa game tương tác ảo trên smartphone cho phép người chơi có thể bắt, huấn luyện, trao đổi các *pokemon* ảo trên thế giới thực. Tháng 8/2016, ngay khi nhà phát triển game cho phép thêm 15 quốc gia trong đó có Việt Nam có thể tải về, hàng loạt bạn trẻ Việt đổ xô ra đường để săn thú ảo. Tại Hà Nội, Đà Nẵng và TP.HCM, những trụ điểm *pokestop*, hay những nơi tập trung *pokemon* hiếm như phố đi bộ Nguyễn Huệ (TP.HCM), cầu sông Hàn (Đà Nẵng), Hồ Gươm (Hà Nội) không lúc nào vắng game thủ săn *pokemon*. Bên cạnh những lời khen ngợi về lợi ích rèn luyện sức khỏe, *Pokemon Go* cũng nhận không ít sự lên án do vãn nạn xã hội mà nó mang lại.

Các công viên luôn đầy ắp người chơi *Pokémon Go*.

Nguồn: kenh14.vn

7. MC Phan Anh và 60 phút mở

Cuối tháng 5/2016, talkshow *60 phút mở* do nhà báo kỳ cựu Tạ Bích Loan dẫn dắt với nội dung: "Chia sẻ trên mạng xã hội để làm gì?" đã khiến cư dân mạng xôn xao vì màn tranh luận căng thẳng giữa MC và các khách mời, nhất là màn "đấu tố" (theo cách gọi của cộng đồng mạng) giữa MC Phan Anh và nhà báo Hồng Thanh Quang. Nhiều bạn trẻ tỏ ra bức xúc thay Phan Anh và cho rằng MC Tạ Bích Loan và các khách mời đã "dồn ép" anh. Ngay sau đó, hình ảnh đôi mắt rung rung của Phan Anh được chia sẻ với tốc độ chóng mặt trên mạng xã hội cùng câu nói "Động cơ của bạn là gì?" của MC Tạ Bích Loan

MC Phan Anh trong chương trình 60 phút mở. Nguồn: emdep.vn

đã trở thành hiện tượng mạng, một “hot trend” trong các dòng bình luận của giới trẻ. Tuy vụ việc đã được người trong cuộc giải quyết êm đẹp nhưng đây được xem là cú “phốt” lớn nhất của lĩnh vực truyền hình trong năm qua.

8. Hoàng Xuân Vinh - niềm tự hào của thể thao Việt

Năm 2016, lần đầu tiên trong lịch sử, Quốc ca Việt Nam được vang lên tại đấu trường Thế vận hội với tám huy chương Vàng của vận động viên Hoàng Xuân Vinh ở nội dung 10m súng ngắn hơi nam. Hoàng Xuân Vinh là vận động viên bắn súng kỳ cựu của Việt Nam, luôn đạt thành tích cao từ SEA Games 21 đến SEA Games 26. Nhưng với 1 huy chương Vàng và 1 huy chương Bạc của anh tại Olympic Rio 2016 đã khiến tất cả tờ báo trong nước đưa tin ở trang nhất. Mạng xã hội cũng ngập tràn hình ảnh phút giây anh chiến thắng với hàng triệu lượt like, share; hàng ngàn status chúc mừng cuồng nhiệt. Chưa bao giờ thể thao Việt Nam được tự hào, vui sướng đến thế!

Khoảnh khắc Hoàng Xuân Vinh nhận huy chương vàng tại Olympic Rio 2016. Nguồn: news.zing.vn

9. Chuyến công du của Tổng thống Obama

Theo thống kê của Facebook, trong ba ngày 23-25/5/2016 đã có hơn 1,2 triệu posts của người dùng Việt Nam đăng tải trên mạng xã hội này nói về chuyến thăm Việt Nam của Tổng thống Obama. Các bài viết cập nhật liên tục hình ảnh và hoạt động của Tổng thống Mỹ tại

Hà Nội trên các trang báo điện tử cũng có được gần 900 ngàn lượt chia sẻ lại trên Facebook. Những chủ đề và câu chuyện được thảo luận nhiều nhất là hình ảnh thân thiện, giản dị của vị tổng thống ăn bún chả tại Hà Nội, cho cá ăn tại khu nhà sàn Bác Hồ, tuyên bố gỡ bỏ cấm vận vũ khí sát thương đối với Việt Nam. Mức độ thu hút của sự kiện này đã vượt xa tầm ảnh hưởng của những sự kiện ngoại giao khác trong năm.

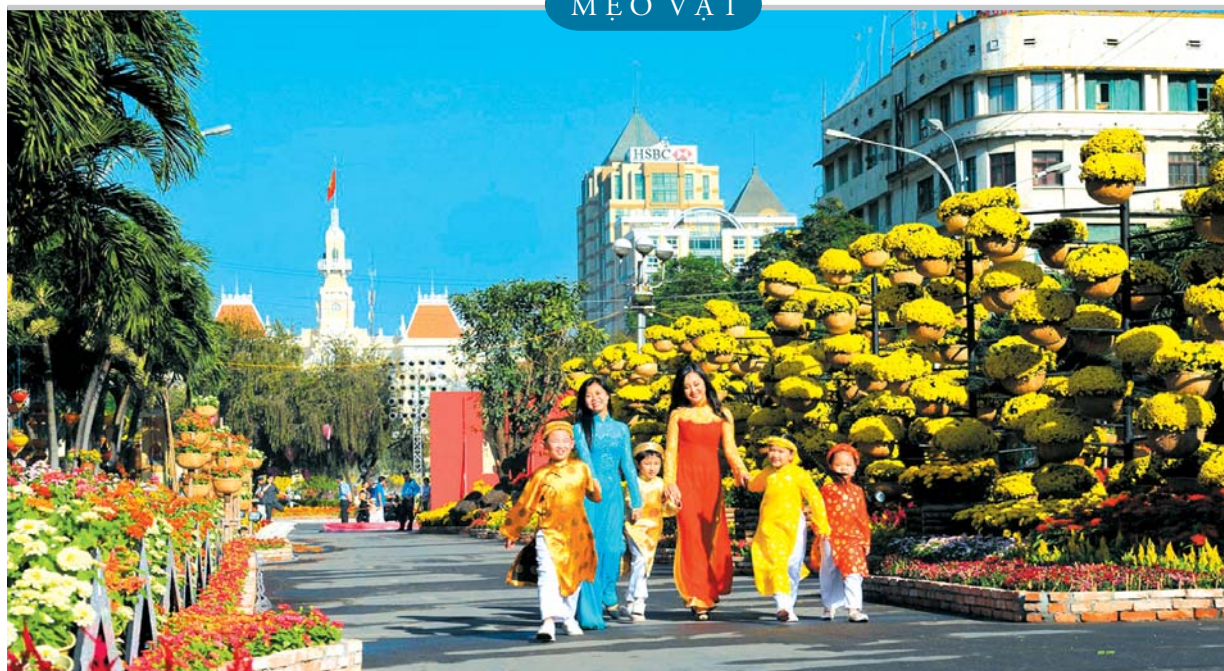
Người dân Sài Gòn đứng dọc hai bên đường đón Tổng thống Obama. Nguồn: baomoi.com

10. Cuộc chạy đua vào Nhà Trắng

Chưa có năm nào cuộc chạy đua vào Nhà Trắng lại được giới trẻ quan tâm, bình luận và chia sẻ nhiều như năm qua. Trong ngày bầu cử, tại Trung tâm hội nghị GEM, hàng trăm thanh thiếu niên đã có mặt trong hội trường để theo dõi trực tiếp kết quả do Lãnh sự quán Mỹ tại TP.HCM tổ chức. Ở Hà Nội, Trung tâm Hoa Kỳ thuộc Đại sứ quán Hoa Kỳ cũng mở cửa để công chúng theo dõi trực tiếp cuộc đua giữa hai ứng cử viên tổng thống - Hillary Clinton và Donald Trump. Trên một “mặt trận” khác, hàng loạt fanpage cũng tổ chức những cuộc khảo sát trực tuyến để các facebooker có thể bình chọn và đưa ra quan điểm của mình. Theo Facebook, thời lượng xem liên quan đến bầu cử tổng thống Mỹ lên đến 4,8 triệu giờ, điều này càng chứng tỏ giới trẻ Việt Nam ngày càng quan tâm đến tình hình chính trị thế giới ■

Chân dung hai ứng cử viên tranh cử Tổng thống Mỹ năm 2016. Nguồn: bizlive.vn

Bí quyết giữ thân hình thon gọn sau Tết

Minh Ngọc

Lượng thức ăn giàu dinh dưỡng được nạp vào mỗi ngày, cùng với việc lười vận động sẽ gây ra tình trạng tăng cân sau Tết. Điều này khiến không chỉ chị em phụ nữ mà còn cả đấng mày râu không khỏi lo lắng. Vậy, làm sao để tránh tình trạng tăng cân thiếu kiểm soát sau những ngày nghỉ Tết?

Dưới đây là một số mẹo nhỏ có thể giúp bạn giữ được dáng thon gọn sau những ngày vui xuân.

Duy trì chế độ ăn uống hợp lý

Duy trì chế độ 3 bữa chính: sáng, trưa, tối. Thứ tự ưu tiên cung cấp dinh dưỡng giảm dần từ sáng đến tối (bạn có thể ăn thoải mái vào buổi sáng, ăn ít lại vào buổi trưa và hạn chế ăn thức ăn giàu năng lượng vào buổi tối). Mỗi bữa ăn chỉ nên nạp vào một lượng thức ăn bằng 60-70% nhu cầu, khả năng của cơ thể.

Cần bổ sung nhiều rau xanh, trái cây cho khẩu phần ăn. Đặc biệt là các loại rau xanh, trái cây có tác dụng tiêu mỡ, hạn chế hấp thu chất béo như: bắp cải, rau diếp, xà lách, bí đao, dưa leo, bưởi, cam... Hạn chế các loại thực phẩm nhiều dầu mỡ, các loại đồ ngọt, đồ hộp, thức ăn nhanh, thức uống có ga, có cồn và không nên ăn sau 20 giờ.

Uống nhiều nước

Có thể bạn chưa biết, bổ sung đủ lượng nước mỗi ngày là một phương thức giảm cân hiệu quả. Nước không chỉ giúp loại thải độc tố giúp cơ thể tươi mát, sảng khoái và dẻo dai hơn, mà còn chuyển hóa chất béo một cách hiệu quả, giúp bạn duy trì vóc dáng thon gọn, trẻ trung.

Uống nước ấm cũng là một trong những yếu tố giúp bạn thành công trong việc giảm cân sau Tết. Bởi vì nước ấm sẽ tăng chức năng của dạ dày, thúc đẩy tuần hoàn máu, làm tăng nhiệt độ cơ thể khoảng 10°C, tăng khả năng trao đổi chất từ 10% - 20%, đẩy nhanh quá trình đốt cháy mỡ. Buổi sáng ngay sau khi thức dậy được cho là thời điểm giảm cân hiệu quả nhất với nước. Uống một cốc nước ấm vào sáng sớm giúp thanh tràng và giảm cân hiệu quả. Bạn cũng nên uống một

cốc nước ấm trước mỗi bữa ăn để tăng hiệu quả giảm cân.

Ngủ đủ giấc

Các buổi tiệc tùng thâu đêm suốt sáng ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe, tinh thần cũng là kẻ thù khiến bạn tăng cân không kiểm soát. Nhiều nghiên cứu gần đây cho thấy, tình trạng thiếu ngủ xảy ra thường xuyên khiến cho lượng hormone ghrelin (có tác dụng kích thích thèm ăn) tăng cao hơn nhiều so với người ngủ đủ giấc. Đây cũng là nguyên nhân khiến bạn tăng cân không kiểm soát. Do vậy, bạn cần lưu ý ngủ đủ 8 tiếng/ngày để có một cơ thể khỏe mạnh, một tinh thần sảng khoái, một thân hình thon gọn sẵn sàng chào đón những điều tốt đẹp trong năm mới.

Vận động thường xuyên

Ngày Tết mọi người thường dành nhiều thời gian để tụ tập ăn uống, nhậu nhẹt, chơi game, xem phim, ngủ nướng... Tâm lý nghỉ ngơi, xả hơi ngày Tết khiến bạn lười hoạt động. Những điều này ảnh hưởng nghiêm trọng đến cân nặng của bạn. Hãy đứng lên, vận động nhẹ nhàng bằng những động tác đơn giản để hạn chế việc tích tụ mỡ. Bạn có thể đi dạo, thức uống ở xa để buộc mình đứng dậy và đến đó lấy. Đi bộ, chạy bộ buổi sáng cũng là một phương pháp quen thuộc nhưng cũng vô cùng hiệu quả ■

Ngâm trong nước lâu thành tình

Lạc Hà

Có đứa xa quê là tôi không bao lâu nữa được lên tàu về lại ngôi nhà gắn liền với từng kỷ niệm ấu thơ. Nhà tôi ở một xóm be bé, có cánh đồng dưới chân núi, hàng dừa chạy dọc con đường đất xám, con ao nhỏ, dòng mương dài và không đếm xuể những rặng tre. Mỗi lần về nhà nếu không vì có chuyện quan trọng thì đó chính là Tết. Tết là khoảng thời gian của đoàn viên. Tết với tôi là cả sự mong ngóng hồi hương, Thế mà trận lũ vừa qua ập đến quê nhà quá khủng khiếp. Tết tan tác qua từng cảnh tượng xé lòng và động lại nơi sống mũi cay cay. Tôi vẫn sẽ về nhưng mang theo cùng một nỗi buồn như gom được của cả một năm ròng. Và có lẽ nỗi buồn ấy lắng lại rất lâu trong lòng của nhiều người con xa xứ.

Nước không chỉ tràn bờ đê, nước ngập quá nửa nhà, ngát nhà và cả những cây dừa cao vợi vợi cũng chỉ còn thấy ngọn. Nước phủ trắng con bèo ngay trước nhà tôi, biến nó thành sông rộng không ai mong. Ở cái bèo ấy có tuổi thơ tôi hay đi bắt cá, thả diều, chăn bò và chơi bời rất nhiều trò. Nơi ấy còn có những đêm mát trời tôi ngồi trên bờ đất cao ngắm sao chi chít, ngắm trăng rất gần, ngắm người trong thôn đi tát nước ruộng hay đi bắt cá. Nhiều lắm. Vậy mà nay...

Những ngày qua, nước dâng cao đến đầu cây cối liêu xiêu đến đó. Những đám rau, đậu, củ sũa, ngô, mì... chết úng cả rồi. Con bò, con trâu, con gà, con vịt... quá trời con trôi lênh bênh trong nước. Có hôm trông thấy cụ già chạy lủ ngời khúm núm ở một góc nhà. Rồi thấy thằng bé con ngủ, nó nằm trên võng đung đưa dưới là dòng nước lững thững chảy trong nhà. Rồi những đứa trẻ mặt mày tem nhem bùn lầy. Đau thương hơn khi nghe tin có người bị nước cuốn trôi, mẹ mất con, chồng mất vợ, lũ nhỏ đòi cha... Thế rồi sắp tới đây, dân quê tôi còn đâu là Tết khi mọi cơ ngơi tan biệt trong lũ. Lũ hóa Tết nghèo, bấp bênh và điều đứng. Tết chưa đến có phải vì buồn thương còn ngập tràn. Buồn thật. Khi lũ qua rồi Tết ra sao?

Quê tôi có vùng chuyên trồng mai bán Tết

mỗi năm. Thậm chí, nó còn được mệnh danh là "thủ phủ" làng mai của miền Trung. Những chậu mai Tết ngoài Bắc, trong Nam hoặc bất kỳ đâu đó của cả nước đều có thể được mua từ nơi này. Trồng mai là nguồn sống chính của rất nhiều nhà dân. Họ dành riêng những thửa ruộng, mảnh đất tốt để đặt chậu mai. Họ tính ngày tính tháng, trông trời trông đất, đối nắng đối mưa, theo thói quen, được truyền nghề mà nuôi nấng kỹ lưỡng từng cây mai như đứa con mình. Có hộ gia đình trồng đến cả ngàn cây, ít hơn là vài trăm cây. Trồng mai đã khó, chăm mai càng khó hơn. Mà nay mai ngâm mình trong nước, trong bùn lầy lầy lác lác lo thì xem chừng thân đen đui đã bẻ cong từng nhánh mai ấy thành con số không rồi. Người dân dường như mất trắng vụ mai Tết này dù có đang ra sức cứu mai sau những ngày nước rút nhiều như thế nào đi chăng nữa. Nhìn những lá mai rụng ngàu, bùn đất bu bám đầy không ai khỏi chạnh lòng, xót xa. Những loài hoa khác có thể trồng và bán được quanh năm suốt tháng nhưng mai chỉ có Tết mới được thời đất đỏ. Vậy nên với người dân quê tôi Tết không mai bán là một cái Tết thiếu thốn nhất. Quê tôi cũng có vùng trồng cúc, trồng vạn thọ nhưng không nhiều bằng mai. Họ bỏ công

sức, tiền bạc để trồng và đợi bán vào dịp cuối năm. Những trận lũ đến tích tắc trong vài ngày, đập thủy điện xả nước cùng với mưa lớn trên diện rộng, mực nước sông không ngừng dâng cao... Những tai họa ấy đến lắt léo, trở trêu, đến ngay lúc nhà nông đang cầu trời cho năm nay thu hoạch được khá hơn. Để bây giờ đây, họ có mà khóc ròng.

Không bao lâu nữa chợ quê ngày Tết sẽ bớt đông vui như những năm nào, không ít người tiền chất chiu còn lại chỉ đủ cho ba bữa mỗi ngày như thường. Con gà cúng càng cảm thấy tro trọi trước giờ bị vặt lông khi bày đàn thân thuộc vắng mặt kha khá. Rau quả, cộng giá, trái cam trở thành những thức hàng xa xỉ với người nghèo hưởng gì thịt heo, thịt bò, nem chả. Người mua buồn buồn vì hết tiền sắm sửa, người bán cũng rầu rầu vì ế khách không kiếm được đồng lời. Đại loại Tết sau lũ cứ buồn lê thê vậy đó.

Thế mà nhất định sẽ thấy lạ thay, nước mắt người nông dân quen mặt qua từng lần thăm ruộng, thăm vườn giầu nhem đi đâu biệt. Họ cười với nhau thân tình. Họ hỏi nhau tình hình nhà anh, nhà chị, nhà cô, nhà dì, nhà chú, nhà bác, nhà cậu, nhà mợ... sao rồi? Thi thoảng họ nắm tay nhau không ngưng, đập vai không đau, đi đi chậm chậm từ cổng chợ và hút bóng dần. Con người chắc chắn phải cùng nhau trải qua hoạn nạn mới biết thông cảm và thương yêu nhau thêm nhiều một chút. Hẳn nhiên là vậy.

Dấu đôi tay tôi bé nhỏ chẳng có sức chặn mưa, đuổi gió, giữ nước nhưng tâm hồn và lòng chân thành mọn này chưa bao giờ ngưng việc mong quê hương được thanh bình, yên ổn. Cả với Tết này, dù làng mạc có xơ xác, hoa màu, ruộng nương chưa kịp xanh tốt như bao lần nhưng tình yêu quê hương xứ sở của những người như tôi không vì thế mà rời đi ■

Giao thừa mua vé đón một mình

Hỷ Vân

Những năm gần đây tôi có thói quen đón giao thừa một mình. Tôi không còn thích tán gẫu cùng bạn bè, người thân mà chỉ muốn lặng lẽ đợi thời khắc ấy trong tâm thế của riêng mình. Tôi biết bản thân sẽ không lăn tăn hay chạy lung tung làm gì to bụi, tôi ra ngồi trước hiên, ngược nhìn trời và thi thoảng xem kim đồng hồ lịch nhích. Điều mà tôi mong ngóng nhất suốt một năm rông có lẽ là thời khắc thiêng liêng ấy - giao thừa. Thật ra tôi biết thời điểm đó cũng chẳng khác gì mấy tối hôm qua, hôm kia nhưng nó nhất định đặc biệt.

Tôi nhớ những năm qua vào đêm giao thừa thường nghe được tiếng pháo. Từng hồi pháo rền vang cả đất trời, thứ âm thanh đó nghe ở gần thật gây hấn với đôi tai, còn hóng được từ đằng xa thấy phấn khích lạ lùng. Pháo này hẳn là mấy đứa loai choai mua lậu đốt lên bởi lâu rồi pháo không còn được coi là món hàng hợp pháp. Nhớ đâu đó người ta bảo nhật xác pháo là một thú vui không cưỡng lại của con nít nhưng tiếc thay tôi chưa được thử một lần. Dù sao thì pháo nổ không đại trà, không đâu đâu cũng có, vậy thích hơn. Dường như nhờ có âm thanh ấy mà sự chờ đợi giao thừa của tôi thêm phần rạo rức. Cũng bởi tiếng pháo cho tôi thấy chỉ có giao thừa mới thế, những ngày còn lại của năm có được nghe tiếng pháo nổ bao giờ?

Rồi hương trầm khi ấy, một mùi của thiêng

liêng lượn lờ, ập vào sống mũi khiến con người trần thế lặng đi trong ít phút. Loại nhang khi ấy được chuộng là "nhang phanh" (vùng tôi gọi vậy), một sợi dài cuộn tròn, đốt được cả đêm. Thường chỉ khi đến Tết, loại nhang này mới dùng phổ biến. Nhờ có hương trầm thoang thoảng mà tôi thấy Tết đủ đây, ý nghĩa. Những bất hạnh nào đấy mà con người ta trải qua thường chỉ cần ngược mắt nơi bàn thờ là có thể động lòng, cảm thông và hiểu được. Cũng bởi vì thế mà tôi thích ngửi mùi nhang trong đêm giao thừa đến vô cùng.

Tôi cũng nhớ đến nhiều người vào cái đêm hôm đó. Tôi biết vạn lời chúc mừng cũng chỉ như thả vào gió hơi nóng của trà lảng vảng rồi bay đi không định hình nhưng vẫn tìm lời chân thành nhất gửi đến họ. Mới thấy cuộc sống này ngang trái thay, vào những dịp ý nghĩa như Tết lại chẳng thể sum tụ bên nhau được tất cả. Ai rồi cũng có cho mình một chốn đón giao thừa không giống nhau và một gia đình riêng. Những người đó dù chưa một lần cùng ta nấu bánh tét, đi chợ Tết, dạo phố ngắm hoa... nhưng có trong giấc mơ nào đó ta mong được cùng họ. Khoảng khắc giao thừa ấy cũng là lúc ta muốn một vài người biết rằng ta thật thà và vô cùng yêu thương họ. Mọi thứ mới mẻ trong bình an và hạnh phúc từ khoảnh khắc này, đó chính là điều nghĩ suy bình thản nhất tôi mong muốn được hiện thực hóa cho những người mình yêu thương.

Rồi thì giao thừa nghĩa là tuổi mình lại cộng một, mình lại lớn thấy rõ cách đó vài giây đếm ngược. Ngày còn con nít có bao giờ nghĩ thế này đâu, có chăng vu vơ rằng mình học tới lớp này rồi này, mình nên tách tách bọn nhóc nhoi ra tí thì hơn, mình sống kiểu người lớn nghiêm túc thì hơn. Ngày mai của mình sẽ là ngày đầu năm thật tươi đẹp. Sáng mình dậy sớm xếp mền gối gọn gàng tươm tất, tóc tằm chỉnh tề không soi gương cũng cảm thấy thật xinh xinh. Rồi mình diện bộ đồ mấy hôm trước mua nhưng chưa vội mặc vì muốn để dành cho Tết. Từ đó tôi thấy rõ hơn ai sự thích thú với khái niệm trưởng thành ngày ấy của mình còn nhiều thứ mắc cười lắm. Rồi theo năm tháng tôi cũng lớn lên, trôi nổi trong đời và trưởng thành như bao đứa trẻ khác.

Đến bây giờ tôi nghĩ Tết thì vẫn quần quanh bánh chưng, mứt dẻo, trái thơm, kẹo ngọt, vẫn bàn thờ nhang khói nghi ngút, vẫn tảo mộ đầu năm, vẫn tay bắt mặt mừng người kia người nọ... nhưng tuổi đời đã khác đi nhiều. Hai mươi năm trước đứa nhỏ đỏ hồng không biết Tết là gì ngoài được nghe tiếng pháo nổ một chút chút, nó còn hay khóc lu loa hoặc vì buồn ngủ hoặc muối cắn hoặc không ai chơi. Mười năm trước đứa nhỏ lớn lên, cao tầm mét một, nó diện bộ đồ mua mới chạy tới chạy lui, chạy qua chạy lại, chạy hết Tết mới thôi. Bây giờ đây cũng sắp Tết, đứa nhỏ trưởng thành, tuổi nó đã cuộn tròn nằm ngay mép dốc đường đời. Nơi trên đỉnh đó là những người tầm tuổi mẹ nó đang đứng đó vọng xuống. Tôi hẳn giống nhiều người khác theo dòng đời trên. Và tôi biết thời gian không chững lại ở đỉnh dốc mà chờ tôi đâu. Nó thật tẻ. Nó trôi mãi trong tư thế gấp gáp và lạnh lùng. Thật thế. Về nhìn tóc mẹ mà xem, sợi bạc đã nhiều hơn sợi đen. Về nhìn mắt mẹ mà xem, hai con đã đều đều

những nếp nhăn. Những nếp nhăn xô lệch vào nhau, tựa như sóng ngoài đại dương mênh mông kia. Đến đây, những đêm nào loáng thoáng nghĩ vẩy lòng tôi không thôi cảm thấy đau đầu. Tết của người trưởng thành xem ra khác hẳn với bọn con nít vô tư lự, khác từ khoảnh khắc giao thừa. Hẳn vậy rồi.

Cả sơ nội tâm dành cho giao thừa là thế đấy nhưng đôi chân và con người này của tôi vẫn đang ăn ở với Sài Gòn hoa lệ. Nơi này bắt đầu lạnh lạnh một chút là trong ai cũng chấp chờ Noel, hết Noel đến tết Tây, hết tết Tây thì lại đến Tết ta. Nhanh quá đi thôi. Mấy hôm rồi tôi vẫn hay giở lịch ra xem để định ngày về đoàn viên với gia đình, đi xa cả năm rồi lúc nào cũng mong ngóng.

Tết này tôi đã dự tính mua này mua kia cho nhà bằng tiền mình làm ra. Trong đó có chuyện tôi tặng mẹ cái áo, cho anh hai, anh ba đôi giày, cho mấy chị đôi dép hoặc gì đó thật xinh đẹp. Đặc biệt mấy đứa cháu tôi cũng phải có váy đẹp cho tụi nó không thì về đến nhà đưa nịu tay, đưa ôm chân đòi dẫn ra chợ sắm đồ. Trong đó tôi còn có cả chuyện dán xung quanh nhà những cành mai giả cho thật nổi bật, cho thấy Tết đập ngay cửa, tươi tắn, xinh xắn. Tôi còn chuẩn bị một xấp bao lì xì, trong bỏ ít ít để đi mừng tuổi được nhiều người nhiều nhà. Tôi còn phải chọn mua loại trầm hương thật thơm để đêm giao thừa có thể ngồi trước hiên nhấm nghiền mắt lại ngửi lấy từng làn thơm ngang qua trong cảm giác thiêng liêng và chờ đợi thời khắc giao mùa. Tôi còn phải sửa sang lại con xe cho đàng hoàng để đêm ba ngày Tết có thể chở mẹ đi ngược đi xuôi về nội về ngoại thăm họ hàng bà con lâu rồi không gặp. Tết của người trưởng thành dự tính là sẽ bận lắm ấy. Rồi tôi cũng bận nghĩ, bận một mình với đêm

giao thừa mong chờ quá đỗi. Nếu giao thừa là thiên đường hoan hỉ, muốn đến đó phải mua vé xuyên không, tôi đành ích kỷ mua vé đi một mình. Thật đó ■

Bếp lửa

Nguyễn Thị Yên

Tôi thường ôm ấp những buổi chiều Chủ nhật hiếm hoi của mình bằng những cuộc dạo bộ không điểm hẹn. Và hôm nay, sau khi kết thúc hàng loạt các "deadline" bài vở của một tuần bận rộn, tôi tự thưởng cho mình một buổi tối rong ruổi khắp các con đường ngoại thành yên ắng. Rảo bước nhẹ và nghe gió Tết tràn về, tôi kéo thêm ống tay áo và khẽ rung mình trước những cái lắc đầu nũng nịu của một cơn gió đầu xuân. Rồi bất chợt, tôi bỗng nhớ quê nhà da diết, nhớ miền Bắc mền thương, nơi mà mỗi độ xuân về, người người lại quây quần bên bếp lửa...

Tôi nhớ...

Nhớ da diết thuở bé, cũng vào độ này ở miền Bắc, trời thường đổ mưa bụi lất phất, tôi hay khoác chiếc áo măng tô, choàng khăn kín cổ và theo mẹ mang than qua cho ngoại vào mỗi tối trên con đường ngoằn ngoèo quanh xóm nhỏ. Sương đêm bảng lảng, phảng phất mùi hoa sữa. Càng về khuya, lại càng thấy rõ những sợi khói bay lên từ lò sưởi nhà ai trong đêm đen tĩnh mịch...

Sau những ngày đông lạnh lẽo và ẩm ướt, ngoại tôi thường ra vườn nhặt nhanh những cành xoan, cành mít đem về nơi góc bếp hong dần cho khô. Năm nào cũng vậy, mưa thâm gió bắc kéo dài triền miên ngày này qua tháng nọ, ngoại tôi chỉ quanh quẩn trong gian bếp hong củi, hong bắp.

Tết, nói là mùa xuân nhưng cái lạnh lạnh của gió bắc và những cơn mưa phùn còn kéo dài lướt thướt. Giọt nắng nhẹ đầu xuân cũng chỉ đủ để

đánh thức những mầm cây còn ngái ngủ cuối đông. Vào những ngày giáp Tết, kỳ thực nó còn vui hơn cả... Tết bởi sự chuẩn bị tất bật của người lớn và những mong ngóng háo hức của lũ trẻ con trong làng. Những ngày cuối năm như thế, buổi tối tôi mặc nhiên không phải học bài và sà đến bên ông cạnh bếp lửa. Khi lửa đã đượm và cháy sáng bùng cả một góc bếp, ông tôi rút ra từ trong chiếc áo bành tô cũ kỹ một chiếc radio đưa lên phía ánh sáng, mắt ông kèm nhèm, rồi nheo lại, dạt nút lựa kênh.

Thuở đó, cứ độ 8 hay 9 giờ tối, ông tôi thích nghe chuyên mục Câu chuyện truyền thanh và khuya hơn nữa là Kể chuyện đêm khuya. Đôi lúc, ông cũng dạt sang kênh ca nhạc thiếu nhi cho tôi nghe. Riết rồi quen, hễ hôm nào đài hết pin, bà chưa ra chợ mua kịp, thì hôm đó, đêm lại dài đằng đẵng và tịch mịch cùng những tiếng thờ dài...

Tôi nhớ...

Những hôm mẹ dậy sớm nhóm bếp, lửa ngày nào cũng rùng rục cả gian bếp và cả trong tôi. Chiều về, ở miền Bắc cuối đông thường lạnh! Buồn! Âm đạm. Nhưng bữa cơm quây quần cùng nhau bên gian bếp nghe tiếng nước sôi cũng reo lên niềm hạnh phúc. Khi bếp còn than hồng, mẹ chèn thêm củ sắn, củ khoai. Mùi tro bụi, mùi khét cháy chẳng thấy đâu, chỉ thấy mùi của yêu thương, mùi của tảo tần khó nhọc...

Tôi yêu quá những đứa trẻ con trong làng. Thuở bé, Tết về mới có quần áo mới, đứa nào hơn thì vào đầu năm học có thêm một bộ. Những ngày giáp Tết, chúng vẫn được ba mẹ bận những chiếc áo cũ, chật ních cả người và ngồi bên bếp lửa. Cái lạnh của gió bắc cùng hơi ấm đượm nồng của bếp lửa đã điểm trên mặt chúng những đôi má đỏ ửng, có đứa đen nhèm đi vì bố mẹ rửa bằng nước ấm quá, nhìn không thể yêu hơn được...

Băng đi một quãng, tôi chợt nhận ra rằng, mình đang ở giữa Sài Gòn đất khách. Sài Gòn, nơi quanh năm nắng nóng, ồn ào và hoa lệ. Nơi đây không có những cái rùng mình, tay đan tay, xuyt xoa cái lạnh. Không có những chiều chạy vội vì mưa bụi đổ nặng hạt hơn, cũng không có mùi khói phảng phất trong nếp áo choàng xưa cũ kỹ... Chỉ biết tìm lại những thứ đó trong cảm thức giữa bao ngổn ngang của một ngày hiếm hoi không bận rộn...

Bếp lửa trong Tết xưa vẫn mãi vẹn nguyên trong tôi như thuở ban đầu. Một bếp lửa giản đơn mà no ấm, đủ đầy, sum họp... ■

Có một cái gì đó vừa thay đổi mà không thể gọi tên trong buổi sáng hôm nay. Gió đã xoay chiều, màu nắng cũng đã nhạt bớt và rải vàng ươm trên con đường nhựa. Mùa xuân lại âm thầm đến, hoàn thành thêm một vòng tuần hoàn của tạo hóa.

Thế là một năm nữa sắp trôi qua rồi sao? Một năm so với sáu mươi năm cuộc đời mà nhạc sĩ Y Vân đã định lượng một cách lãng mạn cho mỗi người thì không dài cũng không ngắn. Không dài vì một năm cũng như bóng câu qua cửa sổ, thoáng cái là năm này nối tiếp năm kia. Không ngắn bởi một năm có đến 365 ngày, 12 tháng với biết bao nhiêu buồn vui đã trôi qua đời mình.

Bắt giác đọc những dòng status trên Facebook của bè bạn, nội dung đồng loạt gửi lời chào đến tháng 12 - tháng cuối cùng của một năm, lòng bỗng nhẹ tênh.

Quán cà phê bên đường đang bật bài hát

Xuân này con không về của nhạc sĩ Trịnh Lâm Ngân, ca sĩ bật hát câu đầu "Con biết bây giờ mẹ chờ tin con, khi thấy mai đào nở vàng bên nương...". Chợt thấy có gì đó rung động tận đáy tâm hồn.

Tự nhiên như thế, ai cũng có một nơi chôn nhau cắt rốn và một bà mẹ tảo tần sớm hôm ở đây. Xuân về, Tết đến là lúc gia đình sum họp, là lúc mà đứa con ở phương xa về ủ ấp trong vòng tay mẹ hiền. Là lúc thằng anh đi làm xa về khen đứa em "Chà! nay đã nhỏ giò cao ráo ra dáng thanh niên rồi". Là lúc sớm mai ngày rằm tháng chạp tuốt lá cho mai ươm nụ hứa hẹn sẽ nở đúng ngày mồng một. Là ngày hăm ba cò bay ngựa chạy để tiễn ông Táo về trời. Là mâm cơm tất niên, là nén nhang vẽ vòng khói xanh chùng chình bay lên trời đêm trừ tịch. Là tất cả, là tất cả những gì thân thương nhất thuộc về ngày xuân, ngày Tết có thể lãng vãng trong đầu mỗi người.

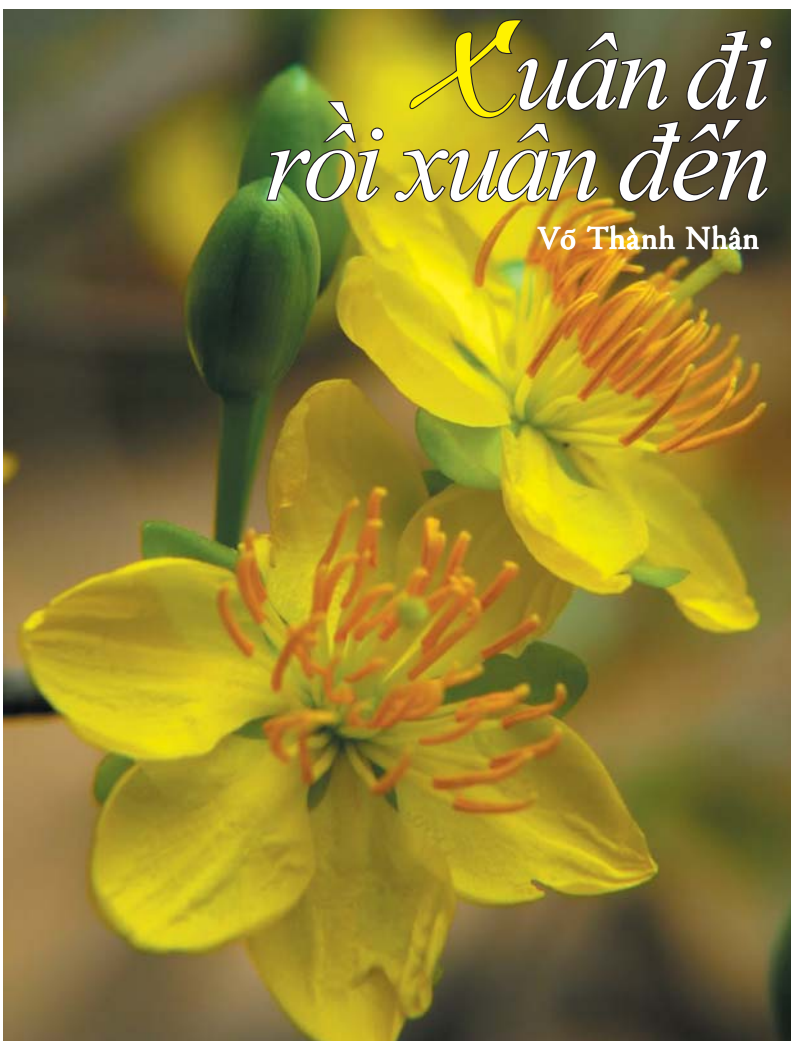
Nhưng! Ở chốn đô thành này, hai chữ mưu sinh đã ghì chặt biết bao phận người, để vì lý do này hay lý do khác, họ đành ở lại để xuân này con vắng nhà, tha hương.

Phải sống ở Sài Gòn vào những ngày cuối năm như thế này mới thấy thành phố của chúng ta độ lượng và bao dung biết nhường nào. Một thành phố đã mở rộng vòng tay đón triệu triệu người nhập cư từ mọi miền đến để mưu sinh độ nhật. Một thành phố dung dị đã thấu cảm nỗi tủi hờn của bà mẹ miền Trung bán hàng rong lề đường, dành dùm chút mót từng đồng gửi về quê nuôi con ăn học. Một thành phố luôn hào sảng với những bạn trẻ trên con đường khẳng định chính mình. Hôm nay, thành phố bụi ngùi tiễn các bạn về quê hương đón Tết. Dù bạn xuất phát từ xa cảng Miền Tây, Miền Đông hay phi trường Tân Sơn Nhất, thành phố luôn đầm dì chúc bạn thượng lộ bình an. Các bạn trả lại cho Sài Gòn những con đường vắng hoe, những phố phường im ắng.

Ào một chốc đã đến giao thừa. Rồi mồng một tết cha, mồng hai tết mẹ mồng ba tết thầy. Thoắt cái cây nêu trước nhà được hạ xuống. Thoắt cái dòng người lại tuôn đổ về thành phố, đắm mình vào một năm làm việc cật lực vất vả. Mùa xuân vội đến vội đi vậy sao?

Chúa Xuân giáng trần rồi lại đi, làm cho thiên hạ xót xa: "Xuân đi rồi xuân đến, cho nhân gian đây lưu luyến..."* ■

.....
* Lời bài hát *Câu chuyện đầu năm* của nhạc sĩ Hoài An.

Đời người áo Xanh

Nhiều thế hệ sinh viên Trường ĐH KHXH&NV sẽ rất ngạc nhiên khi biết người bảo vệ thường trực ở cổng trường lại chính là một võ sư Aikido thâm hậu. Lớp học võ được ông Nguyễn Văn Cao tổ chức ngoài giờ học tại trường thu hút hàng trăm học viên tham gia gần mười năm qua.

Xuân Hạ

Ông Nguyễn Văn Cao đến với Aikido như một mối lương duyên và gắn bó với nó suốt 19 năm nay. Đằng sau người đàn ông 55 tuổi này là những câu chuyện đặc biệt.

Nghề chọn người

Chốt bảo vệ nhỏ bé nơi ông Cao làm việc tràn ngập những tấm ảnh, tấm bằng mà ông có được trong quá trình theo học Aikido. Ông Cao là một trong những bảo vệ đầu tiên của trường. Năm 1979, ông đi bộ đội, công tác ở Cục Kỹ thuật mặt trận 479 - Z78 tại Campuchia. Khi ấy ông mới 18 tuổi. Đến năm 1984, ông phục viên và được chuyển ngành về làm công việc bảo vệ tại Trường ĐH Tổng Hợp, nay là Trường ĐH KHXH&NV, ĐHQG-HCM.

Tinh thần của người chiến sĩ được thể hiện trong tính cách cương trực, thái độ làm việc nghiêm túc

và tận tâm của ông. Ông hóm hỉnh bảo: "Đời tôi đã hai lần khoác trên vai màu áo xanh. Màu áo xanh bộ đội và màu áo xanh bảo vệ. Màu áo này theo tôi đến tận bây giờ".

Đã 32 năm gắn bó với công việc bảo vệ và dành 19 năm cho Aikido, ông kể về mối lương duyên này: "Thầy tôi tên là Bùi Thế Cần, dạy Pháp văn. Thầy nói Cao ơi thầy có mở một cái sân bên 94 Điện Biên Phủ, Cao qua lớp đó chơi. Sau đó thầy tặng tôi một bộ đồ. Đó chính là bộ đồ học võ Aikido. Với tôi, Aikido là tình thương và hòa hợp, là bất tương tranh, không có đánh nhau, nên luyện cho võ sinh không có tính hung hăng. Vì vậy tôi thích Aikido và theo nó lâu dài".

Sau khi thầy Cần chuyển về Bình Dương sống vào năm 2006, những lúc không có ca trực, ông lên Bình Dương tham gia lớp võ của thầy Cần. Năm 2008, được sự giúp đỡ của Hiệu trưởng nhà trường Võ Văn Sen, ông mở lớp võ

Võ sư Nguyễn Văn Cao (thứ ba từ phải sang) và các học trò tại võ đường.
Ảnh: NVCC

Aikido và dạy ở đây. Lớp học vừa là sân chơi bổ ích cho sinh viên, vừa tạo điều kiện cho ông được gắn bó với trường nhiều hơn.

Lớp võ Aikido - quyết không từ bỏ

Hết ca trực, ông bắt đầu lớp võ của mình. Lớp võ nằm lọt thỏm trong sảnh D2 của trường, khi kim đồng hồ chỉ 17 giờ là lúc người ta thấy hình ảnh của một võ sư bước lên võ đường, cặm cụi trải từng tấm thảm, chuẩn bị lớp học thật

chỉn chu để đón võ sinh.

Lớp võ ban đầu chỉ có vài sinh viên theo học. Ông Cao nhớ lại: "Đã có lúc tôi muốn từ bỏ lớp học. Tôi đã gửi trả lại thầy tôi tất cả những hình ảnh, văn bằng liên quan đến Aikido. Nhưng suy nghĩ lại, lớp võ là cả công trình tâm huyết của mình. Bỏ sao đành, nên phải cố. Bây giờ thì chuyện đó đã là quá khứ rồi".

Ông kể, yêu võ nhưng để duy trì lớp võ càng khó hơn. Đối với những võ sinh có hoàn cảnh khó khăn, ông không lấy học phí mà còn tặng mỗi em một bộ đồ võ. Chị Lê Minh Vĩnh phụ huynh một võ sinh nhí cho biết: "Thầy là người rất là nhiệt tình, có tâm huyết trong việc duy trì và truyền bá môn võ Aikido tại TP.HCM. Tuy số lượng sinh viên học ở đây không nhiều nhưng thầy vẫn kiên trì giữ lớp. Lớp võ tạo ra sân chơi không chỉ cho sinh viên mà còn cho cả những người yêu thích môn võ này, không kể tuổi tác".

Chúng kiến cảnh ông cùng các võ sinh nắn nót từng động tác, từng thế võ trên sàn tập, chúng tôi biết, lớp võ đã chiếm trọn trái tim của ông. Với ông, niềm hạnh phúc lớn nhất là ngày nào cũng được nhìn thấy các võ sinh đến lớp đông hơn. Các võ sinh chính là nguồn động lực để ông duy trì lớp võ cho đến bây giờ.

Ông tâm niệm: "Việc gì mình thích thì mình phải làm cho đến cùng và đặt hết tình yêu, công sức vào việc đó, bất kể là việc lớn hay nhỏ" ■

Điện ảnh Việt... (Tiếp theo trang 57)

Một điểm sáng khác cho điện ảnh Việt trong mùa Tết cũng như cả năm là sự xuất hiện của nhiều nhà làm phim trẻ với phong cách mới lạ và sáng tạo. Nếu như trước đây, truyền thông chỉ quanh quanh với vài ba tên tuổi như Victor Vũ, Charlie Nguyễn hay Nguyễn Quang Dũng thì nay đã có thêm Bảo Nhân, Nam Cito với *Gái già lắm chiêu* (2016), *Chạy đi rồi tính*; Hàm Trần với *Siêu trộm* (2016) và *Bạn gái tôi là sếp* (ra mắt vào cuối năm nay); Phan Gia Nhật Linh với *Em là bà nội của anh* (2015) và *Cô gái đến từ hôm qua* công chiếu vào mùa tết 2017. Những đạo diễn trẻ này hứa hẹn mang về một mùa điện ảnh đặc sắc và đáng nhớ trong dịp Tết 2017.

Điện ảnh Việt nói chung và phim Việt mùa Tết nói riêng luôn có được những lợi thế nhất định. Có thể kể đến như lượng khán giả đông, chủ yếu là người trẻ, sự bùng nổ trào lưu xem

phim rạp và những nhà làm phim sáng tạo. Nhưng đồng thời, phim Việt vẫn tồn tại những mặt hạn chế lớn về kinh phí, kịch bản và trình độ chuyên môn nên vẫn chưa thật sự tạo ra được những cú hích lớn hay sự bức phá ngoạn mục. Phần vì nền điện ảnh nước nhà vẫn còn non trẻ không thể đòi hỏi quá cao như các nền công nghiệp giải trí của Mỹ, Nga, Hàn hay Trung... Tuy vậy, những hiện tượng điện ảnh chưa từng có như *Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh*, *Quả tim máu* hay những "bom tấn" phòng vé trăm như *Đế Hội tính* và *Em là bà nội của anh* cho thấy, khán giả vẫn chưa quay lưng với phim Việt. Điện ảnh Việt vẫn có con đường phát triển riêng, miễn là chúng ta còn đam mê và nhiệt huyết cùng tinh thần cầu thị nghiêm túc.

Hãy làm tốt những gì nhỏ nhất nhất, kể những câu chuyện hay, tiếp tục học hỏi và một ngày nào đó, chúng ta sẽ chạm đến những điều lớn lao ■

SINH VIÊN ĐHQG-HCM

Chào năm mới 2017

Tuấn Anh - Nguyễn Yến

Sinh viên trang trí cây mai trước thềm chương trình *Chào năm mới 2017*.

Hàng ngàn sinh viên ĐHQG-HCM đã tham gia ngày hội *Chào năm mới 2017* đầy ấn tượng tại KTX Khu B vào ngày 31/12. Chương trình do Nhà Văn hóa Sinh viên phối hợp với Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM tổ chức nhằm tạo sân chơi cho sinh viên giao lưu, chào đón thời khắc năm cũ bước sang năm mới.

Gian hàng ẩm thực của sinh viên đa dạng các món ăn.

Chương trình diễn ra các hoạt động phong phú như Liên hoan ẩm thực đồng quê; Phố Ông đồ; Khu giải trí với các trò chơi dân gian: Ô ăn quan, bốc đũa... ; cùng nhiều gian văn hóa đặc trưng của các nước trên thế giới: Lào, Hàn Quốc, Nhật Bản, Trung Quốc... Điểm nhấn của *Chào năm mới 2017* chính là chương trình âm nhạc đặc sắc với sự góp mặt của những nghệ sĩ nổi tiếng: Anh Tài, Thanh Ngọc, nhóm hài Lê Nam, nhóm Baby Girl... Tất cả tạo nên một đêm tất niên ấm cúng, sôi động và tươi trẻ.

Bên cạnh đó, "Phiên chợ cuối năm 2016 - Tết con gà la cà mua sắm" được mở cửa từ ngày 29 - 31/12 với hơn 30 gian hàng thu hút hàng ngàn sinh viên cùng nhiều người dân lân cận tìm đến mua sắm.

Chương trình chào năm mới là hoạt động thường niên của ĐHQG-HCM và là ngày hội lớn để sinh viên vui chơi hết mình, sống cùng âm nhạc và lưu giữ những kỷ niệm đẹp khó quên ■

Sinh viên giao lưu với ca sĩ trong đêm nhạc *Chào năm mới 2017*. Đặc biệt chương trình năm nay còn có sự tham gia của nhiều ca sĩ đến từ Nhật Bản, Canada...

Khoảnh khắc tung bùng bước sang năm mới 2017.

Những vật xinh xắn được bày bán tại các gian hàng lưu niệm.

Phó Ông đồ với nhiều câu chúc thư pháp ngập tràn sắc xuân thu hút đông đảo người đến xin chữ đầu năm.

Đêm nhạc *Chào năm mới 2017* là điểm nhấn của chương trình. Hàng ngàn sinh viên hòa mình trong không khí sôi động của âm thanh và ánh sáng.

Ông Trần Thanh An, Giám đốc Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM hướng dẫn sinh viên chuẩn bị lễ hội ẩm thực.

Trò chơi dân gian "Ô ăn quan" thu hút rất đông các bạn sinh viên, đặc biệt là các em nhỏ của các gia đình ở gần KTX ĐHQG-HCM. Bên cạnh đó các trò chơi khác như bắt đũa, cua bầu được sinh viên hưởng ứng rất nhiệt tình, với phần thưởng là những cây kẹo hoặc những phong bao lì xì may mắn.

C hợ giáp tết hiu hiu lạnh, kẻ buôn người bán xởi lởi mời chào. Bên kia, sạp dưa của chú Tư năm nay đắt quá, mấy chiếc xuồng chở bông vàng, bông đỏ tấp bển nằm chờ thương lái. Bên này, giống quýt hồng mới được mấy thím hỏi mua, năm nay chắc mâm ngũ quả của mấy nhà trong xã mình có thêm giống trái mới, vài giọng rao lanh lảnh mời chào.

Lựu rảo bước dọc bên sông, nắng sớm rử xuồng tàu lá dừa đang phe phẩy, chảy từng giọt lên nón lá của Lựu. Sáng nay, Lựu đi chợ sắm đồ đưa ông Táo về trời, nhanh nhanh còn về lau dọn bếp núc phụ má nữa. Vậy đó, đã nói vậy rồi mà Điền còn gọi Lựu mua giùm ký mít dừa đem qua nhà nữa, nếu mà không nói mua cho nhỏ Bông là chắc Lựu không có mua đâu. Tay xách nách mang, đi ngang cái cổng nhà có giàn hoa lồng đèn xanh mướt, vài cái bông đỏ nhỏ xíu rớt xuống tóc Lựu, con Mực chạy ra trước chủ nó, quấy đuôi thè lưỡi dụi dụi vô ống quần.

- Ủa Lựu, sao hồng kêu tui ra xách phụ đồ vô, đứng đây chi cho nắng vậy, vô nhà nè. Điền vừa chạy ra vừa thả ống quần xuống, chắc đang rửa mấy cái lu sau nhà, Lựu thấy chân Điền còn dính xà bông.

- Thôi thôi đi, lẹ lẹ cho tui còn về ông, má tui la tui chết quá. Nè, xách vô rồi đem qua cho con Bông, hai người mà "thành" là Tết này phải đái lớn cho tui đó nghe, tui cực khổ quá mà. Lựu vừa nói vừa đưa bịch mít.

Điền thích Bông - bạn thân hồi còn đi học của Lựu. Bông đẹp! Cá tính dữ thần! Nó là đứa con gái đầu tiên trong xã cắt tóc ngắn, coi vậy chứ mà không có vậy, tóc ngắn nhưng mà làm cô giáo trường trung

học trong xã chứ chẳng phải dạng vừa. Điền thích Bông là phải. Vừa cầm bịch mít vừa gãi gãi đầu, Điền le lưỡi cười trừ, Lựu toan bỏ đi thì Điền gọi giạt lại.

- Ê ê Lựu nè, chiều nay Lựu rủ Bông hai người qua nhà tui ăn nghe, má tui nấu đồ ngon lắm.

Nha! Điền vừa nói vừa nháy mắt ra hiệu.

Rồi, Lựu hiểu rồi! Cái chức danh bà mai này sao cực quá, bởi vậy người ta thường nói là đừng có đại dột, một là cho mượn tiền, hai là làm bà mai. Nhưng mà Lựu lỡ hứa với Điền rồi, với lại Điền cũng tốt, thật thà mà còn có ăn học nữa chứ. Cử nhân đại học mà chịu quay về xã mình, bà con lối xóm ai cũng khen hết lời, nói là thằng này

Tình Xuân

Quỳnh Như

coi vậy mà biết cội biết nguồn chớ không có đi biệt xứ như con bà Hai ở tuốt thành phố, hay con bà Bảy bay qua Sing gờ rồi. Tết nhất có đứa nào về được mấy bữa đầu.

Thiệt tình, mấy anh đó người ta nghĩ xa đi tìm nơi làm giàu, chứ ai cũng về vậy sao được, người ta đi rồi người ta rước mẹ rước cha lên thành phố ở, chứ có phải bỏ bê luôn đâu. Xả mình cứ nghĩ vậy hoài sao mà hết nghèo hết khó. Nói thì nói vậy, chứ Lựu thích mấy người như Điền hơn. Nghĩ ngời lung tung, Lựu giật mình thấy mình đang đứng tần ngần trước cổng nhà nãy giờ, má Lựu trong sân ngược nhìn ra, kiểu như đang thắc mắc "mày bị gì vậy Lựu?".

Chiều, Lựu đạp xe chở Bông qua nhà Điền như lời hẹn. Đường nhỏ xíu lốt bê tông nhấp nhô khó chạy, một bên là hàng rào xương rồng, một bên là rạch dĩa nước vậy mà hai đứa chạy te te. Bông ôm eo Lựu kiểu như tình nhân, nói cười tít mắt mặc cho Lựu mắc cỡ nhìn coi có ai thấy không, hai đứa con gái mà xà nẹo xà nẹo vậy người ta nói bị "bóng" chết.

- Buông tao ra mày, để tao chạy xe coi. Ngó có ai thấy cảnh này, chắc tưởng mình "bê đê" quá Bông.

- Kệ! Ai nói gì đâu mày ơi, mày bớt "cảm hờng nhà quê" giùm tao. Bông cười ôm chặt Lựu hơn.

- Ồ, tao không có như ai, lên tỉnh học cao đẳng về làm cô giáo mà hớt tóc ngắn, mai mốt ế chồng.

- Coi lại đứa nào ế nha mày!

Lựu hết nói nổi, bỏ đó cho Bông muốn ôm kiểu gì thì ôm. Chiếc xe đạp qua mấy khúc đường khó thì chao đảo, Lựu nghiêng người giữ thăng bằng, từ đây tới nhà Điền chắc còn phải qua hai khúc cua nữa. Mấy con cá thòi thòi bò lên bệ dĩa nước, mấy con cua nhỏ háu chiến kẹp nhau giành cái hang nhỏ xíu, thấy xe đi qua thì

hớt hải núp xuống mương. Trời chiều nên con nước lên nhanh, Bông dựa đầu vô lưng Lựu:

- Mày thấy ông Điền sao Lựu?

Lựu giật mình. Ừa, Lựu chưa có nói gì cho Bông nghe hết mà ta. Ừa, sao tự nhiên Bông hỏi mình như vậy. Hay là Bông cũng để ý Điền rồi, đúng rồi hai người đó đẹp đôi quá mà, cả hai đều có ăn có học, người là cán bộ xã, người là giáo viên.

Còn Lựu. Lựu chỉ biết ở nhà phụ má lo công chuyện trong ngoài, có học thức chi đâu. Tại nhà Lựu hỏi đó khó quá, còn mấy đứa em nữa, may nhờ cái sạp tạp hóa kiếm quán nước nên tụi nhỏ mới học tới nơi. Lựu thì chỉ giỏi tính tiền lỗ lãi. Tự nhiên, Lựu thấy mình buồn một cách kỳ cục, con gà mái tí tởn chạy chần ngang làm xe Lựu lão đảo.

- Sao mày im re vậy Lựu? Để tao nói mày nghe. Bông vỗ vỗ lưng Lựu.

Lựu giật mình, bẻ lái qua khúc cua, chứt xíu nữa là tới nhà Điền rồi.

...

Tối 25 Tết, Lựu đang ngồi coi tiệm thì Điền chạy xe qua. Điền cười cười gãi đầu rủ Lựu đi mua mấy chậu kiểng chung Tết, tại xe Điền chất bông lên không hết.

- Lựu ngồi sau ôm giùm tui hai chậu được hông?

- Sao ông không rủ con Bông đi, chứ tui mắc coi tiệm rồi. Lựu cười nhìn mặt Điền sượng đơ, vò đầu rối bum.

- Hông có, tui rủ rồi, mà Bông phải... à phải nấu bánh tét, nên tui mới nhờ Lựu.

- Giờ này mà nấu bánh sớm ghê ha. Lựu cười, đứng nhìn Điền dựng chân chống xe xuống rồi lại gác lên. Thôi, Bông nó bận thì để tui đi với Điền cũng được.

Lựu ngồi sau Điền, chiếc xe Dream nổ máy tành tạch rồi lăn

bánh. Chợ bông hôm nay đẹp thiệt đẹp. Mấy chậu cúc bó xôi nở vàng ươm, từng bông nhỏ xíu chụm lại cùng nhau khoe sắc. Bông vịn thợ cao ngang người, bông nào bông nấy to hơn nắm tay Lựu. Có mấy người đang khiêng một chậu hoa mai lên bờ, rồi lại quay xuống ghe khiêng thêm chậu tứ quý. Mai nở búp chờ ngày mừng một thì khai hoa, có cây chỉ nhìn thấy nụ hoa xanh ươm thôi chứ không thấy lá. Bên kia thì bông hồng, hướng dương, đỏ, hồng, vàng, cam... Thiệt vui mắt.

Hai đứa chở nhau đi ngắm một lượt, chỉ trở chọn lựa y như vợ chồng mới cưới. Lựu đỏ mặt lắc lắc đầu xua đi ý nghĩ kỳ cục đó. Điền nhìn Lựu cười, Lựu chọn cho Điền một cặp cúc đồng tiền thiệt giống nhau để chung hai bên cửa nhà, chọn hoài mới ra một cặp.

- Lựu thấy chưa, cái gì chọn thành một cặp cũng khó hết đó!

- Ồ, giống như anh Điền với Bông phải không? Lựu ngồi sau ôm hai chậu bông, ngó hai bên đường nói bâng quơ.

Điền thắng xe lại, Lựu giật mình.

- Sao vậy anh Điền?

- À... à hông, Lựu xuống lựa giùm tui chậu mai nhỏ nhỏ, tui tặng nhỏ em bà con. Lựu lựa sao cho Lựu thích đó nghen, tại tính tình em tui nó giống y như Lựu.

28 Tết, Lựu đang quét tước ngoài vườn thì xe Điền đậu trước cổng. Lựu tắt tả chạy ra thì Điền dúm vào tay hai đôn bì chả mới gói, nói để biếu má Lựu cúng ông bà. Lựu nhìn Điền ánh mắt "nghỉ ngại", Điền nói liền:

- Tui đem qua cho Bông sắn tui cho Lựu luôn đó, ngon lắm, bì má tui gói. Lựu đem vô cho má đi, nói tui chào bác gái.

Nói rồi Điền phóng xe chạy thẳng, Lựu ngơ ngác nhìn. Tự nhiên đỏ mặt cười.

Chiều 30, Lựu ngâm dưa kiệu, ngoài ngõ xe chạy qua lại tấp nập. Người ta mua sắm ngày cuối chuẩn bị cho đêm giao thừa. Ngoài chợ bây giờ dưa hấu chỉ còn ba ngàn một ký, hoa kiểng thì vừa bán vừa cho.

Ba Lựu vừa mượn xe lôi của bác Năm chở về tám chậu bông: vạn thọ, cúc đồng tiền, hoa thủy tiên, hồng tỷ muội mỗi thứ một cặp rồi dán giấy đỏ đem chưng trước cổng nhà. Má Lựu bày mâm ngũ quả có chín loại trái cây, ngoài "cầu, dừa, đu đủ, xoài, sung" thì còn có thêm trái hoàn kim, thanh long, quýt hồng, trái dư nữa, vậy tổng cộng là "cầu dừa đu đủ thanh long hoàn kim hồng dư xoài sung".

Nhiều khi Lựu thấy ba má Lựu thiết hợp nhau trong khoản trang trí nhà cửa dịp Tết. Mấy đứa em dán giấy đỏ lên cặp dưa hấu, treo mấy câu đối nhỏ lên cành hoa mai, len lén nhìn vào phòng xem ba chuẩn bị bao lì xì. Bánh tết vừa vớt ra khỏi nồi, má vắt lên phơi cho ráo nước. Nồi thịt kho đang sôi, Lựu bớt củi, giữ lửa liu riu. Ngoài sân mấy cái lu đã đầy nước, gạo thóc trong nhà cũng đầy khạp, mọi thứ tươm tất chuẩn bị cho ngày đầu năm cận kề. Lựu ngồi xất da heo gói bì, ngược mắt lên thì thấy ngoài ngõ có bóng một cặp trai gái lướt qua trên chiếc xe Dream quen thuộc. Lựu cất trướng ngón trở, xước một đường, máu rỉ đỏ hoe mà không hay.

Tối đó, Lựu ngồi tựa cửa. Điền áp úng rủ Lựu lên tỉnh xem người ta bắn pháo hoa. Lựu không có muốn lên xe, cái cảnh ban chiều làm Lựu thấy trong lòng như tay bị mắc dằm không gỡ ra được, cứ ngứa ngứa khó chịu, còn có chút đau.

Vậy đó, mà giờ Lựu đang ngồi sau lưng Điền nhìn cảnh đồng lúa hai bên trôi qua vùn vụt, mấy con chim sẻ đậu trên dây điện nháo nhác nhìn xe cộ chạy qua. Đêm

30, trời quang, sao mọc thành từng dãy trên bầu trời quê, Lựu lẳng lặng không nói, nhìn chăm chú phía sau gáy của Điền, mắt Lựu chan chứa một vì sao.

Bông Điền ngừng xe lại, Lựu giật mình nhưng không sợ, để Điền dắt tay dọc triền đê. Gió hiu hiu se lạnh, nhìn từ bờ đê này Lựu thấy bên kia người ta đang náo nhiệt lắm, pháo hoa sẽ được bắn từ chiếc xà lan đang đậu giữa sông. Còn một giờ đồng hồ nữa là giao thừa. Điền và Lựu im lặng thưởng thức cái không khí thơm mùi Tết, hai đứa ngồi nhìn băng quor.

- Lựu ơi...

- Sao hả anh Điền?

- À, hồi chiều anh đưa Bông lên tỉnh đó...

- Dạ, em có thấy.

Điền nhìn Lựu rồi lại hướng mắt lên trời.

- Bông có bạn trai rồi Lựu à... mà... mà anh hông có buồn.

- Thôi, duyên nợ mà anh, sao mình tính trước được, em còn không tính được. Lựu cũng nhìn lên trời, nghe mắt mình cay cay.

Nói tới đây bông hai đứa im bật. Một con đom đóm lập lờ bay qua thật nhẹ không một âm thanh, mấy con cá lòng tong đớp nước tạo nên những vòng tròn nhỏ nhỏ, một thân lúa khê lắc lư. Lựu đưa tay hái một bông lúa còn ngậm sữa, nghe lòng mình thổn thức, Lựu cảm thấy có một dòng nước sắp dâng lên và sẽ trào ra không ngăn lại được. Lựu đứng lên. Điền không nhìn theo nhưng tay thì nắm lấy tay Lựu. Điền ngồi đó, nói mà không ngược mắt lên.

- Lựu để anh nói, anh... hông có buồn, vì... vì từ đầu, người anh yêu là... là Lựu.

Rồi không đợi Lựu phản ứng, Điền đứng lên nhìn thật sâu vào mắt Lựu rồi ôm chặt. Lựu choáng ngợp. Mùi gió. Mùi Tết. Mùi của Điền. Tất cả bao trùm mọi giác

quan của Lựu. Lựu thấy lòng mình ngập tràn một cảm giác ấm áp. Bông Lựu đẩy Điền ra.

- Anh không theo đuổi được Bông nên mới sàng qua tui chớ gì. Lựu nói rồi ngoảnh mặt đi, giấu một nụ cười.

- Hông... hông có, anh thề, anh thề đó! Nè, chậu hoa này anh tặng em nè, đủ chứng minh tình cảm của anh chưa?

Điền vội vã chạy ra xe lấy một chậu hoa đựng trong bịch ni-lông, đưa ra trước mặt Lựu. Nhìn nụ mai xinh xắn màu ngọc bích quăn quýt trên cành cây nhỏ xíu khê rung rinh, cánh hoa nhỏ xíu vàng uom sắp cựa mình bung ra khỏi nụ. Một cơn gió thoảng qua, mang theo mùi lúa đang ngậm sữa, mang theo cái mùi đặc trưng của Tết, Lựu nhìn chậu hoa do chính tay mình chọn, rồi lại nhìn người con trai trước mặt, khê nở một nụ cười. Bên kia sông, pháo hoa đang bắn lên từng chùm rực rỡ.

...

Con gà mái ham vui chạy chần ngang làm xe Lựu lão đảo.

- Sao mà im re vậy Lựu? Để tao nói mà nghe. Bông vỗ vỗ lưng Lựu.

Lựu giật mình, bẻ lái qua khúc cua, chút xíu nữa là tới nhà Điền rồi.

- Ông Điền ổng mê mà rùi, ổng bày đặt kêu tao mỗi khi mà rui là phải đi theo, để ổng có cơ gặp mà. Nghĩ sao tao với mà là bạn thân mà ổng kêu tao giấu, giấu sao được. Mà với ổng trai tài gái sắc, mà ưng ổng không, rồi cái thí dụ mà ưng thì mai một hai đứa mình làm đám cưới chung một lượt, rồi mà suì luôn nghe mà. Ha ha ha...

Bông vừa nói vừa cười ngặt nghẽo. Lựu đánh vào tay con bạn, nghĩ băng quor rồi đỏ mặt cười. Lựu nghe tiếng xuân đang về trong lòng ngực, thổn thức từng nhịp